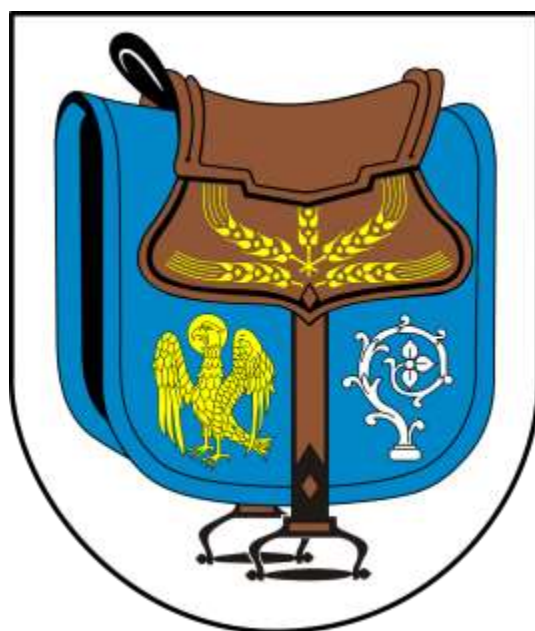

DIAGNOZA

PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA TERENIE GMINY SADLINKI

2019

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Metodologia badań własnych.....	7
2.1. Cele i ogólne założenia badania	7
2.2. Problematyka badania.....	8
2.3. Wybór metod i technik badawczych	10
2.4. Dobór próby.....	12
2.5. Narzędzia badawcze	13
2.6. Etyka prowadzonych badań.....	14
3. Analiza danych instytucjonalnych	15
3.1. Położenie Gminy	15
3.2. Sytuacja demograficzna.....	17
3.3. Rynek pracy	21
3.4. Kultura, sport i rekreacja	23
3.5. Wychowanie i edukacja.....	29
3.6. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych	33
3.7. Rynek alkoholowy w Gminie	37
3.8. Problemy społeczne – analiza danych zastanych	39
3.8.1. Uzależnienie od substancji psychoaktywnych	39
3.8.2. Przemoc w rodzinie	45
3.9. Działania profilaktyczne.....	50
4. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie gminy Sadlinki	51
4.1. Struktura badanej próby.....	51
4.2. Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	54
4.3. Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	60
4.4. Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	62

4.5. Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców	66
4.6. Działania profilaktyczne.....	71
5. Badanie uczniów na terenie gminy Sadlinki	75
5.1. Struktura badanej próby.....	75
5.2. Problem alkoholowy z perspektywy uczniów	76
5.3. Problem nikotynowy z perspektywy uczniów	80
5.4. Problem narkotykowy z perspektywy uczniów	82
5.5. Problem przemocy z perspektywy uczniów	91
5.6. Profilaktyka z perspektywy uczniów	96
6. Analiza SWOT	99
7. Wnioski i rekomendacje profilaktyczne.....	103
7.1. Dorośli mieszkańcy	104
7.2. Uczniowie.....	117
8. Załączniki	132
8.1. Załącznik nr 1	132
8.2. Załącznik nr 2	134
8.3. Załącznik nr 3	135
9. Bibliografia.....	139
10. Spis tabel, wykresów i rysunków	141

1. Wprowadzenie

Zyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne, jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej - Majewskiej globalizacja jest „*wehikulem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”¹. Panujące przekonanie, o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie².

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”³.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz

¹ Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

² Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s.7.

³ Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s.172.

wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁴. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione w poniższej tabeli:

⁴ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

Tabela 1. Typy diagnozy społecznej

Diagnoza klasyfikacyjna	Przyporządkowuje obserwowane zjawiska i cechy szerszym klasom społecznym, odpowiada na pytanie: z jakiego typu problemem mamy do czynienia
Diagnoza genetyczna	Poszukuje przyczyn danego stanu rzeczy
Diagnoza znaczenia	Określa wpływ badanych zjawisk na funkcjonowanie całego systemu
Diagnoza fazy	Służy ustaleniu etapu badanego procesu oraz określeniu jego dynamiki
Diagnoza prognostyczna	Służy przewidywaniu dalszych zmian badanego stanu rzeczy

Źródło: Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej

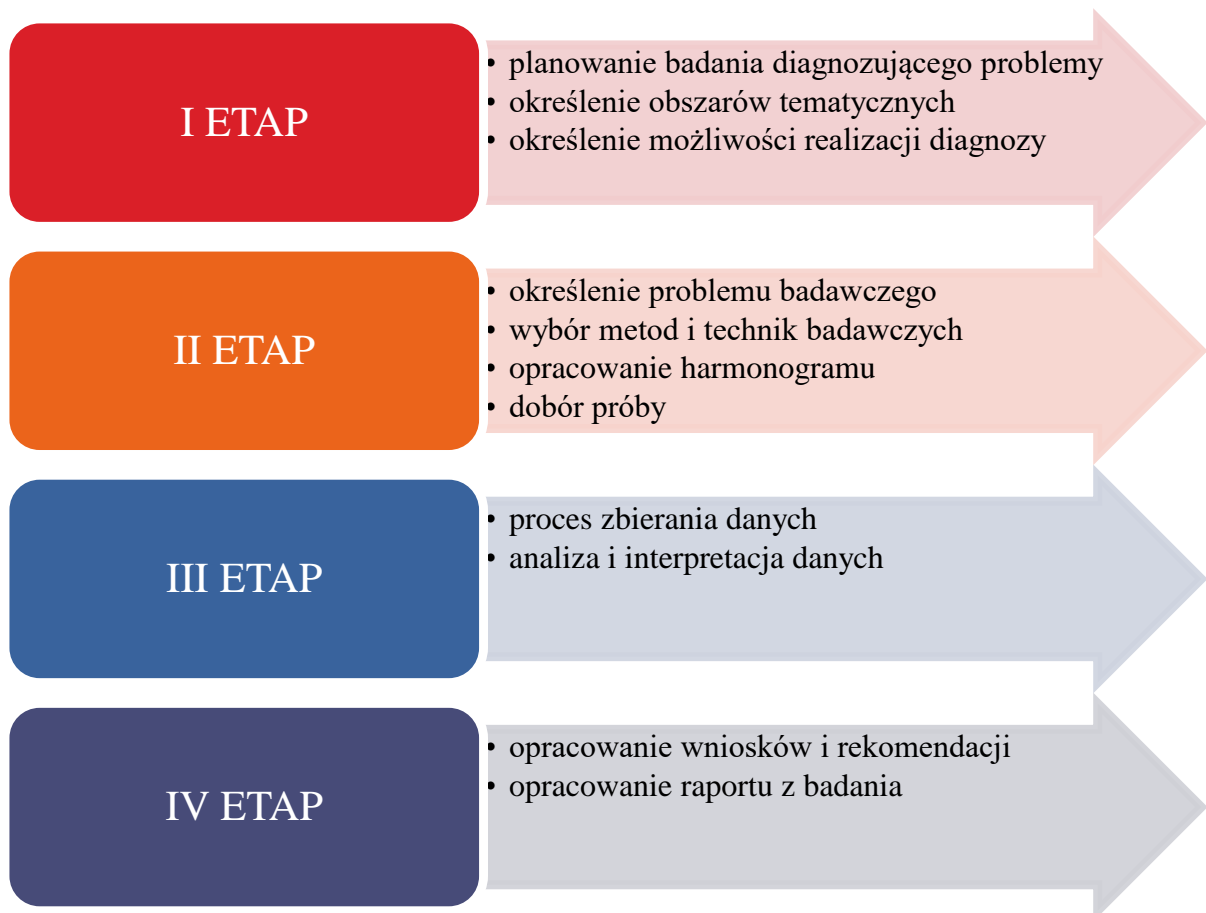
2. Metodologia badań własnych

2.1. Cele i ogólne założenia badania

Poniższa diagnoza społeczna ma na celu ukazanie skali problemów społecznych na terenie gminy Sadlinki. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów uzależnień oraz przemocy wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień i przemocy,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

2.2. Problematyka badania

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁵. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.
- **Problemu narkotykowego (narkomania)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”⁶. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy.
- **Problemu nikotynowego (nikotynizm)** – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców gminy.
- **Zjawiska przemocy domowej** – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie

⁵ Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r. poz. 1030).

naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą". Niniejsza diagnoza ukazuje skalę, przyczyny oraz rodzaj problemu.

- **Zjawiska przemocy rówieśniczej** – Dan Olweus, pionier badań nad zjawiskiem przemocy szkolnej definiuje przemoc jako „*agresywne zachowanie, w którym sprawca używa swego ciała lub przedmiotu (włączając broń) do zranienia lub skrzywdzenia innej osoby*”. Z kolei WHO określa przemoc jako „*użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego*”⁷. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

Tabela 2. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
Powtarzalność	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwałe obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji.
Nierównowaga sił	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
Intencjonalność	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Źródło: J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*

⁷ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

Warto poznać przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół.

- **Flaming** – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej.
- **Prześladowanie** (ang. *harassment*) – regularne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji.
- **Kradzież tożsamości** (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod ofiarę.
- **Upublicznianie tajemnic** (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia).
- **Śledzenie** (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami.
- **Happy slapping** – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie.
- **Poniżenie** (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary.
- **Wykluczenie** (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary.
- **Agresja techniczna** – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze⁸.

2.3. Wybór metod i technik badawczych

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców odnoszących się do:

- problemu alkoholowego,
- problemu nikotynowego,
- problemu zażywania narkotyków i dopalaczy,
- przemocy w rodzinie,
- przemocy rówieśniczej,
- profilaktyki.

W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

⁸ Pyzalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, s. 126-128.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁹. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania “ile?” i “jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹⁰.

Badania wśród wszystkich badanych grup zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Ankiety wśród dorosłych mieszkańców zostały przeprowadzone za pomocą **techniki PAPI** (*Paper And Pen Personal Interview*). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą **techniki CAWI** (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informację o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych. W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Triangulacja pozwala na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Pojęcie to zostało po raz pierwszy zdefiniowane przez Normana Denzina. Definiuje ją jako połączenie metodologii w badaniu jakiegoś zjawiska. Wyróżnia dwa rodzaje triangulacji metod badawczych: triangulację wewnątrzmetodyczną oraz triangulację międzymetodyczną. Triangulacja wewnątrzmetodyczna polega na korzystaniu z wielu technik w ramach jednej metody, a międzymetodyczna korzysta z wielu technik różnych metod badawczych¹¹.

⁹ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

¹⁰ Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

¹¹ Denzin N., *Wprowadzenia. Dziedzina i praktyka badań jakościowych*, s. 291-301.

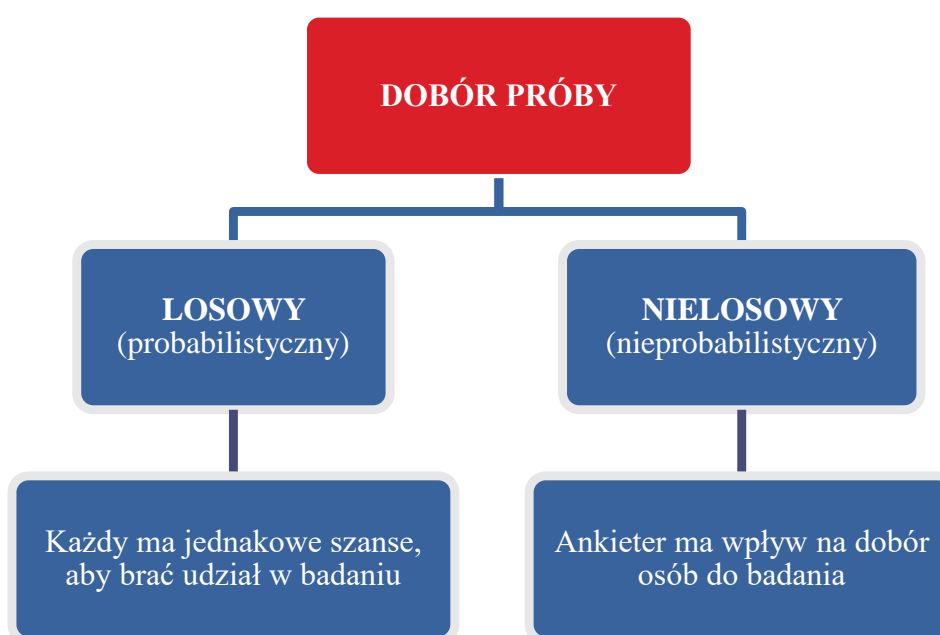

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

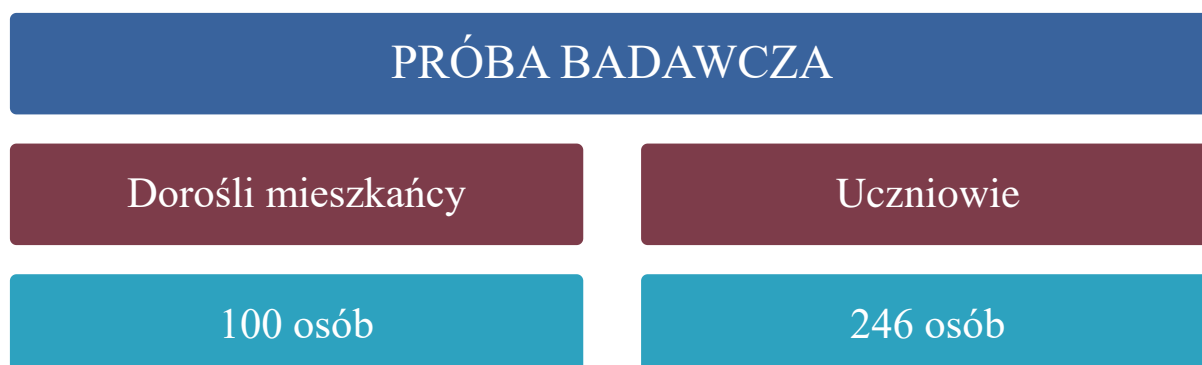

2.4. Dobór próby

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania zostały przeprowadzane w 2019 roku i wzięło w nich udział łącznie 346 osób.
Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura próby badawczej:

2.5. Narzędzia badawcze

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- **kwestionariusz ankiety**, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- **kwestionariusz wywiadu** składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części.

- **część adresowo-tytułowa** - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
- **część merytoryczna** - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
- **część metryczkowa** - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.

Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).

2.6. Etyka prowadzonych badań

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹².

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawia, że nasz badania prowadzone są w sposób etyczny.

¹² Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

3. Analiza danych instytucjonalnych

3.1. Położenie Gminy

Gmina Sadlinki to gmina wiejska położona w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego, w powiecie kwidzińskim. Siedzibą Gminy jest wieś Sadlinki - oddalona od Kwidzyna o 10 km. Gmina od północy sąsiaduje z gminą Kwidzyn, od wschodu z gminą Gardeja, od południa z gminą Rogoźno, od zachodu natomiast granicę stanowi rzeka Wisła, za którą znajdują się gminy Gniew i Nowe. Powierzchnię całej gminy Sadlinki szacuje się na 112,0 km², a jej obszar zajmuje 13,55% powierzchni powiatu.

Rysunek 1. Położenie gminy Sadlinki na mapie województwa pomorskiego

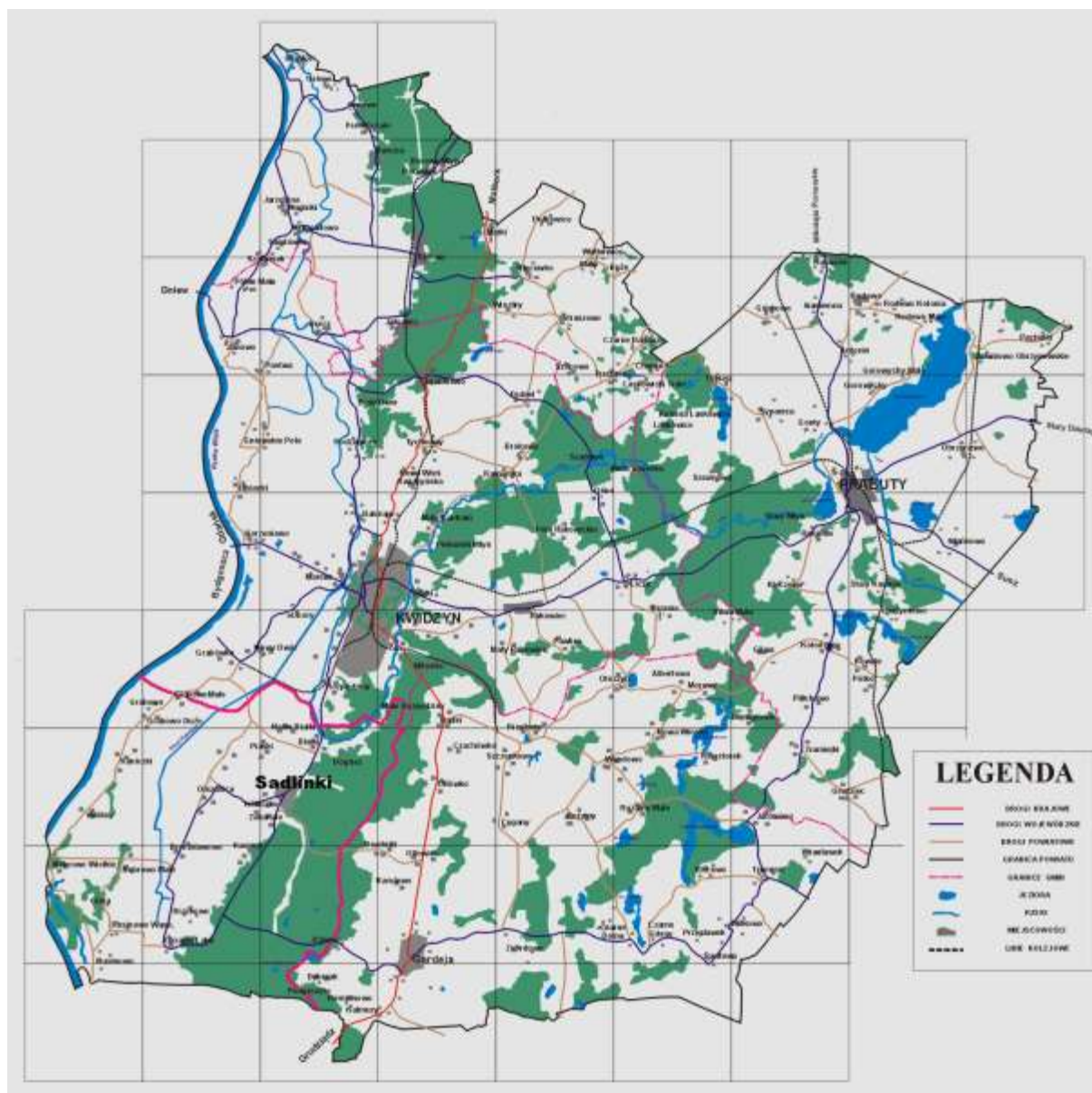
Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Sadlinki_\(gmina\)#/media/Plik:Map_-_PL_-_powiat_kwidzynski_-_Sadlinki.PNG](https://pl.wikipedia.org/wiki/Sadlinki_(gmina)#/media/Plik:Map_-_PL_-_powiat_kwidzynski_-_Sadlinki.PNG)

Administracyjnie gmina Sadlinki składa się z 13 wsi i wyraźnie dzieli na dwie części: jedna część znajduje się w dolinie Wisły i ma charakter rolniczy ze względu na znajdujące się tam żyzne gleby, natomiast druga jest bardziej zalesiona i obfituje we wzgórza. Do 13 sołectw wchodzących w skład Gminy należą: Białki, Bronisławowo, Głina, Grabowo, Kaniczki, Karpiny, Okrągła Łąka, Olszanica, Nebrowo Małe, Nebrowo Wielki, Rusinowo, Sadlinki

i Wiśliny. Według danych z 2002 roku użytki rolne w Gminie stanowią 54%, natomiast użytki leśne – 32%. Gmina Sadlinki jest bardzo atrakcyjna pod względem przyrodniczym, a znaczne jej tereny objęte są różnymi formami ochrony przyrody. Ponadto na atrakcyjność Gminy wpływa również dogodne położenie, dobra infrastruktura oraz przyjazny, generowany przez żywiczne lasy mikroklimat.

Rysunek 2. Mapa gminy Sadlinki

Źródło: <https://www.google.com/maps/place/Sadlinki/>

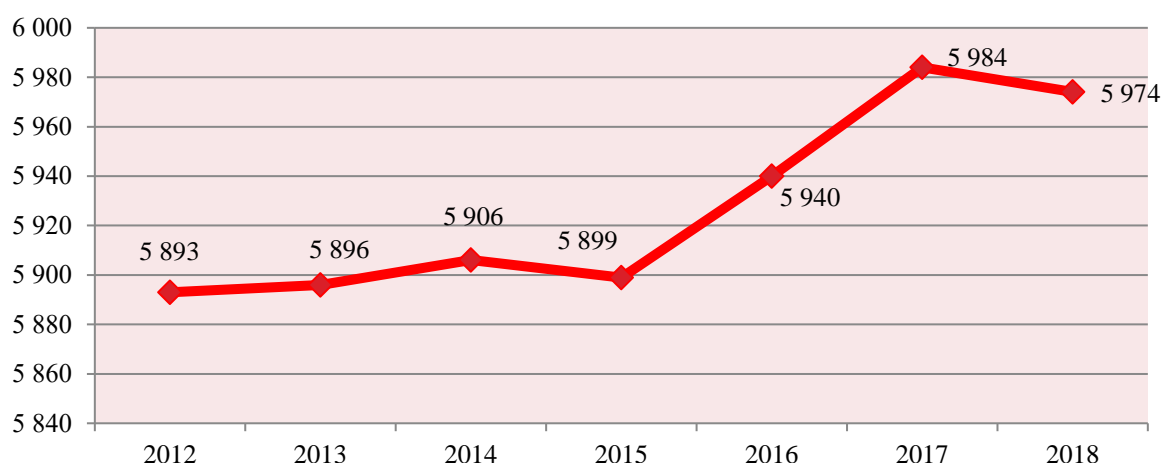

3.2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Sadlinki zamieszkuje 5 974 osoby (stan na 31.12.2018 według danych z Głównego Urzędu Statystycznego). W latach 2002-2017 liczba mieszkańców wzrosła o 10,9%, natomiast w 2018 roku zmalała w porównaniu do roku poprzedniego o 10 mieszkańców. Gęstość zaludnienia w Gminie kształtuje się na poziomie 53 osób/km².

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Sadlinki w latach 2012-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba kobiet zamieszkujących gminę Sadlinki jest prawie taka sama jak liczba mężczyzn. Kobiety stanowią 50,03% ogólnej liczby ludności (2 989 kobiet), natomiast mężczyźni 49,97% (2 985 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 100 co oznacza, że na każdego 100 mężczyzn przypada 100 kobiet.

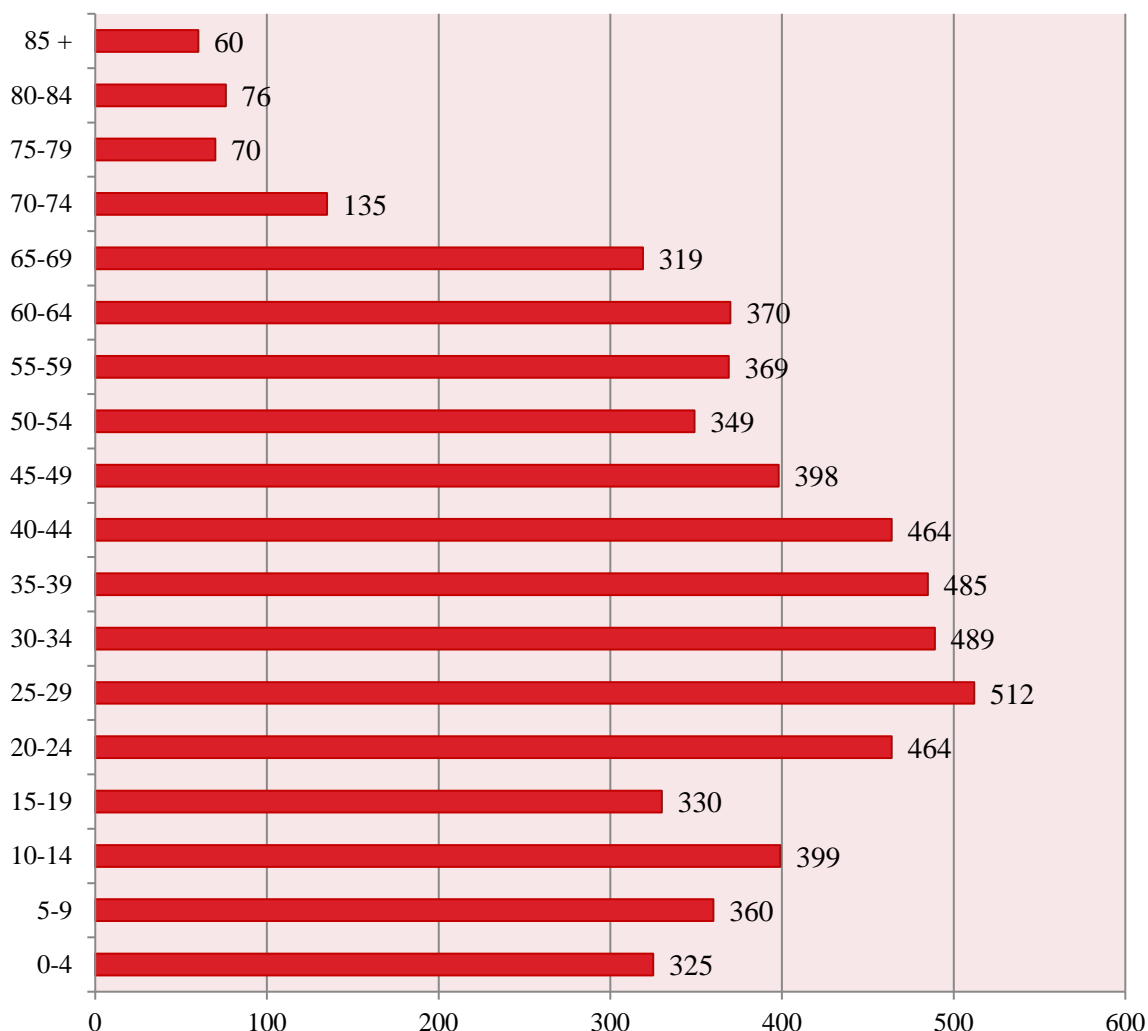
Średni wiek mieszkańców (według danych przedstawionych przez portal polskawliczbach.pl z 2017 roku) wynosi 36,4 lata (37,0 wśród kobiet i 35,9 wśród mężczyzn) i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego (40,3 lata) oraz znacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (41,4 lata).

Poniższy wykres przedstawia ludność gminy Sadlinki w podziale na wiek. Możemy zauważyć, że najwięcej mieszkańców jest w grupie wiekowej 25-29 lat (512 osób), na drugim

miejsu pod tym względem znajdują się mieszkańcy mający między 30-34 lata (489 osób), natomiast na trzecim osoby będące między 35-39 rokiem życia (485 osób).

Wykres 2. Ludność gminy Sadlinki w podziale na wiek (stan na koniec 2018 roku)

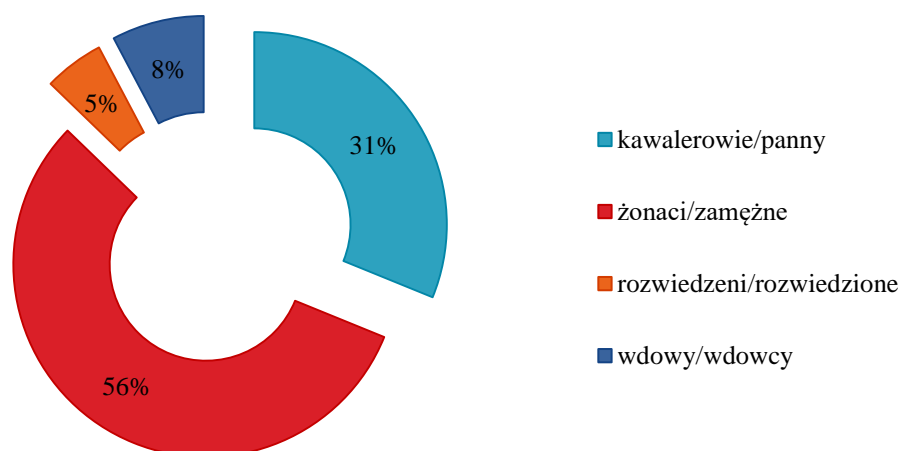
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy gminy Sadlinki zawarli w 2018 roku 36 małżeństw, co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawartych 6,03 małżeństw. W porównaniu do całej Polski i województwa pomorskiego jest to większa wartość. Na terenie całego kraju wynosi 5,0, a na terenie województwa kształtuje się na poziomie 5,36. Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 31,0% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 55,8% żyje w małżeństwie,
- 5,0% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 7,7% to wdowy/wdowcy.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Sadlinki

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Sadlinki dodatni i wynosi 7 (stan na koniec 2018 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu 1,17 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie większa w porównaniu do całej Polski, gdzie wynosi -0,7 i zarazem mniejsza niż na terenie województwa pomorskiego, gdzie wynosi 1,76. W latach 2013-2018 przyrost naturalny w gminie Sadlinki był w większości dodatni. Najmniejszy przyrost naturalny odnotowany został w roku 2017 roku kiedy wynosił -1, natomiast największy w 2016 roku, kiedy wynosił 25. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w gminie Sadlinki wynosi 1,13 i jest nieco mniejszy od średniej dla województwa pomorskiego, gdzie kształtuje się na poziomie 1,18.

Tabela 3. Przyrost naturalny w gminie Sadlinki na przestrzeni lat 2013-2018

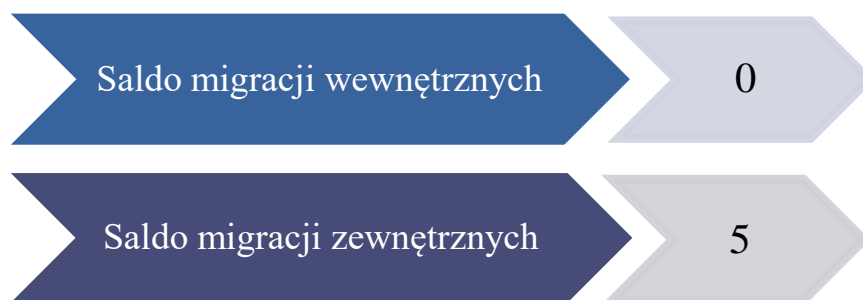
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Urodzenia żywe	56	66	64	67	56	59
Zgony	48	45	43	42	57	52
Przyrost naturalny	8	21	21	25	-1	7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2018 roku zarejestrowano 73 zameldowania wewnętrzne na pobyt stały oraz 73 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Sadlinki 0. W tym samym roku odnotowano 8 zameldowań z zagranicy oraz 3 wymeldowania za granicę – co daje dodatnie saldo migracji zewnętrznych wynoszące 5.

Rysunek 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Sadlinki w roku 2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w roku 2018 w gminie Sadlinki przedstawia się następująco:

- 64,6% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym (4 048 osób) – dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-65;
- 21,3% jest w wieku przedprodukcyjnym (1 084 osoby), czyli do 14 roku życia;
- 14,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (842 osoby).

Poniższy wykres obrazuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Sadlinki. Możemy zauważyć na przestrzeni lat 2012-2018 systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku udziału w ogólnej liczbie ludności osób w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym.

Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2012-2018 (w procentach)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Wiek przedprodukcyjny	23,3	22,7	22,1	21,6	21,5	21,6	21,3
Wiek produkcyjny	66,4	66,3	66,6	66,3	65,8	65,0	64,6
Wiek poprodukcyjny	10,3	11,0	11,4	12,1	12,8	13,4	14,1

Źródło: https://bdl.stat.gov.pl

Jak wynika z danych przedstawionych w poniższej tabeli, odsetek kobiet będących w wieku poprodukcyjnym jest od mężczyzn o 8 pp. większy. Ponadto liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym jest większa od liczby kobiet o 3 pp., natomiast odsetek kobiet w wieku przedprodukcyjnym jest o 1 pp. większy od odsetka mężczyzn w tym wieku.

Tabela 5. Ekonomiczne grupy wieku w gminie Sadlinki z podziałem na płeć

	Kobiety		Mężczyźni	
	liczba osób	%	liczba osób	%
Wiek przedprodukcyjny	538	9%	546	9%
Wiek produkcyjny	1 900	32%	2 148	36%
Wiek poprodukcyjny	551	9%	291	5%

Źródło: https://bdl.stat.gov.pl

3.3. Rynek pracy

Według danych za 2018 rok, w gminie Sadlinki na 1000 mieszkańców pracowały 43 osoby¹³. Wszystkich pracujących w 2018 roku było 258 osób. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest większy od mężczyzn o 14 pp., kobiety stanowiły bowiem 57% wszystkich pracujących (147 osób), natomiast mężczyźni 43% (111 osób).

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest również stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do ogółu ludności w wieku produkcyjnym (zasobu siły roboczej danej populacji). Bezrobocie rejestrowane w gminie Sadlinki w 2017 roku wynosiło 6,1%, w tym 9,0% wśród kobiet i 3,4% wśród mężczyzn¹⁴. Od 2013 roku uległo ono znacznemu zmniejszeniu podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce. Pozytywne jest to, że w 2017 roku szacunkowa stopa bezrobocia w Gminie była mniejsza od szacunkowej stopy bezrobocia w całej Polsce. Dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Tabela 6. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Sadlinki na przestrzeni lat 2013-2017 w porównaniu do całej Polski

	2013	2014	2015	2016	2017
Gmina	17,0%	13,2%	8,9%	8,7%	6,1%
Polska	13,4%	11,4%	9,7%	8,2%	6,6%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Według informacji z Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie, zarejestrowanych jako osoby bezrobotne było 112 mieszkańców gminy Sadlinki, w tym 80 kobiet i 32 mężczyźni (stan na koniec grudnia 2018 roku). Rozpatrując liczbę osób bezrobotnych z podziałem na poszczególne kategorie możemy zauważyć, iż zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy było:

- 41 osób do 30 roku życia,
- 15 osób do 25 roku życia,
- 23 osoby powyżej 50 roku życia,
- 66 osób długotrwale bezrobotnych
- 13 osób z prawem do zasiłku.

¹³Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

¹⁴Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie.

Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2016-2018 w podziale na poszczególne kategorie przedstawione zostały w poniższej tabeli. Możemy zauważyć pozytywną tendencję jeśli chodzi o liczbę osób długotrwale bezrobotnych, bowiem w latach 2016-2018 dostrzegalny jest znaczny spadek ich liczby. Według stanu na koniec 2016 roku w PUP zarejestrowane były 33 osoby długotrwale bezrobotne, natomiast w 2018 – 13 osób, ich liczba zmalała zatem aż o 60,6%. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę bezrobotnych mieszkańców gminy Sadlinki zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, możemy zauważyć zmniejszenie się ich liczby z 209 według stanu na koniec 2016 roku, do 112 w 2019 roku, co oznacza spadek o 22,8%. Jednocześnie na przestrzeni lat 2016-2018 nie nastąpił spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie wszystkich zarejestrowanych w PUP osób. Pod koniec 2016 roku stanowili oni 53,1%, pod koniec 2017 roku 62,0%, natomiast pod koniec 2018 roku – 58,9%.

Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych w gminie Sadlinki w latach 2016-2018

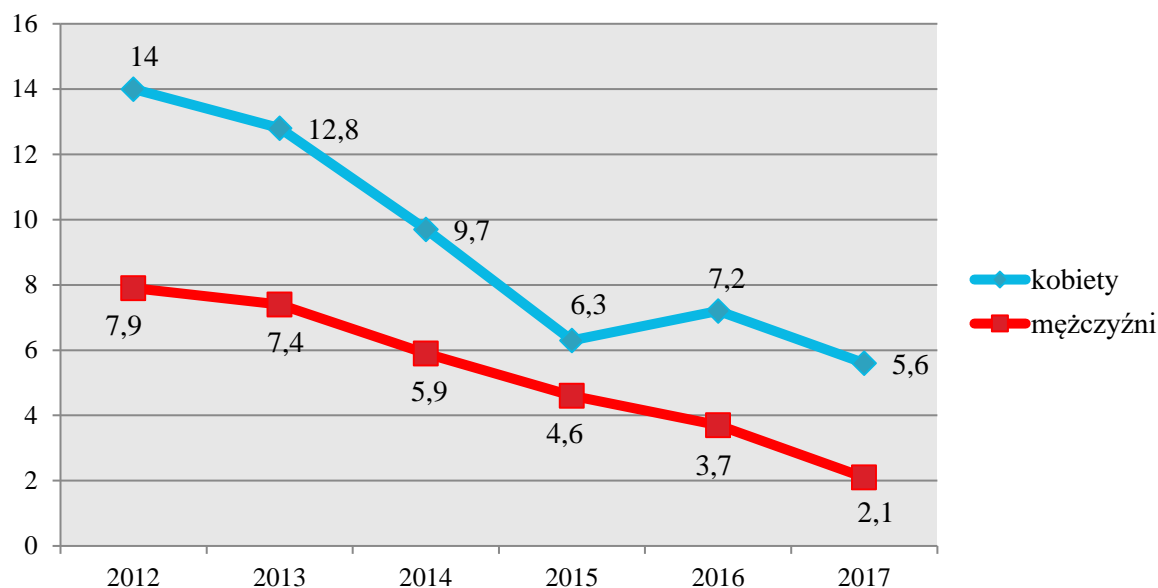
	Stan w końcu 2 półrocza 2016 roku	Stan w końcu 2 półrocza 2017 roku	Stan w końcu 2 półrocza 2018 roku
Ogółem	209	145	112
Kobiety	131	101	80
Do 30 roku życia	61	49	41
Do 25 roku życia	34	21	15
Powyżej 50 roku życia	45	29	23
Długotrwale bezrobotni	111	90	66
Z prawem do zasiłku	33	11	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie

Mieszkańcy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy według stanu na koniec 2018 roku stanowili 2,9% wszystkich mieszkańców będących w wieku produkcyjnym, w tym kobiety stanowiły 4,4%, natomiast mężczyźni 1,6%. Na przestrzeni lat 2012-2018 dostrzegalny jest stały spadek udziału osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (z 10,7% w 2012 roku do 2,0% w 2018 roku). Dane w tym zakresie z podziałem na płeć przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 4. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2012-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2017 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Sadlinki wynosiło 4 097,28 PLN, to znaczy, iż było mniejsze od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce kształtującego się na poziomie 4 528 zł o 10,5% oraz mniejsze od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto województwie pomorskim, które wynosi 4 497 o 9,7%.

Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy to przede wszystkim małe i średnie firmy. Do wiodących branż w gminie zaliczyć należy: transport drogowy, usługi ogólnobudowlane, usługi elektryczne, handel, gastronomię, obróbkę drewna oraz sprzedaż i naprawę pojazdów samochodowych¹⁵.

3.4. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie gminy Sadlinki prowadzi **Gminna Biblioteka Publiczna** utworzona jako samorządowa instytucja kultury Uchwałą Rady Gminy Nr V/29/2003 z dnia 18 marca 2003 roku. Głównym celem działalności Biblioteki jest „zapewnienie obsługi bibliotecznej mieszkańców gminy, rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców gminy, upowszechnianie wiedzy i nauki, rozwój kultury, a w szczególności zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego regionu”. Do jej zadań należy między innymi:

¹⁵ Raport o stanie gminy Sadlinki 2018.

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych, służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych;
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej;
- organizacja form pracy z czytelnikiem, służącym popularyzowaniu i upowszechnianiu dorobku kulturalnego gminy;
- współdziałanie z wojewódzką biblioteką publiczną i z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminy;
- prowadzenie i aktualizacja danych statystycznych dla sporządzania rocznej sprawozdawczości statystycznej bibliotek, w zakresie działania biblioteki w gminie¹⁶.

Ponadto Gminna Biblioteka realizuje również bogatą ofertę usług, do których należy między innymi możliwość wypożyczenia ciekawych książek z różnorodnych dziedzin, z uwzględnieniem nowości rynkowych, udział w lekcjach bibliotecznych i wycieczkach do biblioteki, skorzystanie z darmowego dostępu do Internetu dla wszystkich mieszkańców, możliwość skorzystania z drukarki (za opłatą), udział w imprezach cyklicznych m. in. "Ferie w Bibliotece", "Wakacje z Biblioteką", organizacja imprez okolicznościowych, związanych z promocją książki np. spotkania z autorami książek oraz świadczenie pomocy naukowej, skierowanej szczególnie do uczniów okolicznych szkół¹⁷.

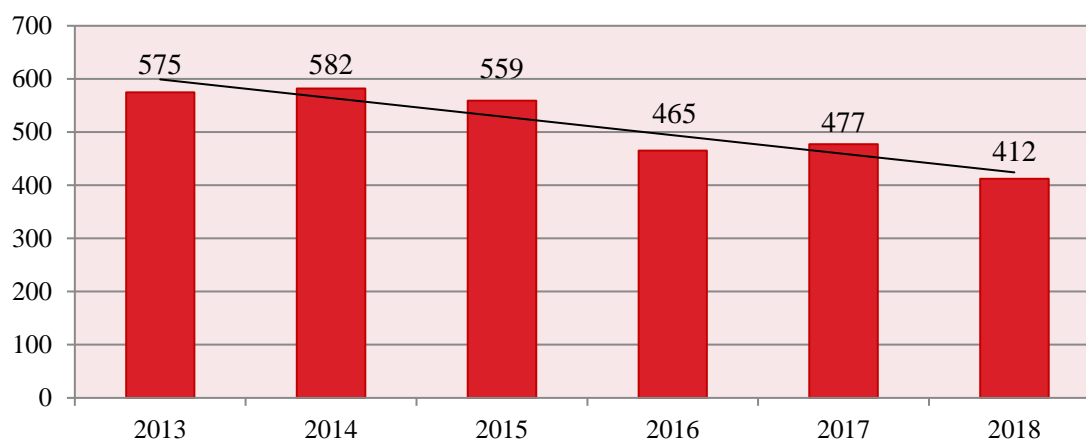
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na koniec 2018 roku), księgozbiór Biblioteki liczył 13 731 woluminów. Biblioteka w ciągu 2018 roku miała łącznie **412 czytelników**, ponadto wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika kształtowały się na poziomie 13,3 woluminów. Jest to wartość porównywalna do wartości w całym województwie pomorskim, która kształtuje się na poziomie 13,6 wypożyczeń woluminów na 1 czytelnika. Możemy zauważyć systematyczny wzrost liczby czytelników w latach 2013-2018 i jednocześnie niewielki spadek ich liczby w 2018 roku w porównaniu do roku poprzedniego. Liczba czytelników Biblioteki w latach 2013-2018 przedstawiona została na poniższym wykresie.

¹⁶ Uchwała Nr XXX/175/2005 Rady Gminy Sadlinki z dnia 9 grudnia 2005 r. w sprawie nadania statutu Gminnej Bibliotece Publicznej w Sadlinkach.

¹⁷ <http://www.biblioteka.sadlinki.pl/index.php/o-bibliotece-1.html>

Wykres 5. Liczba czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej w gminie Sadlinki w latach 2013-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Poniżej przedstawione zostały wydarzenia kulturalne, które dożyły się w 2018 roku na terenie gminy Sadlinki.

Styczeń:

- zajęcia teatralne w świetlicy wiejskiej w Sadlinkach,
- spotkanie trzech pokoleń, dzieci seniorom, koncert piosenek Kabaretu Starszych Panów.

Luty:

- zabawa karnawałowa w świetlicy wiejskiej w Kaniczkach,
- zajęcia warsztatowe pn. „Rytm jest wszędzie”. Dodatkowo zajęcia plastyczne,
- ferie w świetlicach: Sadlinki, Glina, Grabowo, Olszanica.

Marzec:

- turniej Kół Gospodyń w świetlicy wiejskiej w Bronisławowie,
- koncert muzyki pasyjnej,
- rozstrzygnięcie II gminnego konkursu na najpiękniejszą pisanek wielkanocną.

Czerwiec:

- dzień dziecka w Białkach,
- Gminny Dzień Dziecka w Sadlinkach.

Lipiec:

- festyn rodzinny – Kolorowe lato w Glinie,
- letnie spotkania z animatorem kultury:
 - trzy wtorki lipca – Wyjazd Na Zwiedzanie Muzeum Zamkowego W Kwidzynie,
 - trzy środy lipca – Warsztaty Z Kołem Gospodyń Wiejskich,

- trzy czwartki lipca – Turniej Siatkówki Plażowej,
- trzy piątki lipca – turniej gier planszowych.

Sierpień:

- warsztaty wrotkarskie na boisku przy SP w Sadlinkach,
- festyn z okazji 100 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości w Bronisławowie,
- III Otwarty Bieg Przełajowy o Puchar Wójta Gminy Sadlinki i marsz Nordic Walking,
- Gminny Festyn Rodzinny „Pożegnanie wakacji”,
- dożynki parafialne w Nebrowie Wielkim.

Wrzesień:

- oficjalne otwarcie kompleksu sportowego przy Szkole Podstawowej w Sadlinkach,
- dożynki parafialne,
- Święto Powideł Nebrowskich.

Listopad:

- uroczystości upamiętniające 100. Rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

Grudzień:

- II gminny kiermasz świąteczny. Teren przy PKP w Sadlinkach,
- rozstrzygnięcie III gminnego konkursu na najpiękniejszą ozdobę bożonarodzeniową¹⁸.

Do zabytków znajdujących się na terenie gminy Sadlinki zaliczyć można:

- Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego zbudowany w 1930 r. (w jego wnętrzu znajduje się bogato zdobiona ambona barokowa z początków XVIII wieku),
- Cmentarz, którego początek datuje się na 1912 r.,
- zabudowania z przełomu XIX/XX w.,
- Drewniany budynek podcieniowy z XVIII wieku w miejscowości Kaniczki,
- XVIII-wieczne domy podcieniowe, nazywane od nazwiska ich budowniczego, Piotra Loewena, domami loewenowskimi w miejscowości Olszanica,
- XVIII-wieczny kościół p.w. Matki Boskiej Królowej Polski w Nebrowie Wielkim,
- kaplica p.w. Św. Wojciecha wzniesiona w 1928r., w stylu neobarokowym w Nebrowie Wielkim.

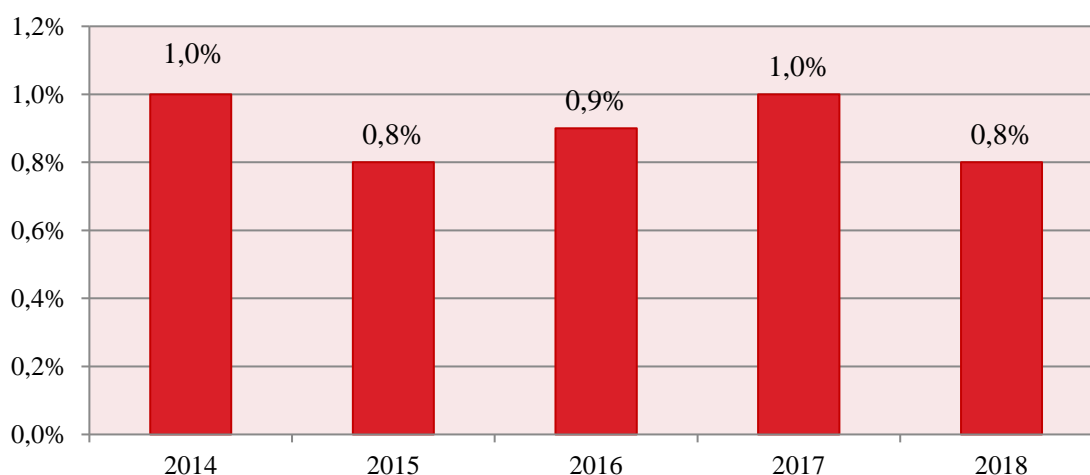
¹⁸ Raport o stanie gminy Sadlinki 2018.

W 2016 roku wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 196 104,33 zł, w 2017 roku kształtowały się na poziomie 245 042,64 zł, natomiast w 2018 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości 245 150,06 zł.

W 2016 roku wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły 0,9%, w 2017 roku 1,0%, natomiast w 2018 roku 0,8% wszystkich wydatków Gminy – możemy zauważyć, iż udział wydatków z budżetu Gminy na ten cel kształtuje się na przestrzeni lat na podobnym poziomie.

Wykres 6. Udział wydatków z budżetu gminy Sadlinki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2014-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Gmina Sadlinki stanowi korzystny obszar do rozwoju turystyki i rekreacji ze względu na występujące na jego terenie walory przyrodnicze, korzystny mikroklimat, zabytki oraz dobre połączenie komunikacyjne i położenie. O popularności Gminy decyduje również jej proekologiczny charakter, dzięki braku zanieczyszczeń, a co za tym idzie produkcji zdrowej naturalnej żywności. Gmina ma za sobą długą tradycję, sięgającą XIII wieku.

Do miejsc sprzyjających rekreacji oraz uprawianiu sportów na terenie Gminy należą liczne lasy, często spotykane strumienie i oczka wodne oraz jezioro o powierzchni 13 ha, do którego przylegają tereny objęte ochroną. Na terenie Sadlińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu znajduje się również Ścieżka Przyrodniczo-Leśna, przy której znajdują się tablice poglądowe i naturalne pomoce dydaktyczne, ilustrujące ekologiczną rolę lasu, przechodząc ścieżką można również odpocząć w jednym z miejsc widokowych oraz podziwiać panoramę Gminy.

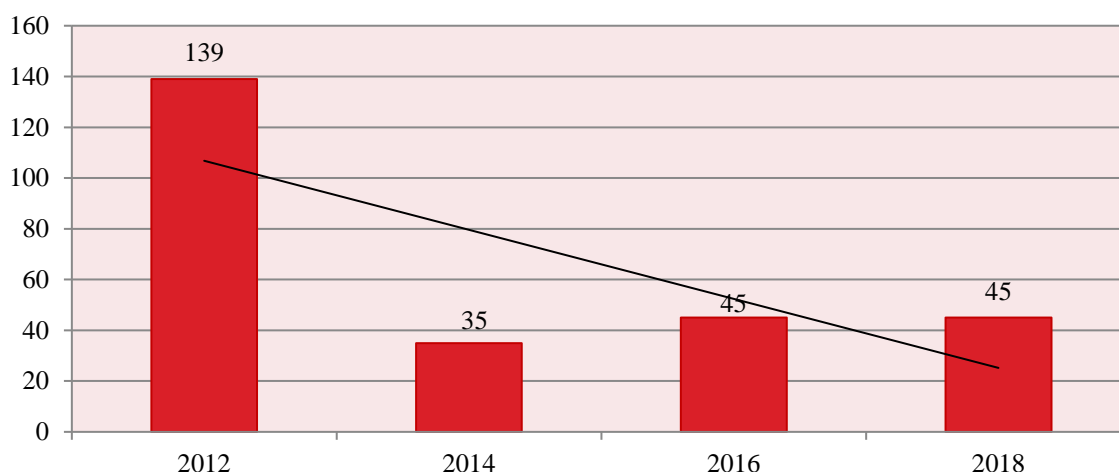

W gminie Sadlinki funkcjonują następujące kluby sportowe:

- Uczniowski Klub Sportowy "Nadwiślanin",
- Szkolny Klub Sportowy w Nebrowie Wielkim,
- Klub Sportów Walki NO LIMITS,
- Klub Piłkarski SPÓJNIA Sadlinki.

Według stanu na koniec 2018 roku w gminie Sadlinki było ogółem 45 osób ćwiczących w działających klubach sportowych. W porównaniu do roku 2012 ich liczba znacznie spadła. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2013-2018 przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7. Liczba ćwiczących osób w klubach sportowych funkcjonujących na terenie gminy Sadlinki w latach 2012-2018

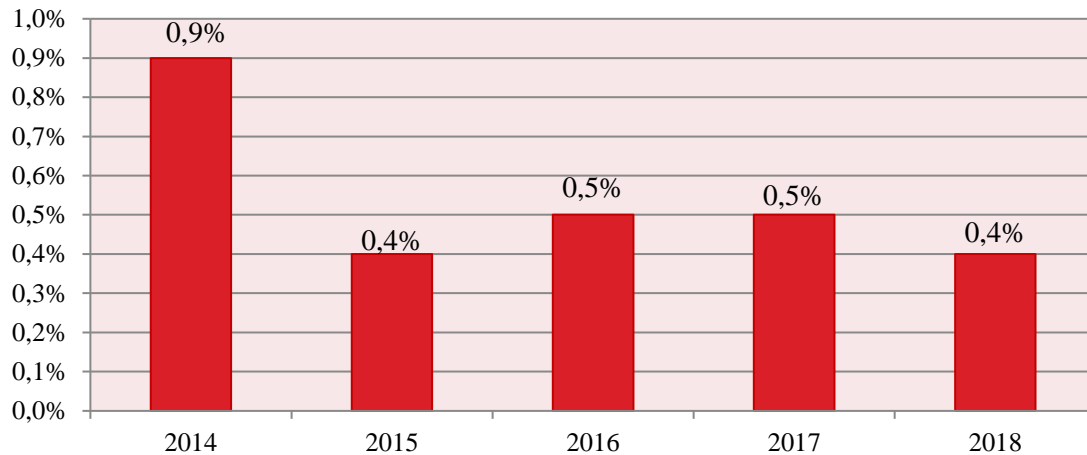
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2016 roku wydatki na kulturę fizyczną wyniosły 94 046,63 zł, w 2017 roku kształtowały się na poziomie 130 291,94 zł, natomiast w 2018 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości 109 032,90 zł.

Poniższy wykres przedstawia udział wydatków na kulturę fizyczną w latach 2014-2017 w ogólnej liczbie wszystkich wydatków poniesionych przez gminę Sadlinki. W 2018 roku Gmina przeznaczyła na ten cel 0,4% wszystkich wydatków podobnie jak miało to miejsce w roku 2015. Udział wydatków na ten cel w latach 2015-2018 utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wykres 8. Udział wydatków z budżetu gminy Sadlinki na kulturę fizyczną w ogólnej liczbie wydatków w latach 2014-2017

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.5. Wychowanie i edukacja

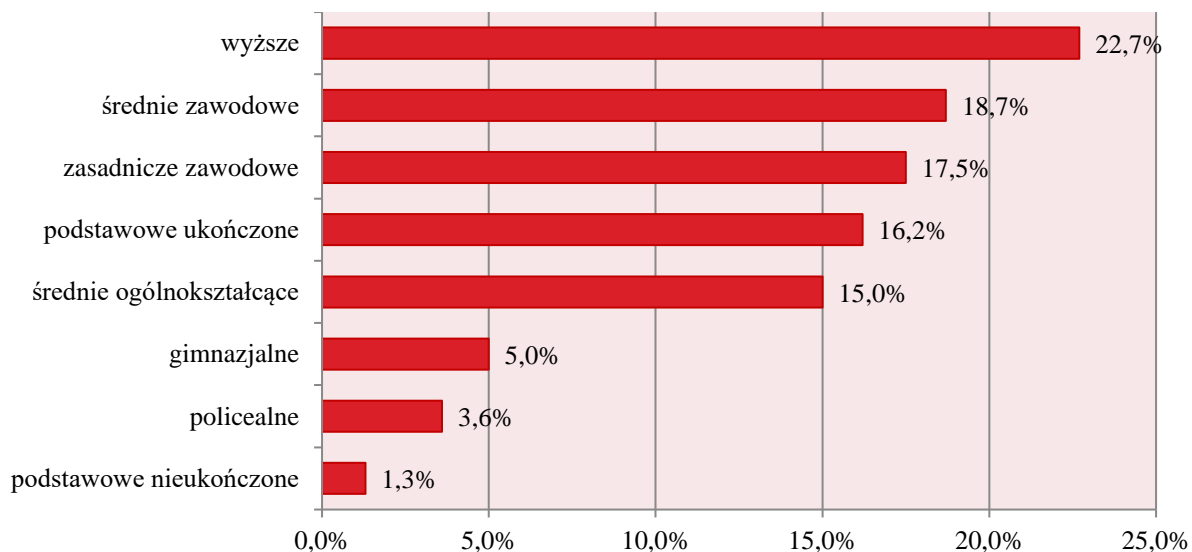
Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku **struktura wykształcenia** mieszkańców gminy Sadlinki przedstawia się następująco:

- 12,2% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,5% wykształcenie policealne,
- 11,2% średnie ogólnokształcące,
- 18,9% średnie zawodowe,
- 24,6% zasadnicze zawodowe,
- 6,4% gimnazjalne,
- 22,4% podstawowe ukończone,
- 1,7% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa pomorskiego, mieszkańcy gminy Sadlinki mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (24,9%) oraz średnie zawodowe (17,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,2%) oraz średnie zawodowe (20,1%).

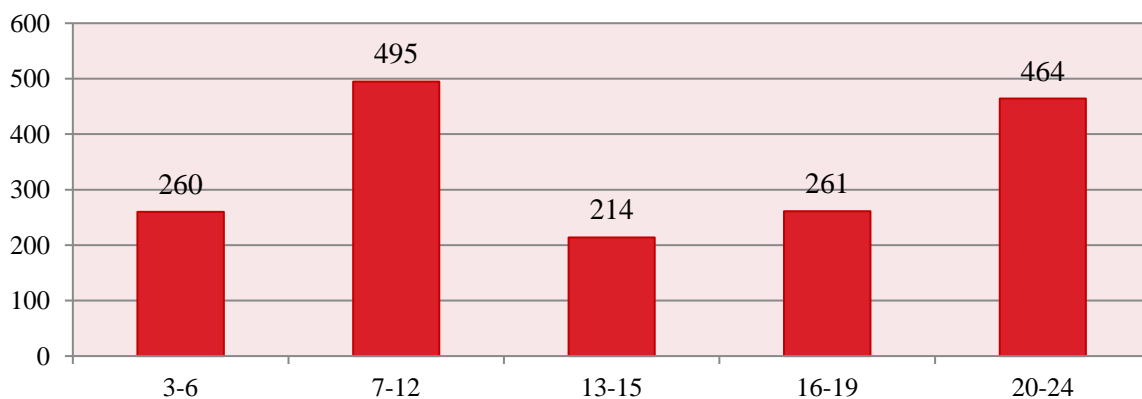
Wykres 9. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Sadlinki

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) jest 1 868 mieszkańców gminy Sadlinki. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej mieszkańców jest w wieku 7-12 lat (495 osób), na drugim miejscu pod tym względem znajdują się osoby mające 20-24 lat (464 osoby), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (260 osób) i 16-19 lat (261 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku w 2018 roku prezentuje poniższa tabela.

Wykres 10. Ludność gminy Sadlinki według edukacyjnych grup wieku w 2018 r.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Sadlinki jest organem prowadzącym dla 3 oświatowych jednostek budżetowych: 1 przedszkola publicznego oraz 2 szkół podstawowych, w których w 2018 roku funkcjonowały oddziały przedszkolne oraz gimnazjalne. W poniższej tabeli przedstawione zostały placówki oświatowe znajdujące się na terenie Gminy oraz liczba oddziałów i dzieci do nich uczęszczających.

Tabela 8. Wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie gminy Sadlinki oraz liczba uczniów do nich uczęszczających (stan na koniec września 2018 roku)

Szkoła podstawowa	Liczba oddziałów	Liczba dzieci
Szkoła podstawowa im. H. Sienkiewicza w Sadlinkach, w tym:	19	401
oddziały kl. I-VIII	17	359
oddziały gimnazjalne	2	42
Szkoła podstawowa w Nebrowie Wielkim, w tym:	12	223
Oddziały przedszkolne	2	44
Oddziały kl. I-VIII	9	163
Oddziały gimnazjalne	1	16

Źródło: Raport o stanie gminy Sadlinki 2018

Od września 2018 roku na terenie Gminy w budynku Przedszkola Publicznego w Sadlinkach funkcjonuje również placówka, która sprawuje opiekę nad dziećmi do lat 3 - żłobek. Objętych opieką dwóch opiekunów zostało 12 dzieci poniżej 3 roku życia.

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018r. poz. 1457, 1560, 1669) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie

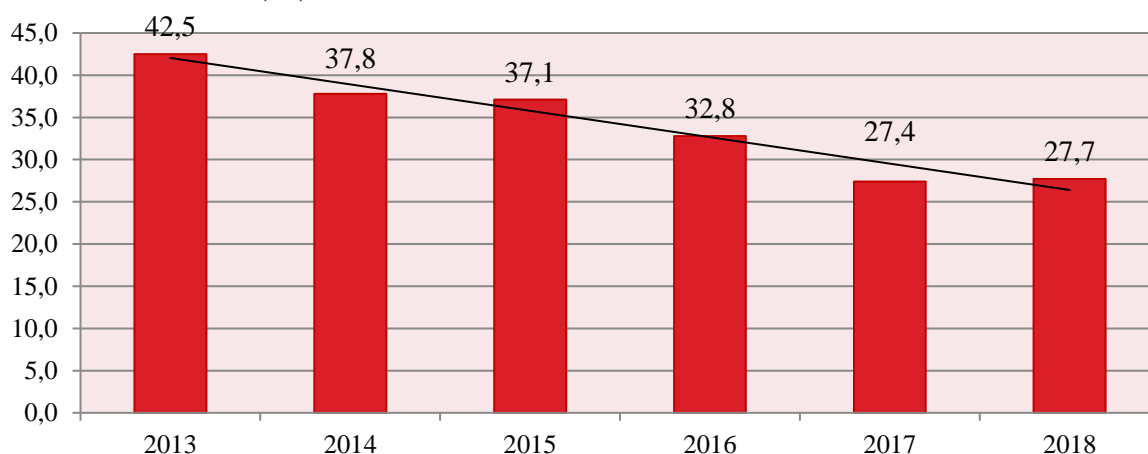

w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego¹⁹.

W 2018 roku wydatki gminy Sadlinki na oświatę i wychowanie wyniosły
8 379 567,94 zł.

Na oświatę i wychowanie co roku zostaje przeznaczony znaczny odsetek wydatków Gminy, a jednocześnie możemy zauważyć spadek udziału wydatków z budżetu gminy Sadlinki na ten cel w porównaniu do lat poprzednich. Różnica procentowa pomiędzy rokiem 2013, a rokiem 2018 wynosi aż 14,8 punktów. W 2018 roku wydatki te kształtowały się na poziomie 8,3 mln, w 2017 roku na poziomie 6,6 mln, z kolei w 2015 roku na poziomie 6,5 mln.

Wykres 11. Udział wydatków z budżetu gminy Sadlinki na oświatę i wychowanie w latach 2013-2017 (%)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Miejscami spotkań, integracji oraz wypoczynku dzieci i młodzieży w Sadlinkach są znajdujące się na terenie Gminy światlice wiejskie (jest ich 12).

¹⁹ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

3.6. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Sadlinki stanowi **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadlinkach**, który jako jednostka organizacyjna umożliwia przewyżnianie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem GOPS jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Ośrodek funkcjonuje na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Ponadto realizuje zadania wynikające z innych aktów prawnych, a w szczególności z ustawy o: wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, świadczeniach rodzinnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, dodatkach mieszkaniowych, świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do ważnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oprócz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadlinkach należy:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Posterunek Policji w Sadlinkach,
- placówki oświatowe znajdujące się na terenie Gminy,
- placówki służby zdrowia,
- Punkt Konsultacyjny,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Sadlinkach.

W 2018 roku pozyskano środki na realizację projektu pod nazwą **Centrum Usług Integracji Społecznej w Gminie Sadlinki**. Projekt jest skierowany do 99 mieszkańców Gminy Sadlinki, którzy zostali zakwalifikowani do udziału w zadaniach projektowych:

- adaptacja pomieszczeń na utworzenie trwałych miejsc pobytu krótkoterminowego dla seniorów oraz utworzenie Klubu Seniora 50+ (dla 29 osób);
- specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (dla 10 osób);
- podnoszenie kompetencji osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi (dla 20 osób);

- Opiekuńczy Klub Młodzieżowy – placówka wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 17 lat (dla 40 osób)²⁰.

Pomoc osoba niepełnosprawnym intelektualnie, czy też mającym choroby psychicznie udziela **Środowiskowy Dom Samopomocowy w Sadlinkach**, który funkcjonuje od poniedziałku do piątku i oferuje swoim członkom ciekawe zajęcia terapeutyczne organizowane w ramach poszczególnych pracowni z uwzględnieniem możliwości psychofizycznych uczestników, wsparcie terapeutyczne, psychologiczne i socjalne, wspólne spędzanie czasu w miłej i przyjaznej atmosferze, wycieczki, wyjścia na spacer, spotkania i wyjazdy integracyjne, ciepły posiłek oraz możliwość skorzystania z łazienki wyposażonej w prysznic i dostosowanej dla osób niepełnosprawnych.

Ważną rolę w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznego oraz integracji społecznej osób starszych odgrywa **Klub Seniora 50+**. Seniorzy w ramach jego działalności mogą skorzystać z różnego rodzaju zajęć sportowych, edukacyjnych, czy też imprez okolicznościowych i warsztatów. Utworzenie Klubu jest to jedno z zadań realizowanych w ramach projektu „Centrum Usług Integracji Społecznej w Gminie Sadlinki” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W 2018 roku została utworzona placówka wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 17 lat **Opiekuńczy Klub Młodzieżowy**. Opiekuńczy Klub Młodzieżowy czynny jest kilka godzin w tygodniu w miejscowościach: Sadlinki, Nebrowo Wielkie, Olszanica i Okrągła Łąka. Uczestnicy w ramach jego działalności mogą wziąć udział m. in. w zajęciach rozwijających kompetencje społeczne, pogotowia lekcyjnego, robotyki. Opiekunowie prawni uczestników będą mieli możliwość korzystania z pedagogizacji, która podniesie ich poziom wiedzy na temat problemów związanych z dorastaniem dzieci.

Ponadto na terenie gminy Sadlinki funkcjonuje **Punkt Konsultacyjny**, w ramach którego udzielane są porady psychologiczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sadlinkach w 2018 roku zatrudnionych było 3 pracowników socjalnych. W porównaniu do 2016 roku możemy zauważyć wzrost zatrudnionych pracowników socjalnych o 1 osobę. Gminny Ośrodek Społeczny w Sadlinkach w latach 2016-2018 spełniał ustawowy warunek 1 pracownik socjalny na 2000 osób lub

²⁰ Raport o stanie gminy Sadlinki 2018.

1 pracownik socjalny na 50 rodzin i co najmniej 3 pracowników socjalnych. Liczbę osób zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w latach 2016-2018 przedstawia poniższy wykres.

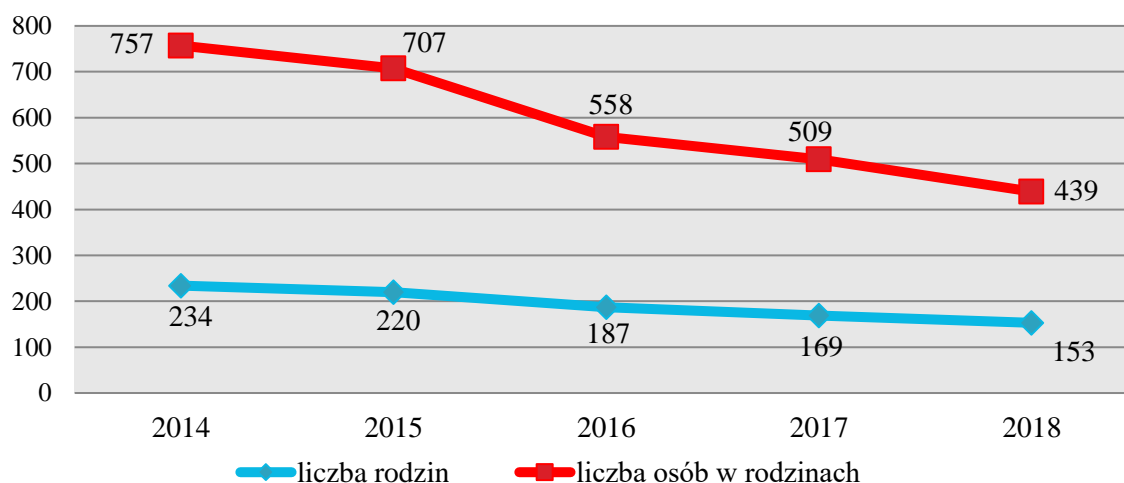
Tabela 9. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
Kierownicy, dyrektorzy, zastępcy	1	1	1
Pracownicy socjalni	4	3	3

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Ogólna **liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej** w 2018 roku kształtuje się na poziomie 153 (439 osób w rodzinach). W 2017 roku było to 169 rodzin (509 osób w rodzinach), natomiast w 2016 roku – 187 rodzin (558 osób w rodzinie). W poniższej tabeli zaprezentowana została ogólna liczba rodzin otrzymujących pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadlinkach w latach 2014-2018. Przedstawione dane pokazują, iż w 2018 roku w porównaniu do roku poprzedniego spadła ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej o 9,4%, a także iż w latach 2014-2018 systematycznie spada ogólna liczba osób w rodzinach, które korzystają z takiej pomocy.

Wykres 12. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Sadlinki w latach 2014-2018

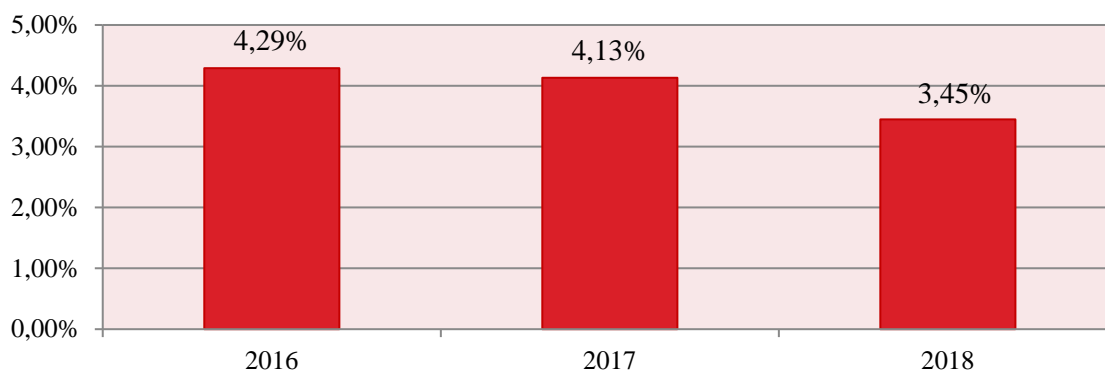

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Wskaźnik deprivacji lokalnej, określający liczbę pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w roku 2018 kształtował się na poziomie 3,45%. Wskaźnik ten z roku na rok nieco spada. W 2017 roku wynosił 4,13%, a w 2016 roku 4,29%.

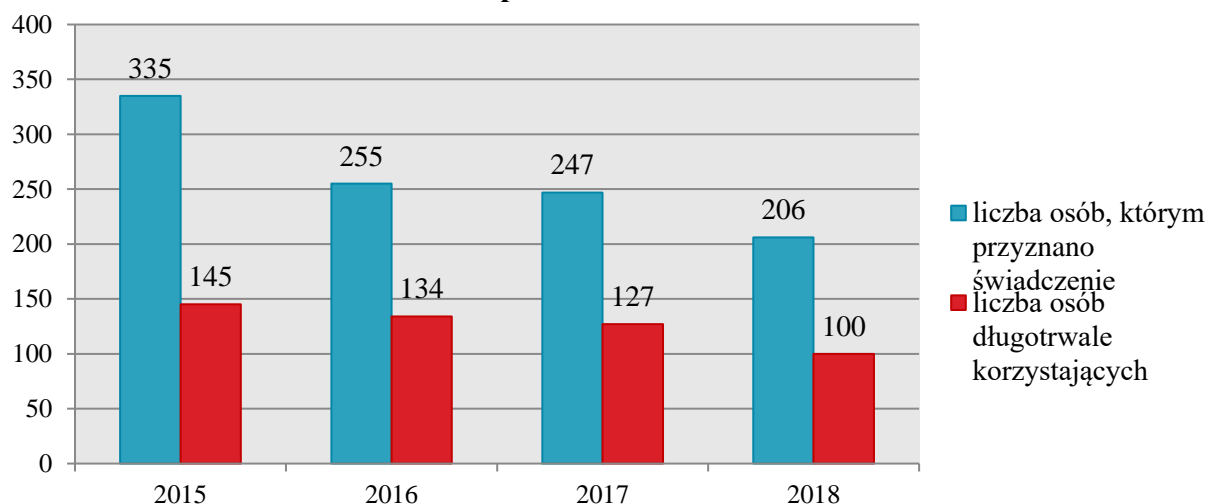
Wykres 13. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2016-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

W 2018 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie kształtowała się na poziomie 100, co oznacza, że osoby te stanowiły 48,5% wszystkich osób pobierających świadczenie. W 2017 roku osoby długotrwale pobierające świadczenie stanowiły 51,4%, w 2016 roku 52,5%, z kolei w 2015 roku 43,2% wszystkich pobierających świadczenie mieszkańców Gminy.

Wykres 14. Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy i wsparcia GOPS w Sadlinkach w formie świadczeń na przestrzeni lat 2015-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

W tabeli poniżej przedstawione zostały powody przyznawania pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Sadlinki w latach 2014-2018. Głównymi powodami przyznawania pomocy społecznej w roku 2018 było ubóstwo (62 rodziny), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (56 rodzin) oraz bezrobocie (54 rodziny).

Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2014-2018 (liczba rodzin)

	2014	2015	2016	2017	2018
Ubóstwo	138	124	89	70	62
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	93	81	69	63	56
Bezrobocie	142	123	90	65	54
Niepełnosprawność	60	57	48	60	48
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - w tym: rodziny wielodzietne	-	-	-	-	16
Długotrwała i ciężka choroba	18	21	25	27	15
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - w tym: rodziny niepełne	-	-	-	-	13
Potrzeba ochrony macierzyństwa	5	0	27	24	13
Potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym: wielodzietność	5	0	27	23	13
Bezdomność	3	4	7	8	10
Alkoholizm	15	14	9	7	6
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	1	1	0	1
Narkomania	1	1	0	0	0
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0
Kłęski żywiołowe i ekologiczne	0	0	0	6	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

3.7. Rynek alkoholowy w Gminie

W 2018 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Nakłada ona na gminę obowiązek ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, a nie jak dotychczas określenia limitów punktów sprzedaży. W 2018 roku ustalono więc maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w Gminie:

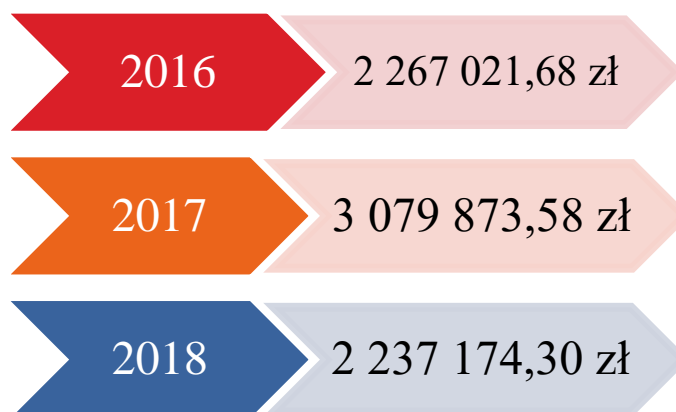
- poza miejscem sprzedaży:
 - o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **20 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **20 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **20 zezwoleń**,
 - razem – **60 zezwoleń**.
- w miejscu sprzedaży:
 - o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **10 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **10 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **10 zezwoleń**,

– razem - **30 zezwoleń.**

W roku 2018 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła 2 237 174,30 zł. W 2017 roku jego wartość była większa – alkohol został sprzedany na kwotę 3 079 873,58 zł, tj. o 842 699,58 zł więcej, natomiast w 2016 roku wartość sprzedanego alkoholu kształtowała się na poziomie 2 267 021,68 zł.

Rysunek 4. Wartość sprzedanego na terenie gminy Sadlinki alkoholu w latach 2016-2018

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Łączna liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży w latach 2016-2018 kształtowała się na poziomie 17 punktów, natomiast na przestrzeni tych lat w Gminie nie znajdował się, żaden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczony do spożycia w miejscu sprzedaży. Dane w tym zakresie zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tabela 11. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sadlinki w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	17	17	17
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W 2018 roku zostało wydanych 12 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, nie zostało wydane natomiast żadne zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.

Tabela 12. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie Sadlinki w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	19	33	12
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne):	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

3.8. Problemy społeczne – analiza danych zastanych

3.8.1. Uzależnienie od substancji psychoaktywnych

Działaniami związanymi z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Działania przez nią podejmowane wynikają z aktualnie przyjętego dokumentu jakim jest **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sadlinki na rok 2019**, przyjęty uchwałą Nr III/17/2018 Rady Gminy Sadlinki z dnia 19 grudnia 2018 r.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sadlinki na rok 2019, zakłada realizację następujących zadań:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych poprzez:
 - prowadzenie punktu konsultacyjnego w zakresie pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym,
 - współdziałanie z placówkami prowadzącymi terapię uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia poprzez współudział w finansowaniu świadczeń terapeutycznych dla mieszkańców Gminy Sadlinki (w przypadku gdy NFZ nie pokryje wszystkich niezbędnych kosztów programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych),
 - realizację programów terapeutycznych w zakresie uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem programów dla dzieci i młodzieży,
 - prowadzenie rozmów motywacyjnych, informacyjno-edukacyjnych, kierowanie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach osób nadużywających alkoholu na terapię,

- zbieranie informacji w celu potwierdzenia przesłanki art. 24 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
 - kierowanie osób nadużywających alkoholu na badania do biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz występowanie do sądu z wnioskiem o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
 - wspieranie działalności środowisk abstynenckich np. kluby AA,
 - doskonalenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczących wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP (czyli tzw. „dopalaczy”) oraz umiejętności i podejmowania interwencji profilaktycznej,
 - dofinansowanie udziału w konferencjach, sympojach i innych formach spotkań związanych z podnoszeniem kwalifikacji osób pracujących na rzecz uzależnionych i ich rodzin,
 - finansowanie szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie dla osób realizujących zadania Programu;
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i psychologicznej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie poprzez:
- udzielenie pomocy psychospołecznej i psychologicznej osobom uzależnionym i ich rodzinom,
 - dofinansowywanie – w miarę potrzeb i możliwości - placówek wsparcia dziennego (opiekuńczo – wychowawczych) oraz zajęć i programów pozalekcyjnych, głównie dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym i zagrożonych alkoholizmem,
 - współdziałanie instytucji takich jak: policja, ośrodki pomocy społecznej, służba zdrowia, placówki oświatowe, wychowawcy świetlic itp. w szczególności w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie,
 - wspieranie zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii (profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca), w szczególności dla dzieci i młodzieży poprzez:

- finansowanie programów, konkursów, warsztatów i spektakli profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
 - wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowywanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych,
 - podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia,
 - promowanie zdrowego stylu życia między innymi poprzez dofinansowywanie lokalnych imprez rozrywkowych, edukacyjnych i informacyjnych sportowo-rekreacyjnych, konkursów profilaktycznych, przy współpracy z instytucjami i organizacjami promującymi zdrowy styl życia bez używek,
 - promocję i wspieranie imprez bezalkoholowych, w tym sportowych, kulturalnych, turystyczno - krajoznawczych,
 - finansowanie i dofinansowanie wypoczynku zorganizowanego dzieci i młodzieży (obozy, biwaki, wycieczki itp.), w szczególności z realizacją programów profilaktycznych,
 - wspieranie działalności szkół, organizacji i instytucji promujących różne formy spędzenia czasu wolnego przez dzieci i młodzież poprzez prowadzenie zajęć rekreacyjno - sportowych (piłka nożna, gry i zabawy ruchowe, gry i zabawy terenowe, wycieczki krajoznawcze, turnieje i zawody sportowe),
 - zakup oraz dystrybucja materiałów informacyjnych o problemie alkoholizmu, narkotyków, NSP, przemocy i tematyce pokrewnej,
 - upowszechnianie informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych poprzez bieżącą aktualizację baz danych i ich udostępnianie;
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie poprzez:
- wsparcie dla podmiotów niepaństwowych zajmujących się statutowo rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie,
 - współpracę z innymi organizacjami i jednostkami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie;

5. podejmowanie działań w zakresie przymusowego leczenia odwykowego w tym:

- przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym, z udziałem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadlinkach w zakresie sporządzania wywiadów środowiskowych,
- kierowanie osób na badanie przez biegłych (psycholog i psychiatra) w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego,
- składanie wniosków o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy;

6. realizacja innych ustawowych obowiązków m.in.:

- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 15 i 131 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz uchwał Rady Gminy wydanych na podstawie tej ustawy;
- kontrola punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
- występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- opiniowanie (w formie postanowienia) wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych pod względem lokalizacji zgodnie z zasadami usytuowania określonymi w stosownej uchwale;

7. podejmowanie innych działań wynikających z bieżących potrzeb i problemów²¹.

Działania podejmowane w ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii będą realizowane we współpracy z:

- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Sadlinkach;
- Zespołem Interdyscyplinarnym w Sadlinkach;
- świetlicami socjoterapeutycznymi i opiekuńczo – wychowawczymi;
- szkołami, przedszkolami i innymi placówkami oświatowymi;
- policją;
- placówkami służby zdrowia;
- innymi podmiotami, którym będą zlecane bądź powierzane zadania Programu²².

²¹ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sadlinki na rok 2019 (uchwała Nr III/17/2018 Rady Gminy Sadlinki z dnia 19 grudnia 2018 r.).

²² Tamże.

Z powodu alkoholizmu pomoc i wsparcie z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadlinkach otrzymało w 2018 roku 6 rodzin – w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba spadła tylko o 1 rodzinę, natomiast w porównaniu do roku 2014, aż o 9 osób. Z powodu narkomanii pomoc nie otrzymała na przestrzeni lat 2016-2018 żadna osoba. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2014-2016 spada liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia GOPS w Sadlinkach z powodu uzależnień.

Tabela 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Alkoholizm	15	14	9	7	6
Narkomania	1	1	0	0	0
Ogółem	16	15	9	7	6

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych funkcjonująca w Sadlinkach według stanu na koniec 2018 roku liczyła 6 członków. W 2018 roku jej członkowie przeprowadzili 17 rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 14 rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych od alkoholu. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 10 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 5 osób. Dane dotyczące działań GKRPA w Sadlinkach podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2016-2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach wobec osób uzależnionych w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba osób uzależnionych z którymi przeprowadzono rozmowy	13	10	17
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	17	5	14
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	5	5	10
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	3	5	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Osoby uzależnione oraz członkowie ich rodzin mogą uzyskać wsparcie w funkcjonującym na terenie gminy Sadlinki Punkcie Konsultacyjnym. W Punkcie tym

w 2018 roku pracowały 2 osoby – specjalista psychoterapii uzależnień oraz pielęgniarka środowiskowa (członek GKRPA).

Punkt Konsultacyjny w gminie Sadlinki w ciągu 2018 roku czynny był 4 godziny w miesiącu. Zakres jego działalności jest następujący:

- rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta,
- motywowanie osób uzależnionych i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu, kierowanie do specjalistycznego leczenia,
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia,
- udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym,
- motywowanie do uczestnictwa w oddziaływaniach adresowanych do osób stosujących przemoc,
- gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy.

W 2018 roku w Punkcie Konsultacyjnym funkcjonującym na terenie gminy Sadlinki udzielono 25 porad osobom nadużywającym alkohol oraz 19 porad członkom rodziny osoby nadużywającej alkohol. Możemy zauważyć, że w porównaniu do lat poprzednich zmniejszała się liczba udzielonych porad osobom nadużywającym alkohol, jednak zwiększała liczba osób zgłaszających się do Punktu.

Tabela 15. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym latach 2016-2018

	2016		2017		2018	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Osoby nadużywające alkohol	13	31	11	29	17	25
Członkowie rodziny osoby nadużywającej alkohol (w tym współuzależnione i DDA)	7	8	5	7	14	19

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-GI

Dane dotyczące liczby osób nietrzeźwych w miejscach publicznych na terenie gminy Sadlinki w latach 2016-2018 przedstawiają się następująco:

- w **2018 roku** do wytrzeźwienia w innej placówce wskazanej lub utworzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego znajdującej się na terenie Gminy zatrzymano

1 mężczyznę, przewieziono do izby wytrzeźwień w innej gminie 1 osobę, natomiast zatrzymano 4 osoby w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych,

- w **2017 i 2016 roku** żadna osoba nietrzeźwa nie została zatrzymana w celu wytrzeźwienia.

W gminie Sadlinki nie funkcjonuje żadne stowarzyszenie abstynenckie, kluby abstynenckie, samopomocowe grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym, Dorosłych Dzieci Alkoholików oraz członków rodzin z problemem alkoholowym.

3.8.2. Przemoc w rodzinie

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* mówi, że: „*przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny w Sadlinkach**. Do zadań Zespołu należy przede wszystkim:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sadlinki na lata 2017-2019* zatwierdzonym uchwałą Nr XXII/145/2016 Rady Gminy Sadlinki z dnia 20 grudnia 2016 r. Głównym celem programu jest „zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc oraz ochrony ofiar przemocy.” Do celów szczegółowych Programu należy natomiast:

1. Koordinacja działań pomocowych realizatorów programu poprzez działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym:

- szybkie i skuteczne podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowanie i realizacja działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb,
- kompleksowa pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- kierowanie ofiar i sprawców przemocy do odpowiednich specjalistów,
- monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności uruchamianie współpracy między różnymi instytucjami pomocowymi,
- zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą „Niebieskiej Karty”,
- gromadzenie oraz udzielanie informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej,
- analiza wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku leczenia odwykowego składanych do GKRPA pod kątem związku między nadużywaniem alkoholu a stosowaniem przemocy,
- występowanie z zawiadomieniami do prokuratury o podejrzeniu popełnienia czynów określonych w art. 2 § 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- wsparcie psychologiczne dla ofiar przemocy i osób uzależnionych;

2. systematyczna edukacja środowiska lokalnego:

- przygotowanie oraz udostępnienie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym,

- ułatwianie dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców gminy na temat przemocy domowej:
 - umieszczanie informacji na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy w Sadlinkach i w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sadlinkach oraz systematyczne aktualizowanie tych informacji,
 - rozpowszechnianie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy,
 - publikowanie na stronie internetowej Gminy Sadlinki, oraz GOPS-u informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej,
 - promowanie efektywnych sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie oraz sposobów radzenia sobie z agresją i złością,
 - uczenie się rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie z agresją poprzez:
 - promowanie zajęć edukacyjno-wychowawczych w szkołach, świetlicach socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczej,
 - realizację szkolnych programów profilaktyki przemocy,
 - wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego promujących zachowania bez agresji,
 - konsultacje z terapeutą,
 - terapię dla osób uzależnionych i współuzależnionych;
3. systematyczna edukacja przedstawicieli różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie:
- udział osób i grup zawodowych w specjalistycznych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w celu:
 - podniesienia poziomu wiedzy różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy,
 - profesjonalnego przygotowania poszczególnych grup do realizacji działań pomocowych²³.

Realizatorami zadań zawartych w Programie są:

- Urząd Gminy w Sadlinkach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadlinkach,

²³ Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sadlinki na lata 2017-2019 (uchwała Nr XXII/145/2016 Rady Gminy Sadlinki z dnia 20 grudnia 2016 r.).

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Sadlinkach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach,
- Przychodnia Leczenia Uzależnień w Kwidzynie,
- Posterunek Policji w Sadlinkach,
- placówki służby zdrowia,
- placówki oświatowe,
- kuratorzy²⁴.

W przypadku doświadczenia problemu przemocy mieszkańcy gminy Sadlinki o pomoc mogą zgłosić się do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Posterunku Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, czy też Punktu Konsultacyjnego.

W 2018 roku w Punkcie Konsultacyjnym funkcjonującym na terenie gminy Sadlinki udzielono 2 porady 1 osobie doznającej przemocy oraz 1 poradę osobie stosującej przemoc w rodzinie. W porównaniu do roku 2016, w roku 2018 liczba osób, którym zostały udzielone porady z powodu przemocy w rodzinie znacznie się zmniejszyła.

Tabela 16. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2016-2018

	2016		2017		2018	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Osoby doznające przemocy w rodzinie	5	6	0	0	1	2
Osoby stosujące przemoc w rodzinie	3	7	1	3	1	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach dotyczące przemocy w rodzinie w latach 2016-2018 przedstawiają się następująco:

- **w 2018 roku** GKRPA skontaktowała się z 1 osobą doznającą przemocy w rodzinie oraz 1 osobą stosującą przemoc w rodzinie;
- **w 2017 roku** GKRPA skontaktowała się z 4 osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz 2 osobami stosującymi przemoc;
- **w 2016 roku** GKRPA skontaktowała się z 5 osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz 3 osobami stosującymi przemoc.

²⁴ Tamże.

Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach związane z przemocą w rodzinie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
Liczba osób doznających przemocy w rodzinie z którymi się kontaktowano	5	4	1
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie z którymi się kontaktowano	3	2	1
Liczba świadków przemocy w rodzinie z którymi się kontaktowano	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o **procedurę „Niebieskie Karty”** i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2018 roku przeprowadzono rozmowę interwencyjną z 1 osobą nadużywającą alkohol w związku ze stosowaniem przez nią przemocy (w 2017 roku również z 1 osobą, a w 2016 roku z 6 osobami). Możemy zauważyć, że w porównaniu do 2016 roku zmniejszyła się znacznie liczba działań podjętych przez GKRPA w Sadlinkach w związku z przemocą w rodzinie. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 18. Działania GKRPA w Sadlinkach w związku z przemocą w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2018

	2016	2017	2018
uruchomienie procedury "Niebieskie Karty"	0	0	0
zawiadomienie prokuratury lub policji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa znęcania się (207 kk)	0	0	0
zawiadomienie prokuratury lub policji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej na szkodę osoby najbliższej	0	0	0
prowadzenie rozmowy interwencyjnej z osobą nadużywającą alkoholu w związku ze stosowaniem przez nią przemocy	6	1	1
motywowanie sprawcy przemocy do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc	6	1	1
prowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy w celu diagnozy jej sytuacji w rodzinie	5	1	1
motywowanie dorosłych ofiar przemocy do zgłaszania się do miejsc specjalistycznej pomocy	7	0	1
poinformowanie o lokalnej ofercie pomocy dla dzieci krzywdzonych	1	1	0
powiadomienie sądu rodzinnego o sytuacji dziecka	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W gminie Sadlinki nie funkcjonują żadne grupy wsparcia, czy też grupy terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie.

3.9. Działania profilaktyczne

Na terenie gminy Sadlinki prowadzone są działania profilaktyczne dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców, mające na celu zapobieganie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie. W 2018 roku zrealizowane zostały następujące działania profilaktyczne:

1. jednorazowe prelekcje i pogadanki, w których wzięły udział 174 osoby,
2. konkursy (plastyczne, literackie, muzyczne itp.), ze 132 uczestnikami,
3. rozpowszechnione ulotki i plakaty w miejscach publicznych,
4. edukacja społeczna na temat bezpieczeństwa na drogach (poprzez wydawanie ulotek, plakatów, udział w kampaniach lokalnych na rzecz bezpieczeństwa na drogach),
5. zajęcia dla dzieci z grup ryzyka z programem socjoterapeutycznym (35 uczestników),
6. zajęcia dla dzieci z grup ryzyka z programem opiekuńczym (22 uczestników).

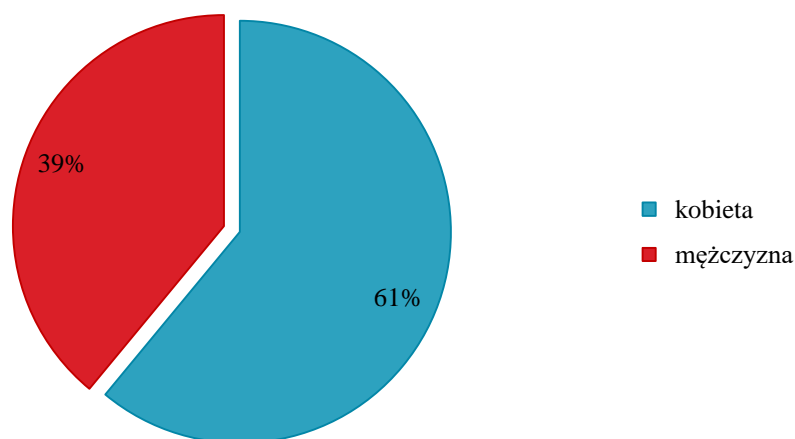
4. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie gminy Sadlinki

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Sadlinki, a także skala zjawiska przemocy i cyberprzemocy. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie.

4.1. Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Sadlinki wzięło udział 100 mieszkańców. Ponad połowę wszystkich respondentów stanowią kobiety (61%), natomiast 39% badanej społeczności to mężczyźni.

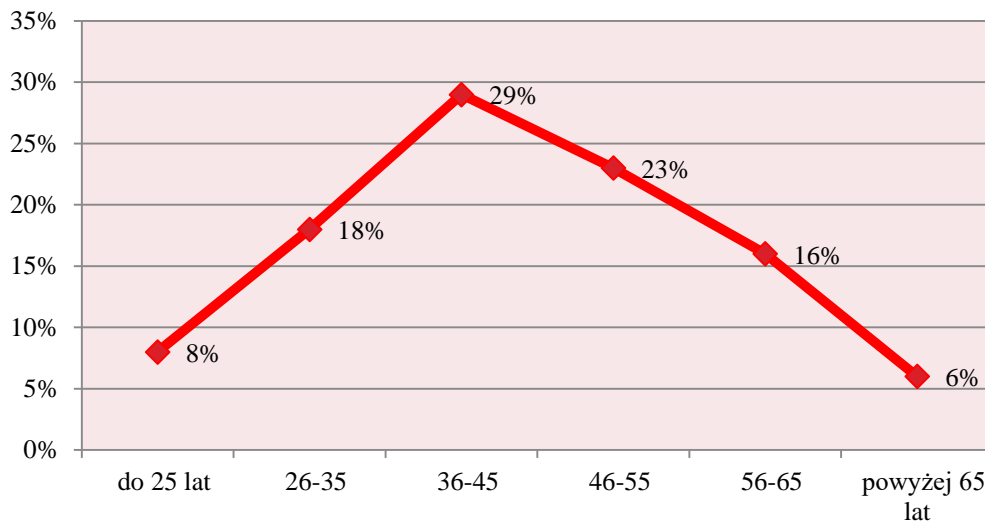
Wykres 15. Płeć:

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż badani mieszkańcy są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią respondenci między 36-45 rokiem życia (29%) oraz między 46-55 rokiem życia (23%). 18% to respondenci mający między 26-35 lat, 16% mający między 56-65 lat, 8% stanowią badani mający mniej niż 25 lat, a 6% mający powyżej 65 lat.

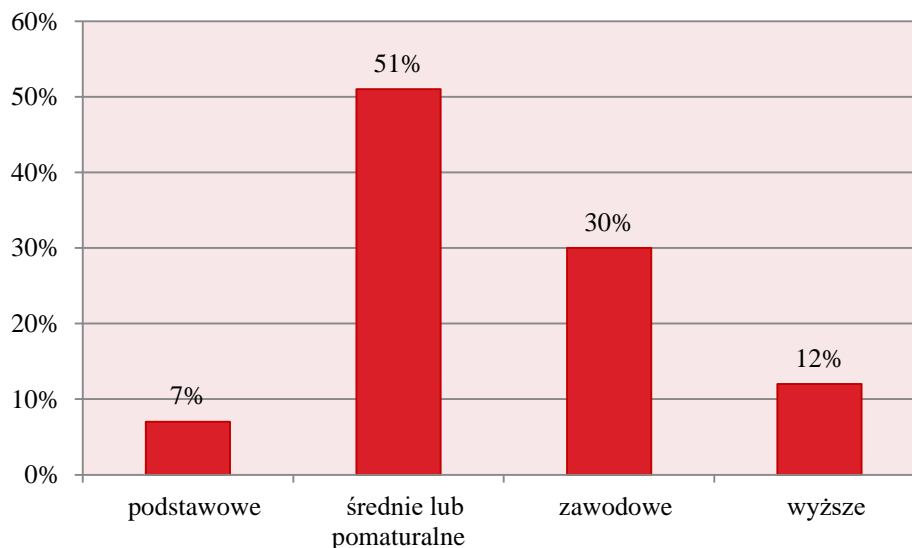

Wykres 16. Wiek:

Poniżej zaprezentowano charakterystykę respondentów ze względu na wykształcenie. 51% badanych legitymuje się wykształceniem średnim lub pomaturalnym, 30% ukończyło szkołę zawodową, 12% ma wykształcenie wyższe, natomiast 7% zakończyło swoją edukację na szkole podstawowej.

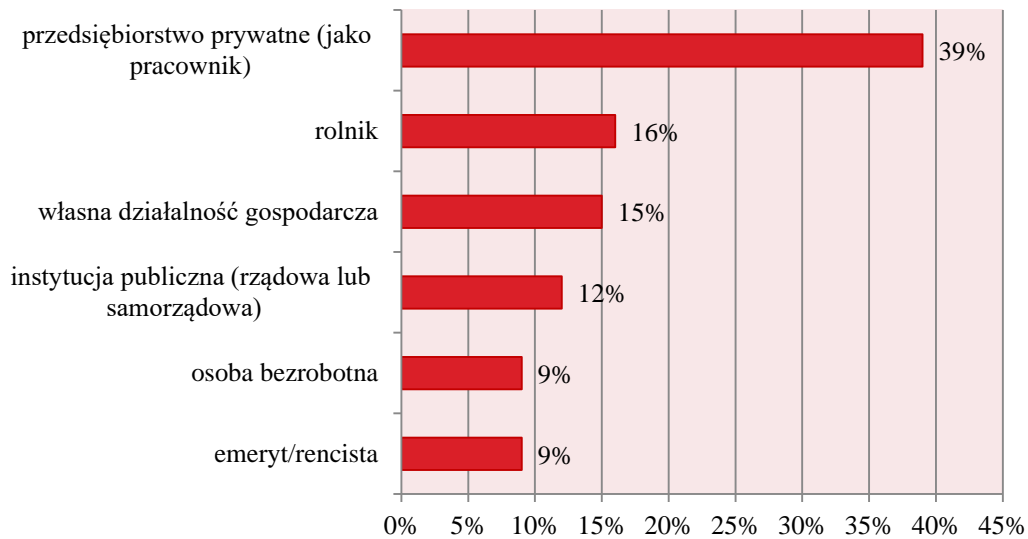
Wykres 17. Wykształcenie:

Rozkład zatrudnienia osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: przeważająca część ankietowanych deklaruje, że pracuje w przedsiębiorstwie prywatnym (39%), 16% stanowią respondenci zatrudnieni w rolnictwie, 15% prowadzący własną działalność gospodarczą, 12% ankietowanych pracuje w instytucji publicznej, 9% stanowią osoby bezrobotne i kolejne 9% osoby będące na emeryturze/rencie.

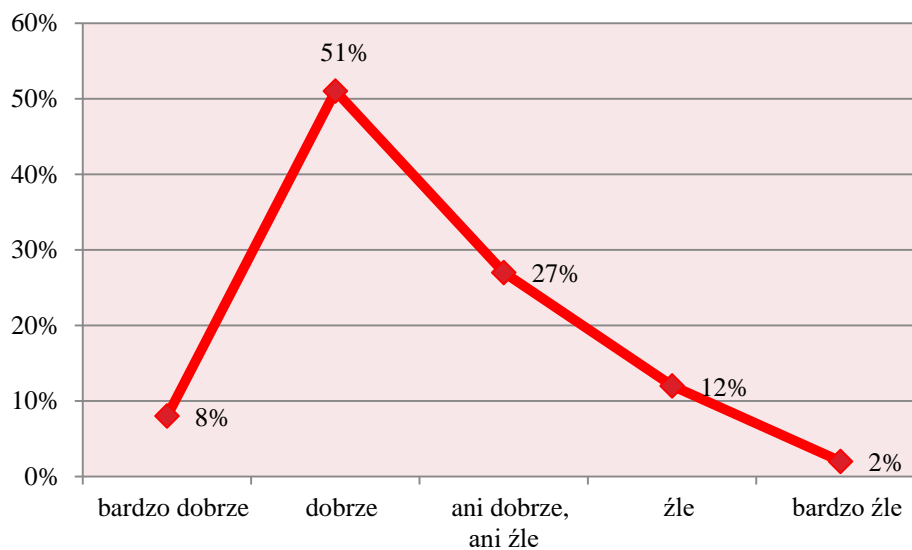

Wykres 18. Miejsce zatrudnienia:

Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że większość mieszkańców jest z niej zadowolonych - 8% ocenia ją dobrze, a 51% bardzo dobrze. 27% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, 12% jako złą i tylko 2% jako bardzo złą.

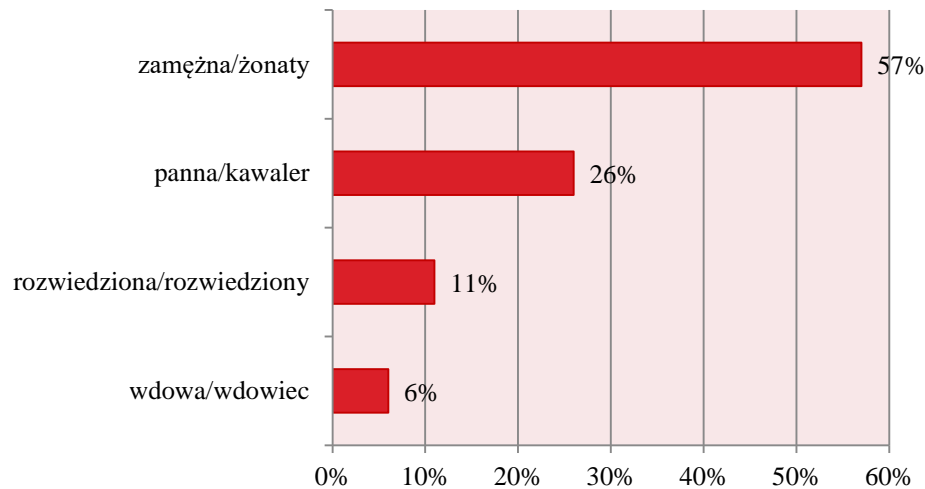
Wykres 19. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Większość mieszkańców biorących udział w badaniu jest zamężnych/żonatych (57%). 26% to panny/kawalerowie, 11% osoby rozwiedzione, natomiast 6% stanowią wdowy/wdowcy.

Wykres 20. Stan cywilny:

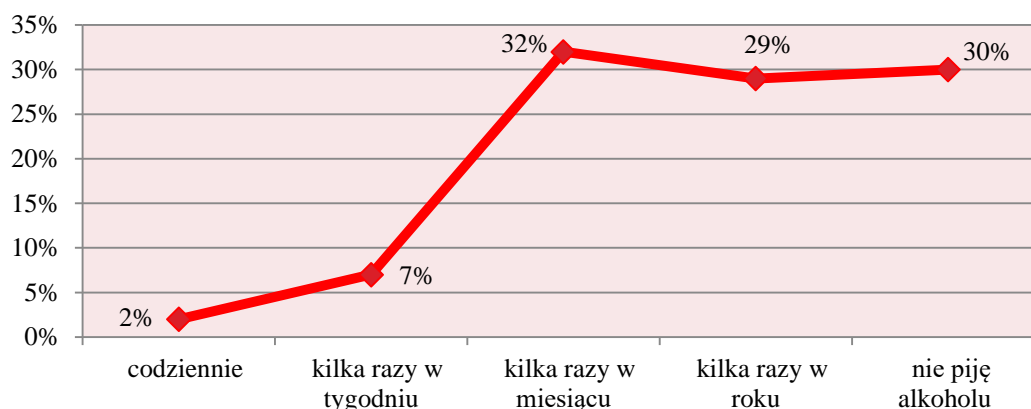
4.2. Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Problemy związane z używaniem alkoholu, występują zarówno w obszarze zdrowia fizycznego jak i psychicznego. Negatywne konsekwencje dotyczą nie tylko osoby uzależnione, ale także ich rodziny i osoby w środowisku lokalnym. Oprócz tego, że alkoholizm często jest przyczyną przemocy domowej, powoduje wiele szkód społecznych, takich jak zakłócanie porządku publicznego, przemoc, ubóstwo czy bezrobocie. W celu zapobiegania niekorzystnym konsekwencjom z tym związanym, konieczne jest sprawdzenie skali tego problemu wśród dorosłych ludzi oraz na tej podstawie zaprojektowanie działań profilaktycznych.

Pierwsza część pytań, skierowanych do dorosłych mieszkańców gminy Sadlinki dotyczyła spożywania alkoholu, celem rozpoznania skali picia napojów alkoholowych oraz uzależnień. Dorosłym mieszkańcom, zadano pytanie o to, jak często spożywają alkohol. Możemy zauważyć, iż tylko 2% ankietowanych przyznało, że pije codziennie. 7% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 32% respondentów robi to kilka razy w miesiącu, z kolei 29% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 30% mieszkańców.

Wykres 21. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol. 70 osób

Następne pytanie dotyczyło rodzaju alkoholu, który mieszkańcy Gminy piją najczęściej. Większość ankietowanych (spośród osób deklarujących spożywanie alkoholu) wskazało na piwo (30 osób). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców Gminy są wino (22 osoby) i wódka (19 osób). 10 ankietowanych typuje nalewki, 7 – alkohol własnej roboty, 3 badanych likiery, a 1 osoba alkohol spoza legalnego źródła, jako wybierane najczęściej.

Tabela 19. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	43%	30
wino	31%	22
wódka	27%	19
nalewki	14%	10
alkohol własnej roboty	10%	7
likiery	4%	3
alkohol spoza legalnego źródła	1%	1
inny	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Większość ankietowanych (spośród tych, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu) deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija 1-2 porcji tego napoju (29 osób). 21 mieszkańców wskazuje na 3-4 porcje, 7 na 5-7 porcji, kolejnych 7 respondentów na 8-10, z kolei 3 ankietowanych wskazało na 11-13 porcji i więcej.

Tabela 20. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	43%	29
3-4	31%	21
5-7	10%	7
8-10	10%	7
11-13 i więcej	4%	3

Poniższa tabela prezentuje powody, dla których mieszkańcy Gminy sięgają po alkohol. Większość respondentów jako powód podaje picie dla towarzystwa (38 osób), ale znaczny odsetek wskazał również picie ze względu na walory smakowe alkoholu (16 osób), chęć lepszej zabawy (14 osób) oraz wpływ znajomych (11 osób). W dalszej kolejności badani wskazywali na przyczyny takie jak: chęć zapomnienia o problemach (9 osób), zmniejszenia objawów kaca (5 osób) oraz inne bliżej niesprecyzowane powody (1 osoba).

Tabela 21. Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
dla towarzystwa	56%	38
bo lubię jego smak	24%	16
chęć lepszej zabawy	21%	14
pod wpływem znajomych	16%	11
brak konkretnego powodu	16%	11
by zapomnieć o problemach	13%	9
by złagodzić stres	10%	7
aby zmniejszyć objawy kaca	7%	5
inne	1%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Jak wynika z przeprowadzonych badań, mieszkańcy Gminy najczęściej piją alkohol w domu (29 osób) oraz u znajomych (30 osób). Mniejsza część wskazała, iż spożywa go najczęściej na świeżym powietrzu (6 osób) i pod sklepem (3 osoby). Żaden badany nie stwierdził, że pije alkohol w pracy.

Tabela 22. Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
u znajomych	43%	30
w domu	42%	29
na świeżym powietrzu	9%	6
pod sklepem	4%	3
inne	1%	1
w pubie/restauracji/kawiarni	0%	0
w pracy	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Większość mieszkańców (spośród spożywających alkohol) nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (56 osób), jednak 9 badanych określiło, iż zdarzało się to u nich rzadko, 2 mieszkańcy przyznają, że czasami, z kolei 1 badany wskazał na odpowiedź „często”.

Tabela 23. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
bardzo często	0%	0
często	1%	1
czasami	3%	2
rzadko	13%	9
nigdy	82%	56

Kolejną analizowaną kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu przez mieszkańców Gminy. Większość respondentów nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (54 osoby), warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że 8 osobom zdarzyło się to raz, a 5 badanym zdarza się to sporadycznie.

Tabela 24. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy mi się to nie zdarzyło	81%	54
raz mi się to zdarzyło	12%	8
zdarza mi się to sporadycznie	7%	5
zdarza mi się to często	0%	0

Spytaliśmy respondentów również o to, czy zostali oni zatrzymani kiedykolwiek za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości. Żaden respondent nie udzielił twierdzącej odpowiedzi.

Tabela 25. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
tak	0%	0
nie	100%	66

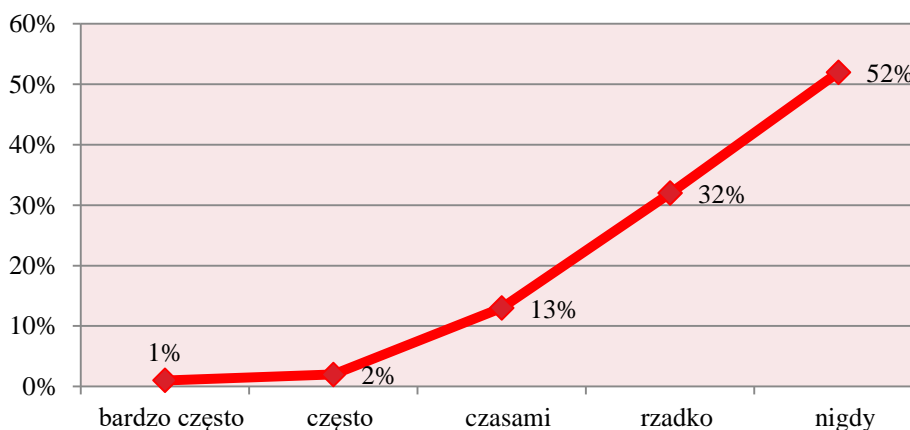
Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

100 osób

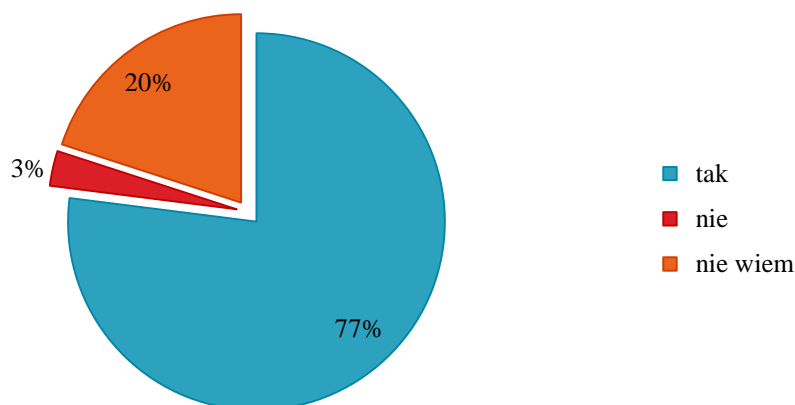
Następnym etapem badania również było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Warto zwrócić uwagę na to, że aż 48% mieszkańców było kiedykolwiek świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd w stanie nietrzeźwym. W przypadku 32% miało to miejsce rzadko, w przypadku 13% - czasami, według 2% - często, a zdaniem 1% - bardzo często.

Wykres 22. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

W celu sprawdzenia wiedzy mieszkańców gminy Sadlinki na temat konsekwencji spożywania alkoholu, zostali oni poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy picie napojów alkoholowych w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka. Pozytywny jest fakt, że zdecydowana większość mieszkańców odpowiedziała twierdząco (77%). Warto jednak zwrócić uwagę na to, że 20% nie ma na ten temat wiedzy, a 3% uważa, iż nie ma to żadnego wpływu.

Wykres 23. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

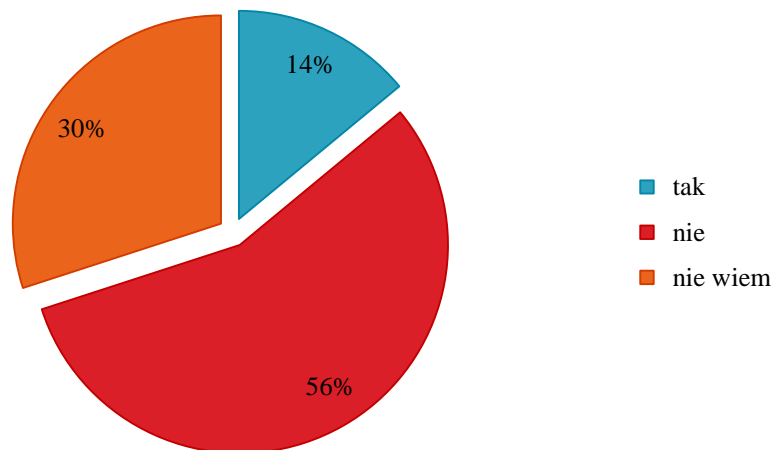

Respondenci mieli również określić, czy zauważyli kiedykolwiek na terenie ich miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. 56% deklaruje, że nigdy nie było

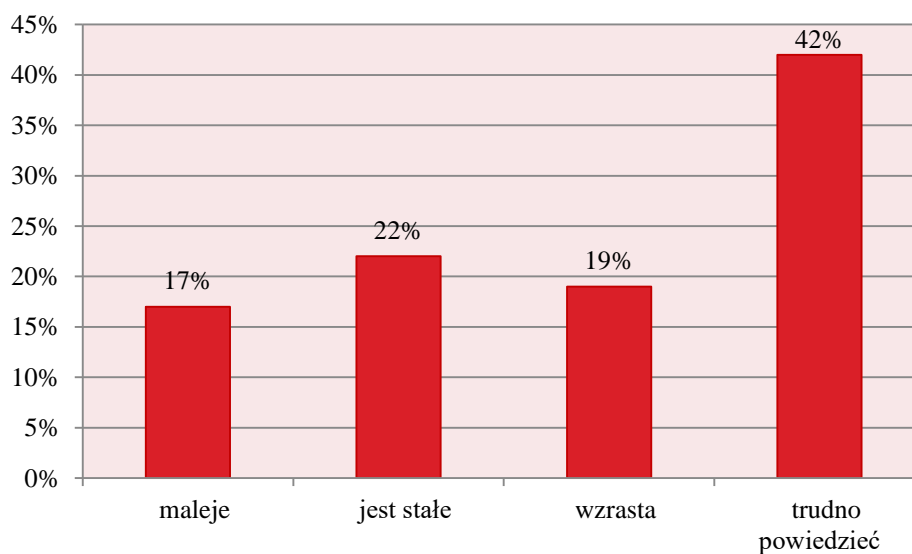
świadkiem takich sytuacji, a 30% ankietowanych nie umiało odpowiedzieć na to pytanie. 14% mieszkańców przyznaje, iż widziało kobiety pijące napoje alkoholowe, co wskazywać może na występowanie na terenie Gminy problemów w tym zakresie.

Wykres 24. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Według 17% mieszkańców, spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat na terenie ich Gminy maleje, a w opinii 22% jest stałe. 19% ankietowanych uważa, iż spożycie alkoholu przez mieszkańców wzrasta, natomiast prawie połowa badanych nie umiała tego określić (42%).

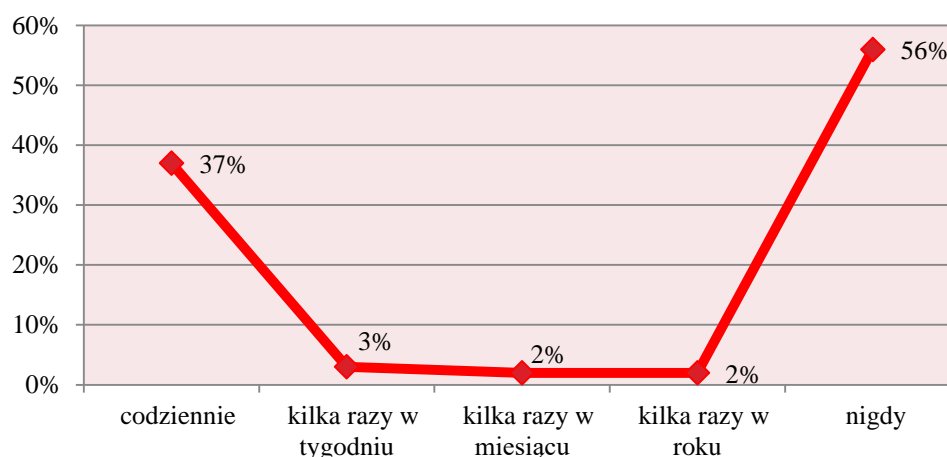
Wykres 25. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:

4.3. Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejna część badania miała na celu zweryfikowanie skali zjawiska palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Sadlinki. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali 44%, przy czym 37% sięga po nie codziennie, 3% kilka razy w tygodniu, 2% kilka razy w miesiącu i kolejne 2% - kilka razy w roku.

Wykres 26. Jak często pali Pan/i papierosy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy palą papierosy.

44 osoby

Wśród palących papierosy mieszkańców, 1 osoba nie wie ile dziennie papierosów wypala, ponieważ nie liczy ich ilości, natomiast 4 osoby nie wiedzą, ponieważ nie palą codziennie. 18 respondentów deklaruje, iż sięga po papierosa między 6 a 15 razy w ciągu dnia, 11 mieszkańców między 16 a 25 razy, natomiast 9 osób wypala dziennie poniżej 5 sztuk.

Tabela 26. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	9%	4
poniżej 5 sztuk	21%	9
6-15 sztuk	42%	18
16-25 sztuk	26%	11
nie wiem, nie liczę	2%	1

Poniżej zaprezentowano powody, dla których mieszkańcy Gminy najczęściej sięgają po papierosa. Najwięcej mieszkańców pali dla towarzystwa (19 osób) oraz przy alkoholu (17 osób). 16 respondentów zadeklarowało palenie najczęściej dla przyjemności, 12 badanych w stresie, natomiast 9 ankietowanych ze znużenia/zabicia czasu.

Tabela 27. Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

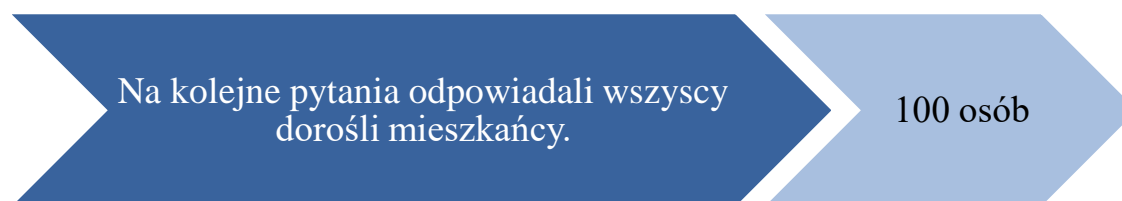
<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
w stresie	28%	12
ze znużenia/zabicia czasu	21%	9
przy alkoholu	40%	17
dla towarzystwa	44%	19
dla przyjemności	37%	16
inne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci, którzy palą papierosy zostali zapytani również o to, czy kiedykolwiek próbowali rzucić palenie. 17 mieszkańców nigdy nie podejmowało takiej próby, a 11 osób nie próbowało, ale zamierza spróbować, 8 respondentów podjęło taką próbę raz, a 6 osób wiele razy.

Tabela 28. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

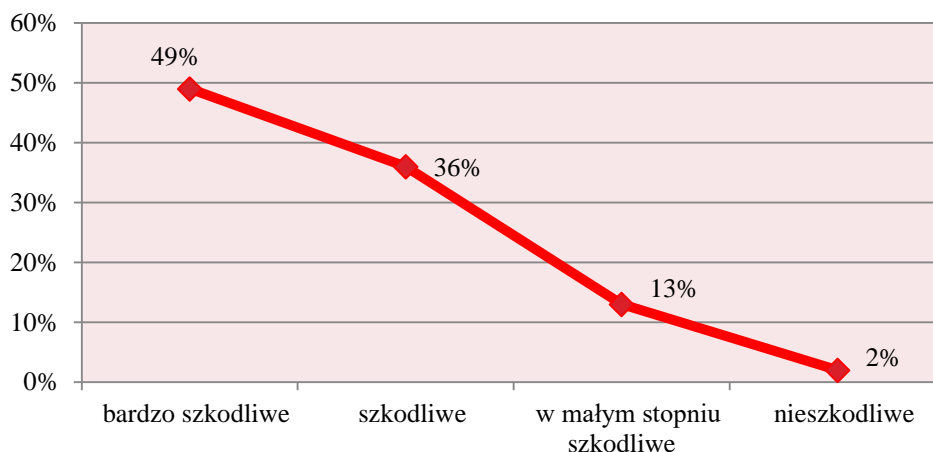
<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy nie próbowałem	40%	17
nie, ale zamierzam spróbować	26%	11
tak, raz, ale nie udało mi się	19%	8
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	14%	6

W ocenie prawie połowy mieszkańców (49%) palenie papierosów jest bardzo szkodliwe, a 36% uważa je za szkodliwe. Wskazuje to na fakt, iż większość mieszkańców zdaje sobie sprawę z negatywnych konsekwencji zdrowotnych tego uzależnienia. Warto zwrócić szczególną uwagę jednak na to, że 13% uważa, że palenie papierosów jest w małym stopniu szkodliwe, a 2% ocenia je jako nieszkodliwe.

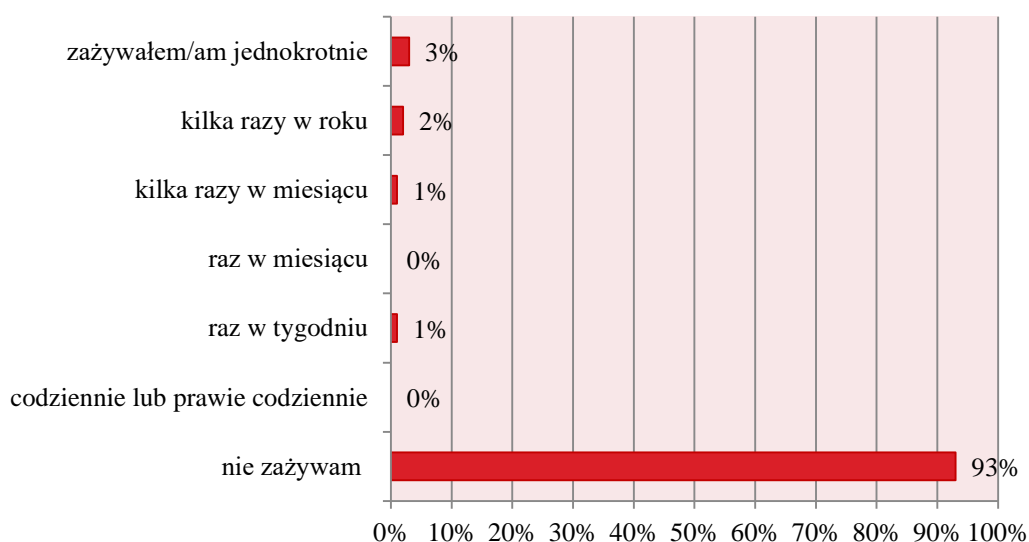
Wykres 27. Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

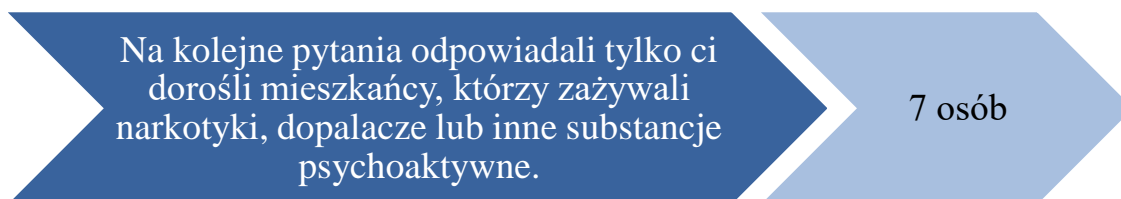

4.4. Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejnym ważnym zagadnieniem, który został poddany zbadaniu, był problem uzależnienia od środków psychoaktywnych. Aby sprawdzić, czy dany problem występuje, respondentom zadano pytanie o to, jak często zażywają tego typu substancje. łącznie 7% badanych zadeklarowało spożywanie środków psychoaktywnych, przy czym 3% zażywało je jednokrotnie, 2% sięga po takie substancje kilka razy w roku, 1% kilka razy w miesiącu i kolejne 1% raz w tygodniu.

Wykres 28. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

W celu pogłębionej analizy określono, które substancje psychoaktywne zażywali dorośli mieszkańcy Gminy. Wyniki badania ankietowego pokazały, iż najpopularniejszą substancją wśród respondentów jest marihuana – sięgnęło po nią 6 osób. Jedna odpowiedź padła na dopalacze, natomiast pozostałe substancje nie były przez ankietowanych wskazywane.

Tabela 29. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	86%	6
dopalacze	14%	1
amfetamina	0%	0
kokaina	0%	0
LSD	0%	0
grzyby halucynogenne	0%	0
flakk	0%	0
ekstazy	0%	0
środki nasenne	0%	0
sterydy	0%	0
leki	0%	0
inne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

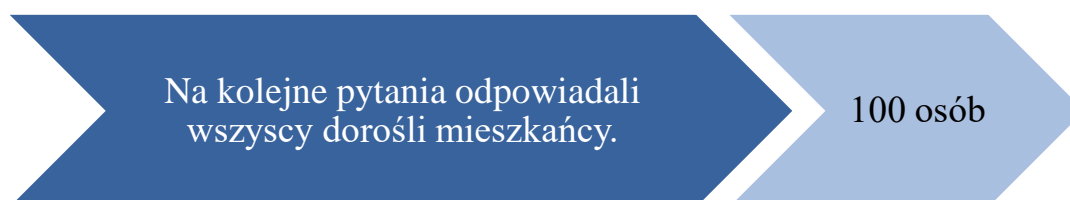
Respondenci, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie substancji psychoaktywnych zostali poproszeni o określenie z jakich przyczyn po nie sięgnęli. Najwięcej odpowiedzi padło na chęć lepszej zabawy, towarzystwo innych osób oraz ciekawość (3 osoby). 2 badanych wskazało również na wpływ znajomych, a 1 respondent na odpowiedź „inne”.

Tabela 30. Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

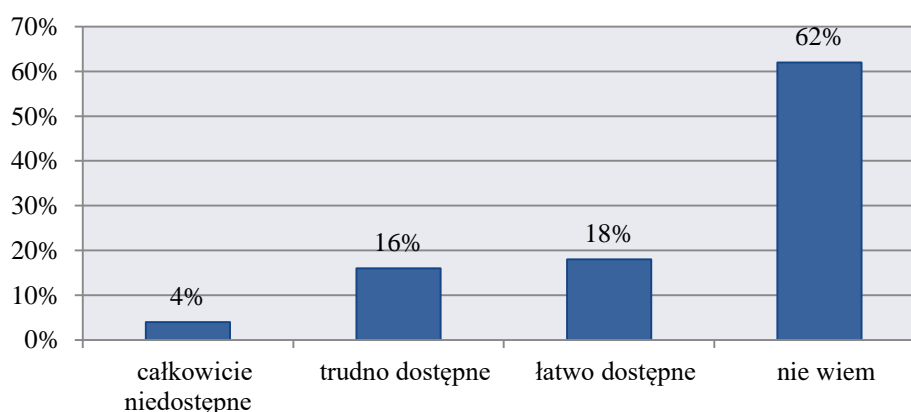
Odpowiedź	%	Liczba odp.
chęć lepszej zabawy	50%	3
dla towarzystwa	50%	3
z ciekawości	50%	3
wpływ znajomych	33%	2
inne	17%	1
by zapomnieć o problemach	0%	0
by złagodzić stres	0%	0
brak konkretnego powodu	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W zamierzeniu diagnozy problemu narkotykowego w Gminie, było również sprawdzenie dostępności nielegalnych substancji psychoaktywnych w społeczności lokalnej. W tym celu poproszono wszystkich badanych o ocenę możliwości pozyskania narkotyków na terenie ich miejscowości. Takie substancje w obszarze miejsca ich zamieszkania, łatwo jest pozyskać zdaniem 18% mieszkańców.

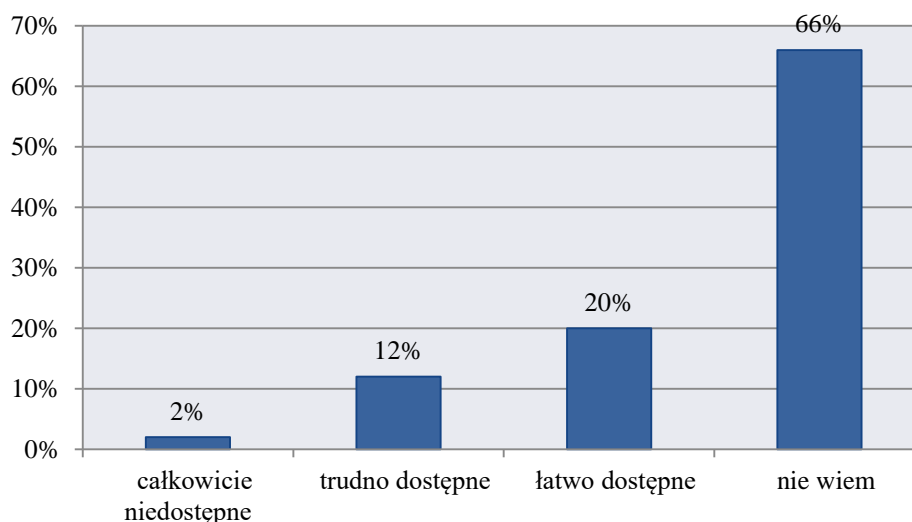
Wykres 29. Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

Kolejne pytanie było podobne do poprzedniego, ale dotyczyło dopalaczy. Co ciekawe odpowiedzi kształtują się na podobnym poziomie jak w przypadku pytania o narkotyki. 20% respondentów stwierdziło, że są one łatwo dostępne na terenie Gminy, 12% stwierdziło, iż są trudno dostępne, a zdaniem 2% - całkowicie niedostępne.

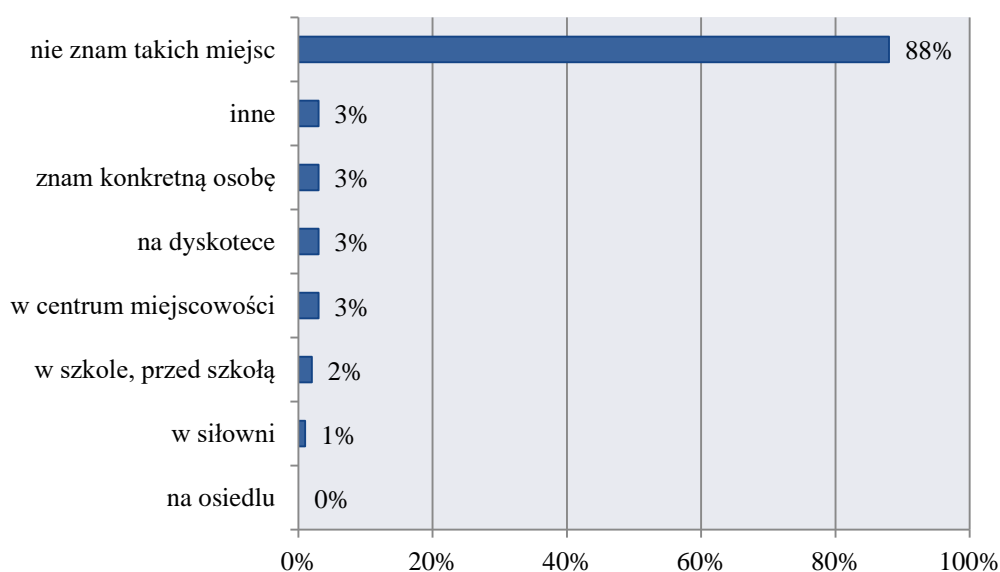

Wykres 30. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie ich miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Większość mieszkańców nie zna takich miejsc (88%). 3% odpowiedzi padło na znajomość konkretnej osoby, dyskotekę oraz centrum miejscowości, 2% na szkołę/przed szkołą, natomiast 1% na siłownię. Biorąc pod uwagę to, że na terenie Gminy nie funkcjonuje żadna siłownia, ani dyskoteka możemy uznać, że respondenci, którzy na to wskazywali, udzielali odpowiedzi w sposób nierzetelny, bądź nie do końca zrozumieli pytanie.

Wykres 31. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

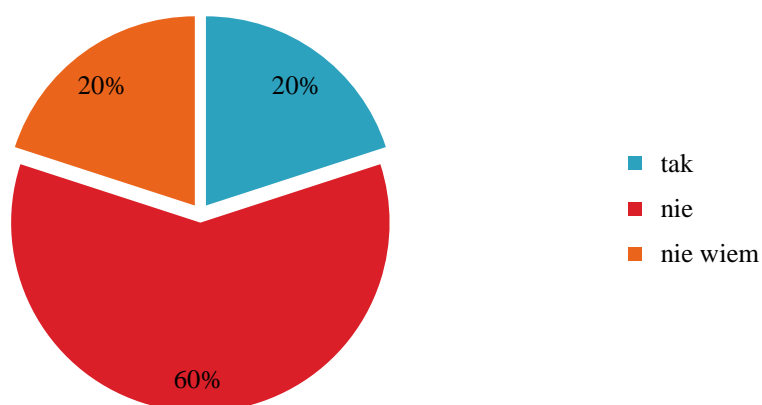
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

4.5. Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców

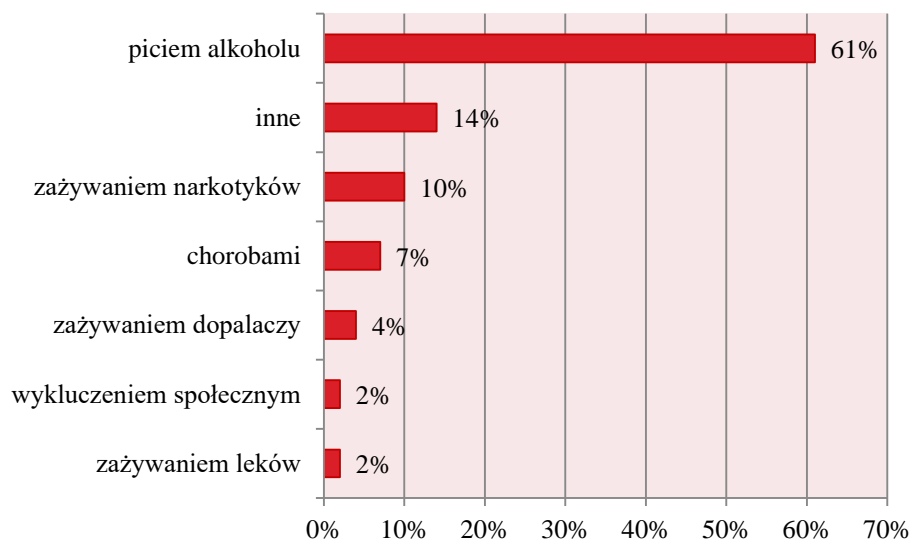
Dalsza część badania stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Sadlinki. W pierwszym pytaniu respondentów spytano o to, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy w swoim domu. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 20% badanych osób, przeciwnego zdania jest natomiast 60%.

Wykres 32. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Zdaniem większości mieszkańców problem przemocy w rodzinie związany jest z piciem alkoholu (61%). Pozostała część respondentów uważa również, że źródłem agresji stosowanej na członkach rodziny są inne bliżej niesprecyzowane problemy (14%) oraz zażywanie narkotyków (10%). Najmniej mieszkańców wskazało na choroby (7%), zażywanie dopalaczy (4%), wykluczenie społeczne oraz zażywanie leków (2%).

Wykres 33. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:

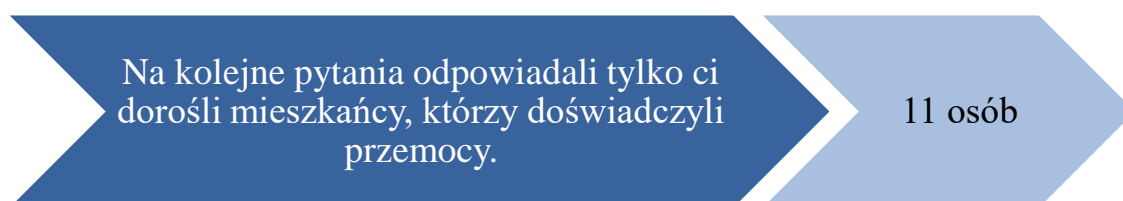
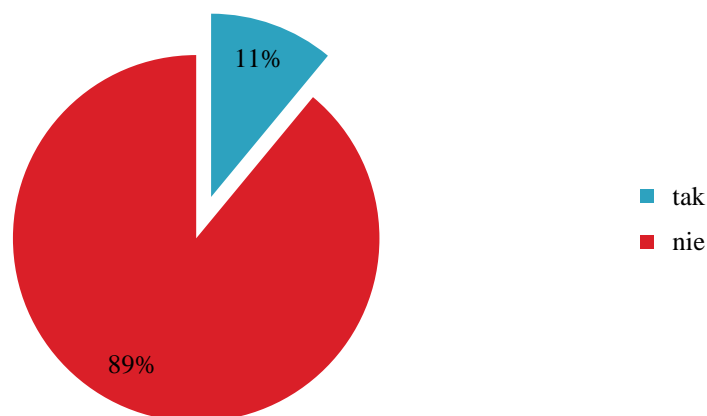

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu respondenci mieli odpowiedzieć na pytanie, czy doznali kiedyś przemocy. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki - 11% mieszkańców przyznało, iż doświadczyło przemocy.

Wykres 34. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Mieszkańcy, którzy zadeklarowali, że doznali przemocy, zostali poproszeni o określenie jej rodzaju. 8 badanych wskazało na przemoc psychiczną, 5 na przemoc fizyczną, 1 osoba na przemoc ekonomiczną i 1 respondent na zaniedbanie. 3 mieszkańców stwierdziło, że nie wie, jakiego rodzaju przemocy doznało.

Tabela 31. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
psychiczna	73%	8
fizyczna	45%	5
nie wiem	27%	3
ekonomiczna	9%	1
zaniedbanie	9%	1
seksualna	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

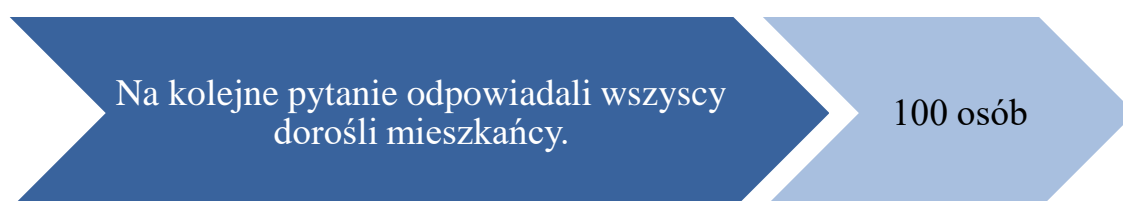
Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że 5 osób doznało przemocy ze strony taty, 2 osoby ze strony dziadków, natomiast pojedyncze odpowiedzi padły na mamę, partnera/partnerkę oraz inne bliżej nieokreślone osoby.

Tabela 32. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

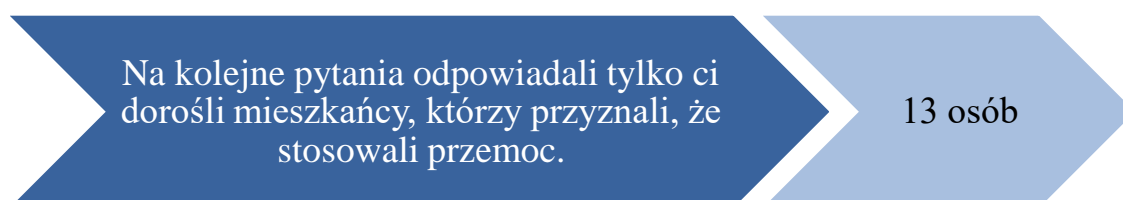
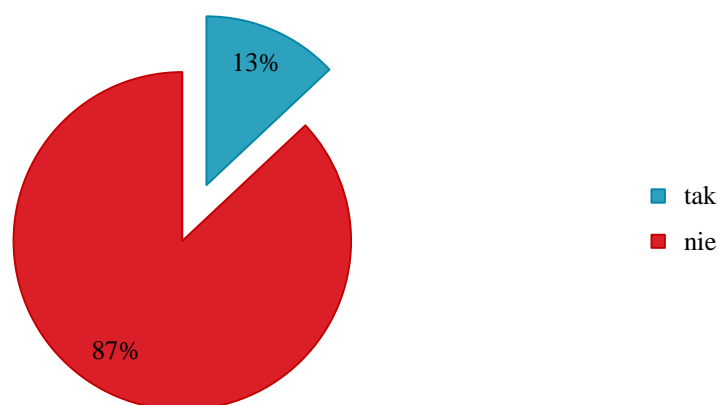
Odpowiedź	%	Liczba odp.
tata	50%	5
dziadkowie	20%	2
mama	10%	1
partner/partnerka	10%	1
inne osoby	10%	1
dziecko/dzieci	0%	0
siostra	0%	0
brat	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się więcej badanych, niż w przypadku doznawania przemocy – 13% udzieliło na pytanie o stosowanie przemocy, twierdzącej odpowiedzi.

Wykres 35. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

W dalszej kolejności spytaliśmy badanych mieszkańców o to, jakiego rodzaju zastosowali przemoc. 7 odpowiedzi padło na przemoc fizyczną, 4 na przemoc psychiczną, natomiast 2 osoby miały trudność w określeniu rodzaju stosowanej przemocy.

Tabela 33. Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
fizyczna	54%	7
psychiczna	31%	4
nie wiem	15%	2
seksualna	0%	0
ekonomiczna	0%	0
zaniedbanie	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Interesowało nas również w stosunku do kogo respondenci stosowali przemoc. 5 odpowiedzi padło na partnera/partnerkę, 4 na dziecko/dzieci, 3 na rodziców, natomiast 1 badany wskazał na rodzeństwo.

Tabela 34. W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
partner/partnerka	38%	5
dziecko/dzieci	31%	4
rodzice	23%	3
rodzeństwo	8%	1
inne osoby	8%	1
dziadkowie	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

7 mieszkańców przyznających się do stosowania przemocy zadeklarowało, że nie było w momencie jej stosowania pod wpływem żadnych środków psychoaktywnych, natomiast 5 odpowiedzi padło na alkohol oraz narkotyki.

Tabela 35. Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie byłem/am pod wpływem	58%	7
alkohol	42%	5
narkotyki	0%	0
dopalacze	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

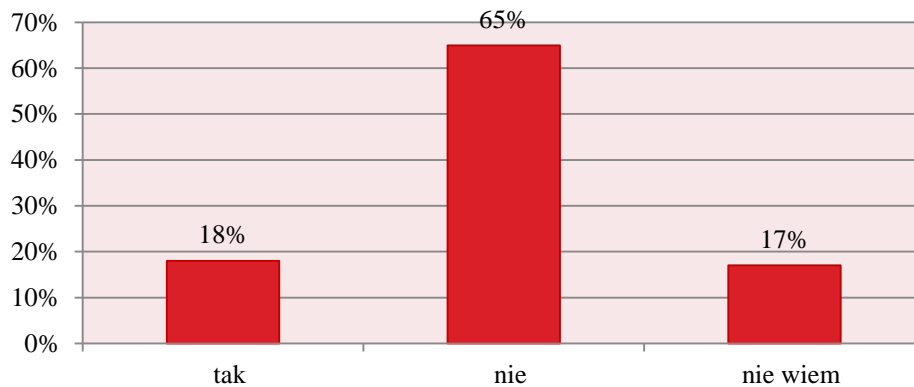

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

100 osób

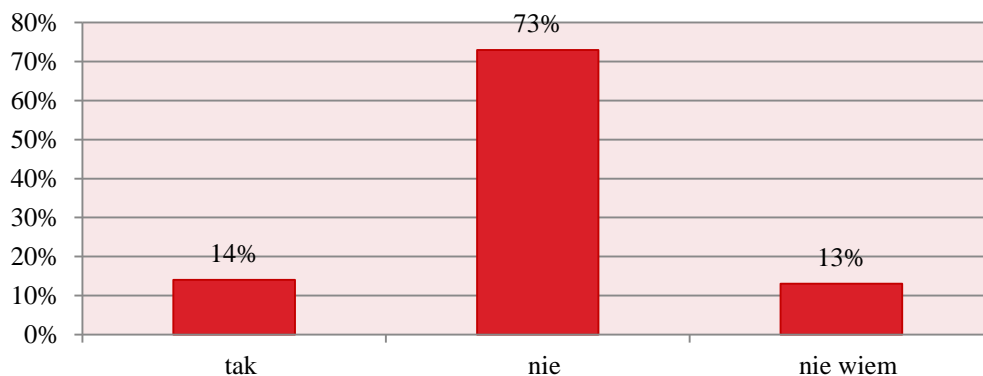
Poniżej zaprezentowano wyniki odpowiedzi respondentów na pytanie „czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?”. Odpowiedzi mieszkańców kształtują się następująco: ponad połowa ankietowanych uważa, że nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy (65%), przeciwnego zdania jest 18%, a brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 17%.

Wykres 36. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Mieszkańcy zostali zapytani również o to, czy ich zdaniem kary fizyczne stosowane wobec dzieci, są dobrą metodą wychowawczą. Zdaniem 73% ankietowanych nie jest to dobra metoda, 14% mieszkańców uważa stosowanie przemocy, jako dobry środek wychowawczy, natomiast 13% nie umie odpowiedzieć na to pytanie, co może wynikać z niewiedzy na temat konsekwencji bycia ofiarą przemocy w okresie dzieciństwa.

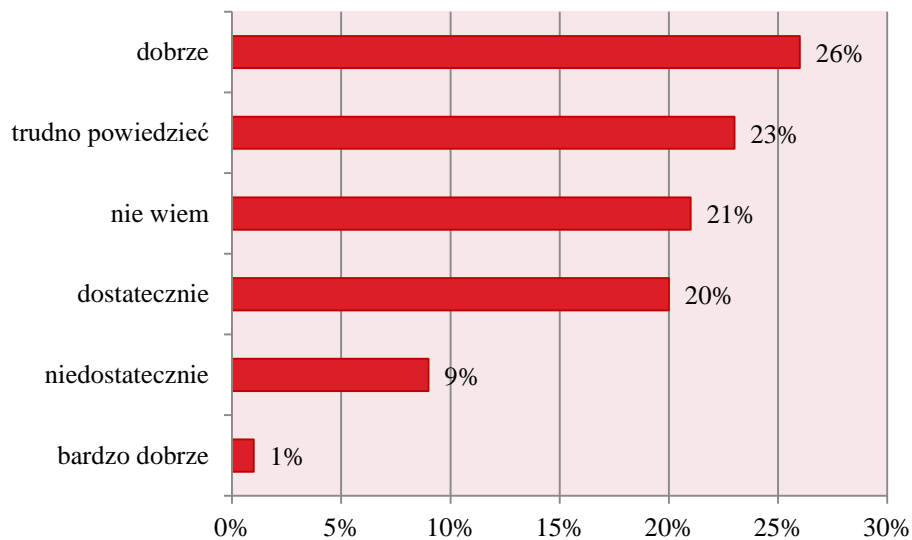
Wykres 37. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

4.6. Działania profilaktyczne

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Tylko 1% procent ankietowanych uważa, że działania prowadzone są bardzo dobrze, a zdaniem 26% - dobrze. 20% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 9% jako niedostateczne, a 23% mieszkańców trudno odpowiedzieć na to pytanie. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (21%).

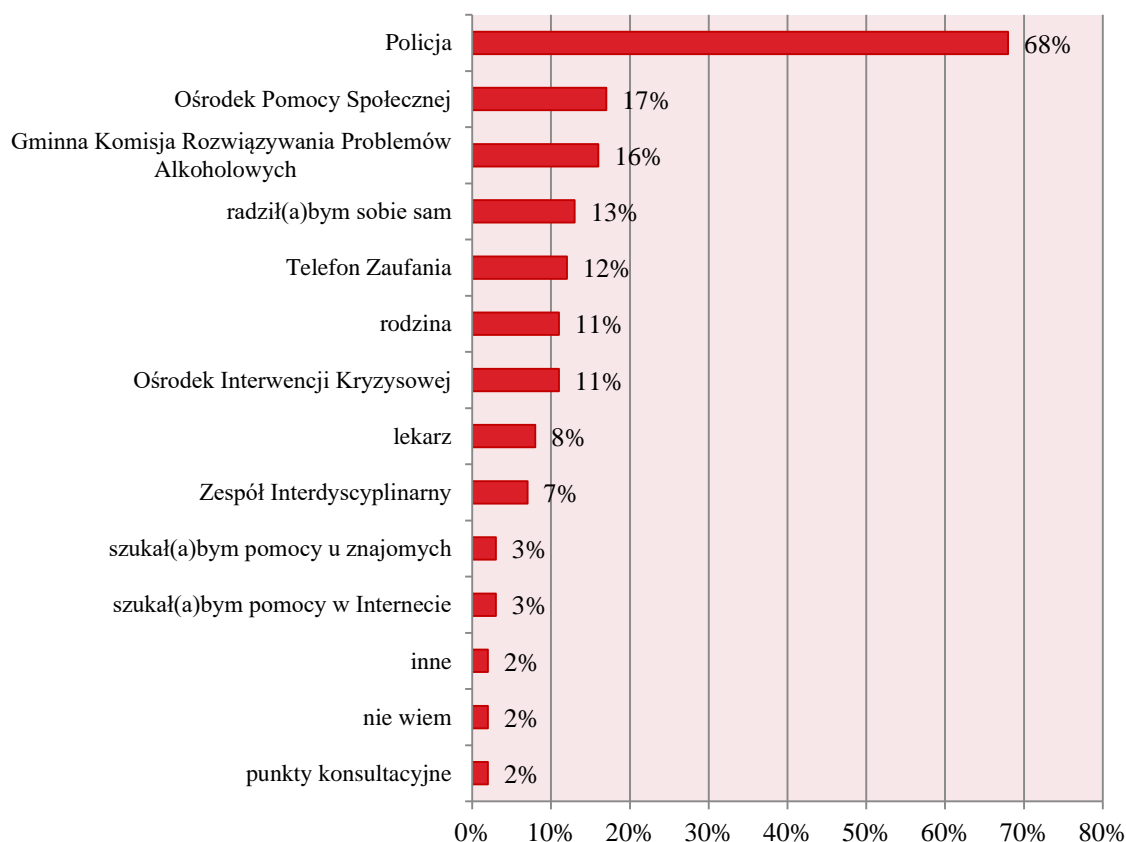
Wykres 38. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

Interesowało nas również do kogo mieszkańcy Gminy zwróciliby się w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy. Najwięcej odpowiedzi padło na policję (68%). W dalszej kolejności respondenci wskazywali na Ośrodek Pomocy Społecznej (17%), Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (16%), radzenie sobie samemu (13%), Telefon Zaufania (12%), rodzinę oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej (11%).

Wykres 39. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

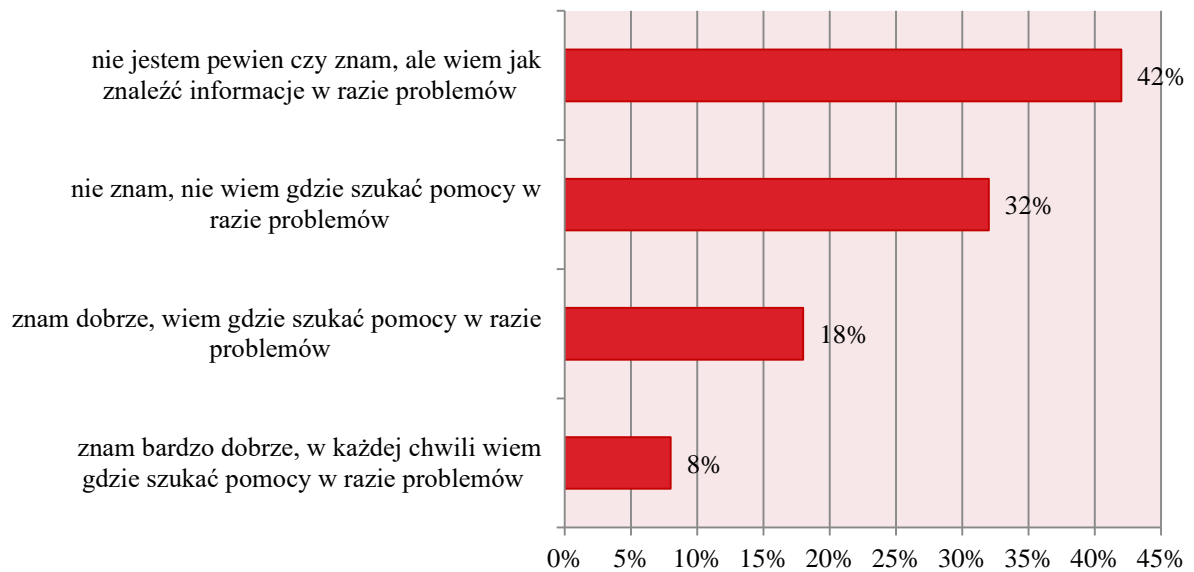

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się następująco: 42% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 18% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 8% w każdej chwili ma do nich dostęp. Warto zwrócić uwagę na to, że 32% badanych niestety nie zna adresów, ani telefonów do miejsc w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

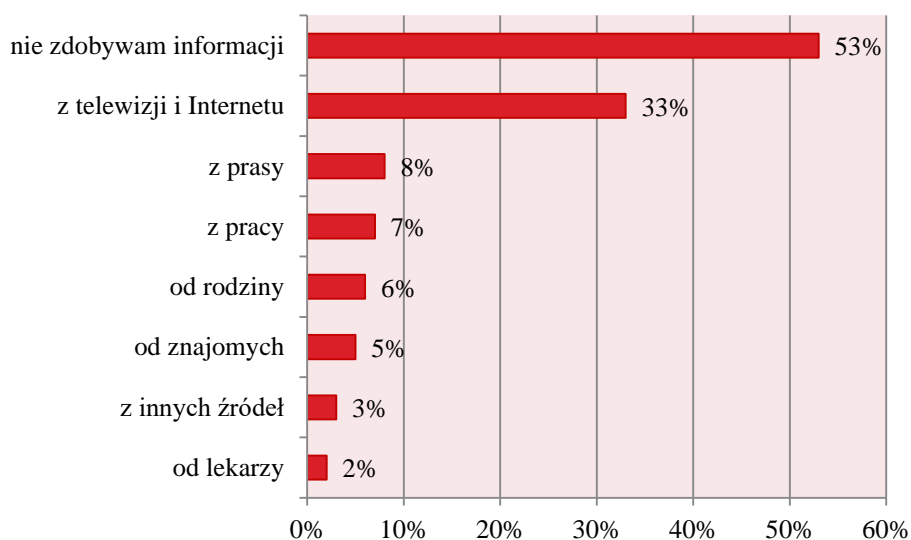

Wykres 40. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Większość mieszkańców biorących udział w badaniu stwierdziło, że informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych czerpie z telewizji i Internetu (33%). 8% wskazało na prasę, 7% na pracę, 6% na rodzinę, 5% na znajomych, 2% na lekarzy, z kolei 53% przyznaje, iż nie zdobywa informacji na ten temat.

Wykres 41. Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

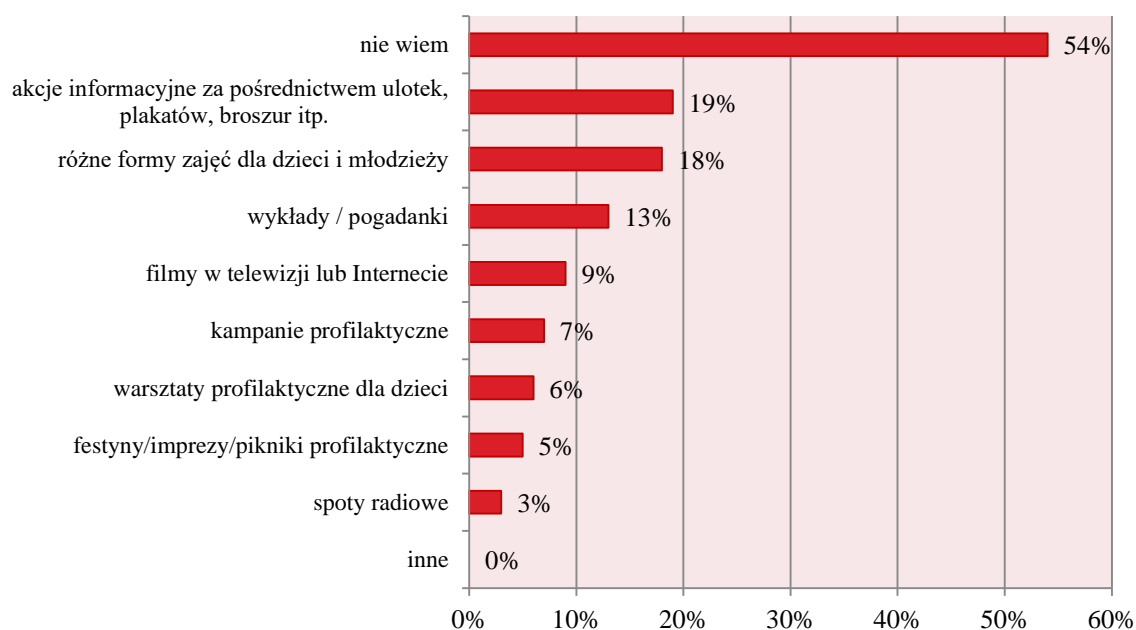

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spytaliśmy mieszkańców również o to, jakie według nich działania podejmuje Gmina w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków lub dopalaczy. Najwięcej odpowiedzi padło na akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek/plakatów/broszur itp. (19%) oraz różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (18%), natomiast najmniej na spoty radiowe (3%) oraz festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (5%). Warto zwrócić uwagę na to, że aż 54% mieszkańców nie wie, jakie Gmina podejmuje działania w tym zakresie.

Wykres 42. Jakie działania według Pana/i podejmuje Gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

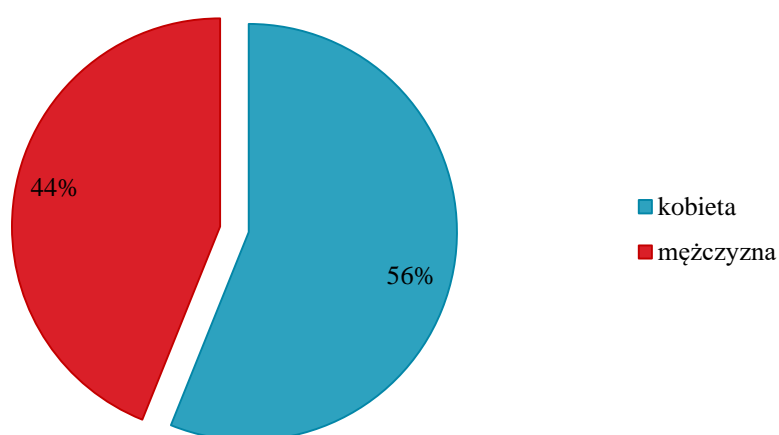
5. Badanie uczniów na terenie gminy Sadlinki

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy uczniów szkół podstawowych. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu zbadanie opinii respondentów na temat alkoholu, narkotyków, papierosów i przemocy, a także oszacowanie skali występowania problemu uzależnień i przemocy wśród młodych mieszkańców Gminy oraz pozyskanie ich opinii względem profilaktyki.

5.1. Struktura badanej próby

Kwestionariusze ankiet wypełniło 246 osób. Rozpatrując strukturę badanej grupy ze względu na wiek możemy zauważyć, że dziewczynki stanowiły 56%, a chłopcy 44%.

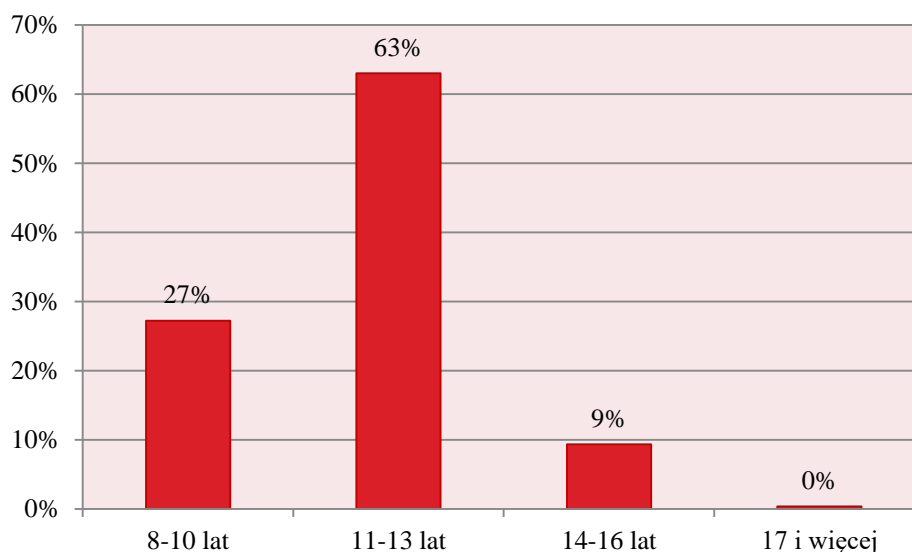
Wykres 43. Płeć:

Struktura wieku badanej społeczności prezentuje się następująco: ponad połowa uczniów biorących udział w badaniu ma 11-13 lat (63%), 27% określa swój wiek na 8-10 lat i tylko 9% na 14-16 lat.

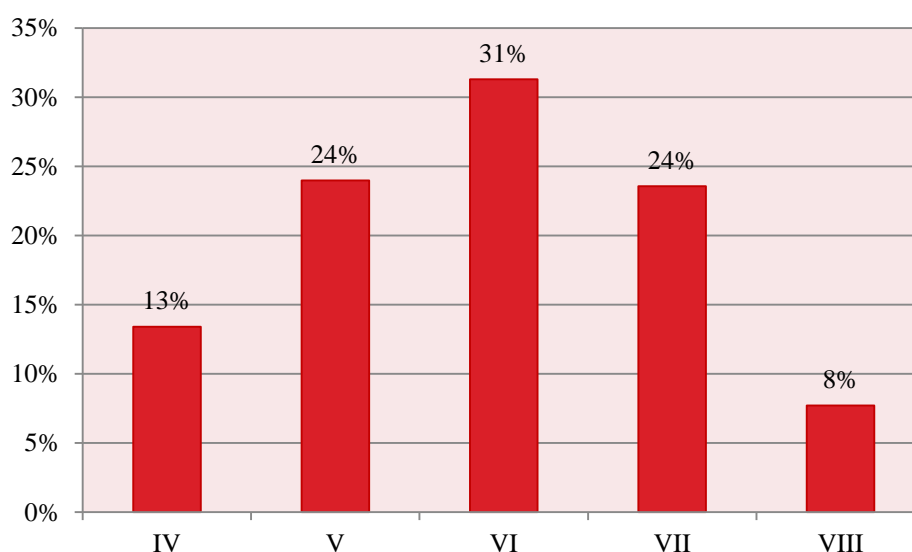

Wykres 44. Wiek:

Największy udział w badaniu mieli uczniowie VI klasy szkoły podstawowej (31%). 24% stanowią uczniowie klasy VII i V, 13% klasy IV, natomiast 8% kwestionariuszy wypełnili uczniowie z klasy VIII.

Wykres 45. Klasa:

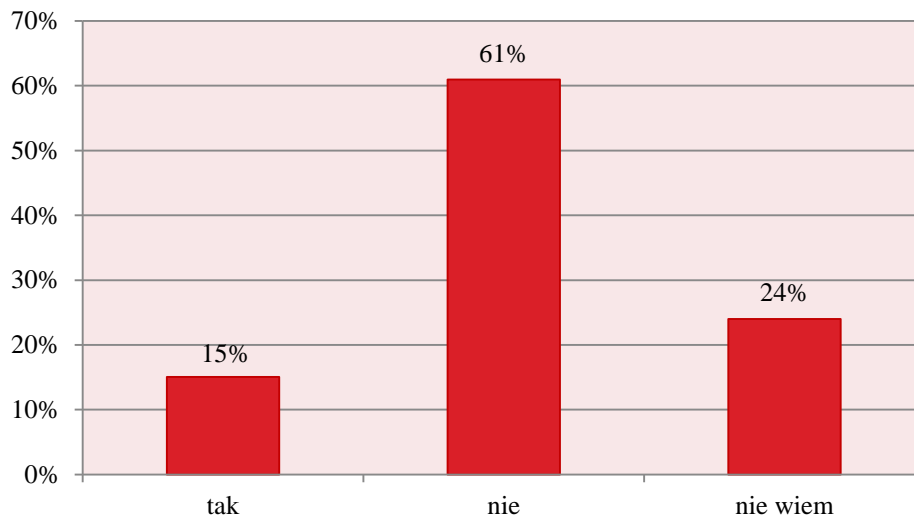

5.2. Problem alkoholowy z perspektywy uczniów

Poniższe pytania dotyczyły spożywania alkoholu przez uczniów. W celu oszacowania skali problemu picia napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież w gminie Sadlinki, spytano respondentów o to, czy ich rówieśnicy piją alkohol. 15% odpowiedziało na to pytanie twierdząco, 24% nie ma na ten temat wiedzy, a pozostali respondenci stwierdzili, że osoby w ich wieku nie piją alkoholu (61%).

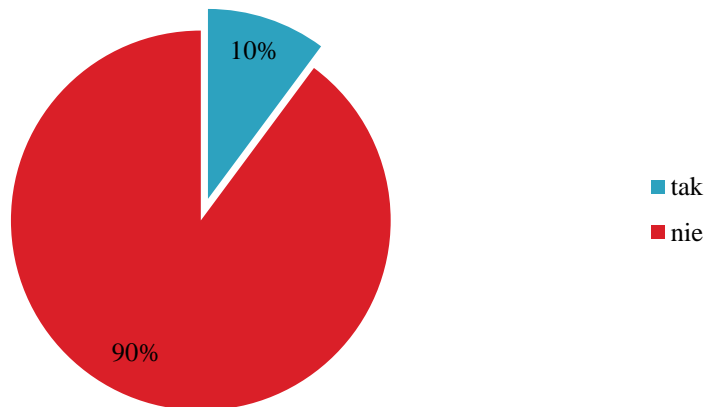

Wykres 46. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Następne pytanie również miało na celu zobrazowanie rozmiaru zjawiska spożywania napojów alkoholowych przez uczniów w gminie Sadlinki. Odpowiedzi respondentów pokazują, że po alkohol sięgnęło 10% ankietowanych.

Wykres 47. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy sięgnęli po alkohol.

25 osób

Uczniowie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową, w większości po raz pierwszy spożywali alkohol w wieku 11-13 lat (17 osób). 3 respondentów deklaruje, że piło po raz pierwszy mając 8-10 lat, natomiast 2 uczniów miało wówczas 14-16 lat oraz 17 lat i więcej.

Tabela 36. W jakim wieku zaczęłeś/ęłaś pić alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
8-10 lat	13%	3
11-13 lat	71%	17
14-16 lat	8%	2
17 i więcej	8%	2

Przeważająca część respondentów próbowała piwo (19 osób) oraz szampana (14 osób). 11 uczniów sięgnęło po wino, 10 osób po wódkę, z kolei 8 badanych po likier i nalewkę.

Tabela 37. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	83%	19
szampan	61%	14
wino	48%	11
wódka	43%	10
likier, nalewka	35%	8
inne	22%	5

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu uczniowie mieli sprecyzować okoliczności spożywania po raz pierwszy napojów alkoholowych. Znaczna część młodych ludzi (spośród tych, którzy zadeklarowali, że pili alkohol) sięgnęła po alkohol w czasie uroczystości rodzinnej (11 osób). W dalszej kolejności uczniowie wskazywali na nieobecność rodziców w domu (8 osób), inne okoliczności takie jak spróbowanie od rodziców (7 osób), imprezę towarzyską (6 osób), podwórko ze znajomymi, dyskotekę (3 osoby) oraz wycieczkę szkolną (1 osoba).

Tabela 38. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w czasie uroczystości rodzinnej	44%	11
pod nieobecność rodziców w domu	32%	8
inne	28%	7
w czasie imprezy towarzyskiej	24%	6
ze znajomymi na podwórku	12%	3
na dyskotecę	12%	3
w czasie wycieczki szkolnej	4%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Większość uczniów nie miała przykrych doświadczeń związanych ze spożywaniem alkoholu (18 osób), natomiast 4 badanych zadeklarowało pogorszenie relacji koleżeńskich, 3 osoby doświadczyły problemów rodzinnych, 2 – problemów finansowych i innych nieokreślonych problemów, z kolei 1 osoba doznała problemów w szkole.

Tabela 39. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nie miałem/am przykrych doświadczeń	75%	18
pogorszenie relacji koleżeńskich	17%	4
problemy w rodzinie	13%	3
problemy finansowe	8%	2
inne	8%	2
problemy w szkole	4%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o określenie w jaki sposób otrzymali lub zdobyli alkohol. Prawie połowa respondentów mających za sobą inicjację alkoholową została nim poczęstowana (10 osób), 9 osób stwierdziło, iż alkohol podkrađło rodzicom, 5 uczniów poprosiło kogoś o jego kupno, a pojedyncze odpowiedzi padły na kupienie sobie samemu oraz dostanie od starszych kolegów.

Tabela 40. Jak otrzymałeś/zdobyłeś alkohol?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
ktoś mnie poczęstował	42%	10
podkrađłem/am rodzicom	38%	9
inne	25%	6
poprosiłem/am kogoś o kupno	21%	5
kupiłem/am sobie sam	4%	1
dostałem/am od starszych kolegów	4%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Z deklaracji 15 uczniów (czyli 65%) wynika, że ich rodzice wiedzą o tym, że próbowali pić alkohol.

Tabela 41. Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś pić alkohol?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
tak	65%	15
nie	35%	8

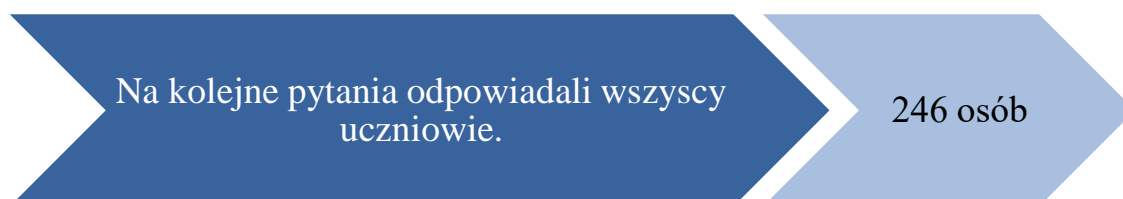
Spytaliśmy uczniów również o to, jak rodzice zareagowali na wieść o spożywaniu przez nich alkoholu. 6 uczniów zaznaczyło odpowiedź „inne”, jednak żaden uczeń nie podał reakcji rodziców, według 5 osób rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, 4 respondentów przyznało, że rodzice nie zareagowali, mimo że wiedzieli, natomiast z deklaracji 2 badanych wynika, że ich rodzice zdenerwowali się i wyznaczyli karę.

Tabela 42. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

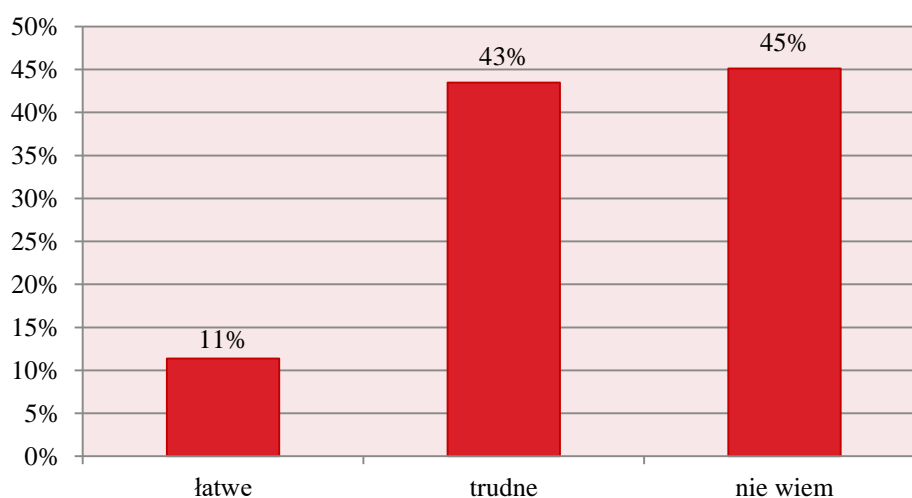
Odpowiedź	%	Liczba odp.
inne	40%	6
przeprowadzili ze mną rozmowę	33%	5
nie zareagowali, mimo że wiedzieli	27%	4
zdenerwowali się i wyznaczyli karę	13%	2
szukali pomocy u specjalisty	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następne pytanie miało na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla uczniów z gminy Sadlinki. Analiza materiału badawczego pokazała, że prawie połowa uczniów uważa, iż zdobycie napojów wysokoprocentowych byłoby trudne (43%), z kolei 45% nie ma na ten temat zdania. Zdobycie alkoholu na terenie ich miejscowości byłoby łatwe dla 11% respondentów.

Wykres 48. Gdybyś chciał zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:

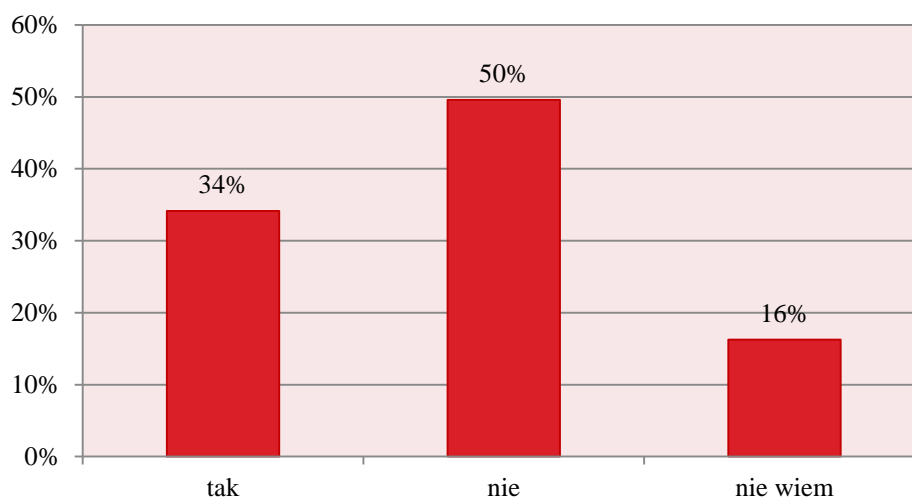

5.3. Problem nikotynowy z perspektywy uczniów

Kolejne pytania zadawane respondentom, dotyczyły problemu palenia papierosów przez dzieci i młodzież z gminy Sadlinki. W celu oszacowania skali tego zjawiska w pierwszej kolejności uczniom zdano pytanie o to, czy ich rówieśnicy palą papierosy. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 34% badanych.

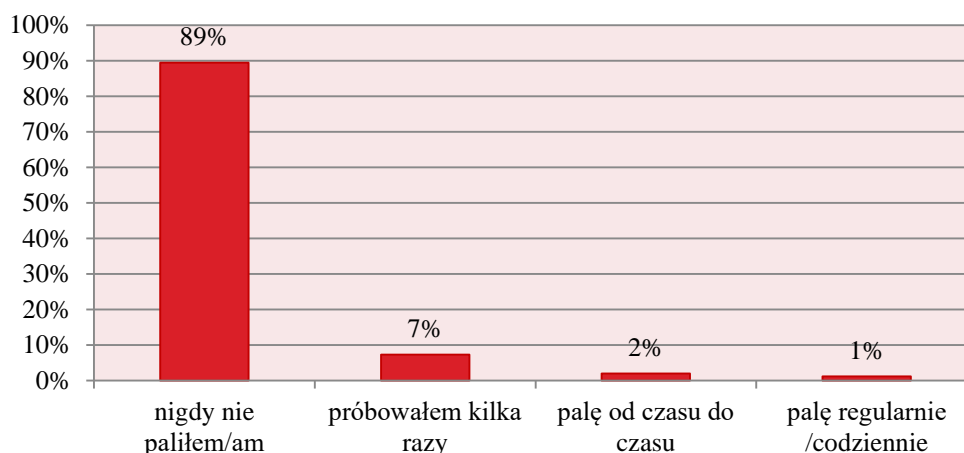

Wykres 49. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Na pytanie ile razy w życiu respondentom zdarzyło się palić papierosy - 89% uczniów przyznało, że nigdy tego nie robiło, 7% stwierdziło, że próbowało kilka razy, 2% pali od czasu do czasu, z kolei 1% zadeklarowało regularne/codziennie palenie.

Wykres 50. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili papierosy.

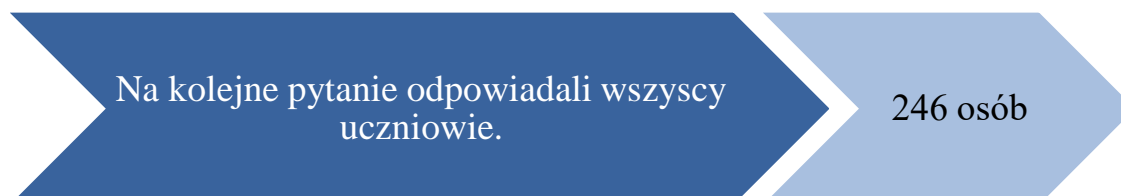
26 osób

Spośród uczniów, którzy zadeklarowali, że palili papierosy – 8 osób sięgnęło po wyroby nikotynowe w ciągu ostatnich 30 dni 1-2 razy, 3 osoby parę razy (3-5), 2 uczniów wiele razy (więcej niż 6), z kolei 4 respondentów stwierdziło, że pali codziennie. Pozostali respondenci nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni.

Tabela 43. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am papierosów	35%	9
1-2 razy	31%	8
parę razy (3-5)	12%	3
wiele razy (więcej niż 6)	8%	2
pałę codziennie	15%	4

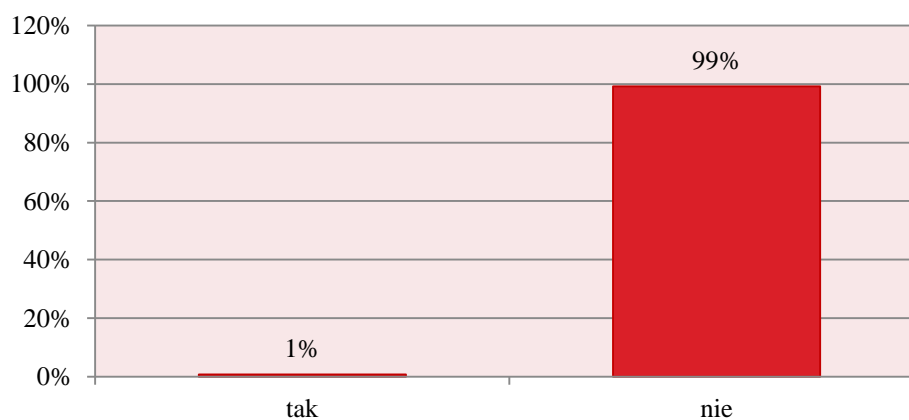

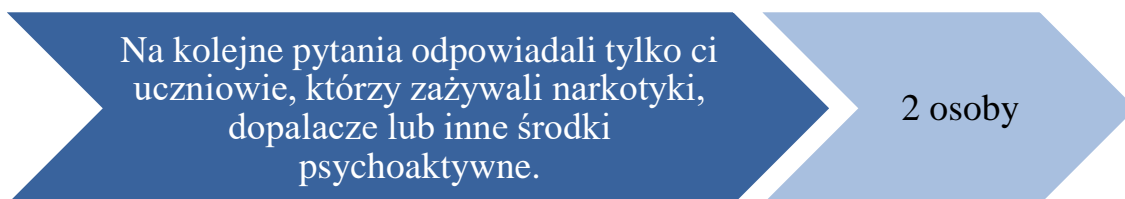
5.4 Problem narkotykowy z perspektywy uczniów

Kolejny blok pytań dotyczył używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. W pierwszym pytaniu uczniowie zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek próbowali zażywać narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne. Odpowiedzi na postawione pytanie pokazują, że zdecydowana większość respondentów nie używała nigdy takich substancji (99%). Po substancje psychoaktywne sięgnął 1% ankietowanych, tj. 2 osoby.

W dalszej części raportu przedstawione zostaną okoliczności i rodzaje zażywanych przez uczniów substancji psychoaktywnych. Odpowiedzi 1 badanego nie są jednak wiarygodne ze względu na to, że osoba ta najprawdopodobniej w każdym pytaniu zaznaczała wszystkie z możliwych do wyboru odpowiedzi.

Wykres 51. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

Respondenci, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, zostali poproszeni o wskazanie ile mieli lat, kiedy pierwszy raz zażyli narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne. 1 respondent wskazał na przedział wiekowy 11-13 lat i 1 osoba na 8-10 lat.

Tabela 44. Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
8-10 lat	50%	1
11-13 lat	50%	1
14-16 lat	0%	0
17 i więcej	0%	0

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o rodzaj zażywanych substancji. Możemy zauważyć, iż wszystkie substancje z wyjątkiem dopalaczy, zostały przez każdego z odpowiadających na to pytanie respondentów zaznaczone.

Tabela 45. Jakie były to substancje?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana lub haszysz	100%	2
inne formy konopi	100%	2
amfetamina	100%	2
grzyby halucynogenne	100%	2
ekstazy	100%	2
kokaina	100%	2
heroina	100%	2
metadon	100%	2
„Kompot”	100%	2
GHB	100%	2
sterydy anaboliczne	100%	2
substancje wziewne	100%	2
LSD	100%	2
inne	100%	2
dopalacze	50%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2 respondentów mających za sobą inicjację narkotykową, substancje psychoaktywne spożyło po raz pierwszy ze znajomymi na podwórku, natomiast pojedyncze odpowiedzi padły również na uroczystość rodzinną, dom pod nieobecność rodziców, dyskotekę, wycieczkę szkolną oraz imprezę towarzyską.

Tabela 46. W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne po raz pierwszy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ze znajomymi na podwórku	100%	2
inne	100%	2
w czasie uroczystości rodzinnej	50%	1
pod nieobecność rodziców w domu	50%	1
na dyskotecę	50%	1
w czasie wycieczki szkolnej	50%	1
w czasie imprezy towarzyskiej	50%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie, którzy spożywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o wskazanie od kogo otrzymali tę substancję. 2 badanych wskazało na kupienie jej od obcej osoby, natomiast 1 uczeń zaznaczył wszystkie pozostałe okoliczności.

Tabela 47. Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
Kupiłem od obcej osoby	100%	2
Wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców	50%	1
Dostałem(am) od starszego brata lub siostry	50%	1
Dostałem(am) od kolegi/koleżanki	50%	1
Dostałem(am) od kogoś, kogo znałem(am) ze słyszenia, ale nie osobiście	50%	1
Dostałem(am) od obcej osoby	50%	1
Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	50%	1
Kupiłem od kolegi	50%	1
Kupiłem od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	50%	1
Dostałem od jednego z rodziców	50%	1
Otrzymałem/am ją nieświadomie (bez mojej zgody)	50%	1
inne	50%	1
nie wiem	50%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie zostali spytani także o motywy sięgania po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne. W opinii 2 badanych przyczyną była chęć dobrej zabawy.

Tabela 48. Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
chęć dobrej zabawy	100%	2
chęć bycia modnym	50%	1
ciekawość	50%	1
presja grupy	50%	1
zaimponowanie w towarzystwie	50%	1
przyjemność/relaksacja	50%	1
otrzymałem/am je nieświadomie (bez mojej zgody)	50%	1
inne	50%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2 uczniów zażywało narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne u koleżanki/kolegi, natomiast pojedyncze odpowiedzi padły na dom, szkołę, wycieczkę szkolną, bar/klub, inne miejsce oraz podwórko.

Tabela 49. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
u koleżanki, kolegi	100%	2
w domu	50%	1
na terenie szkoły	50%	1
podczas szkolnych wycieczek	50%	1
w barze, klubie	50%	1
w innym miejscu	50%	1
na podwórku	50%	1

Interesowało nas również, czy badani uczniowie doświadczyli jakichś przykrych konsekwencji związanych z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że 1 uczeń zadeklarował brak tego typu doświadczeń, natomiast drugi respondent zaznaczył każdą z możliwych w tym pytaniu odpowiedzi.

Tabela 50. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nie miałem/am przykrych doświadczeń	100%	2
problemy w szkole	50%	1
problemy w rodzinie	50%	1
pogorszenie relacji koleżeńskich	50%	1
problemy finansowe	50%	1
inne	50%	1

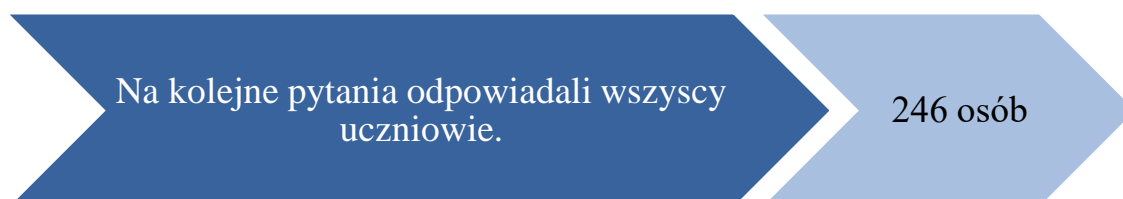
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności spytaliśmy uczniów o to, czy ich rodzice wiedzą o tym, iż zażywali substancje psychoaktywne. Żaden z respondentów nie zaznaczył twierdzącej odpowiedzi.

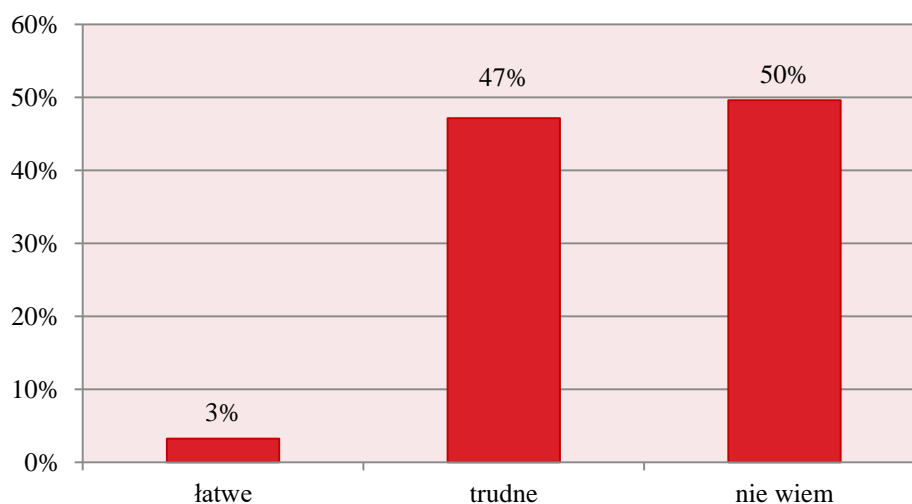
Tabela 51. Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	0%	0
nie	100%	2

Uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków w swojej miejscowości. Tylko 3% określa zdobycie takich substancji jako łatwe. 50% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy, a 47% określiło to jako trudne.

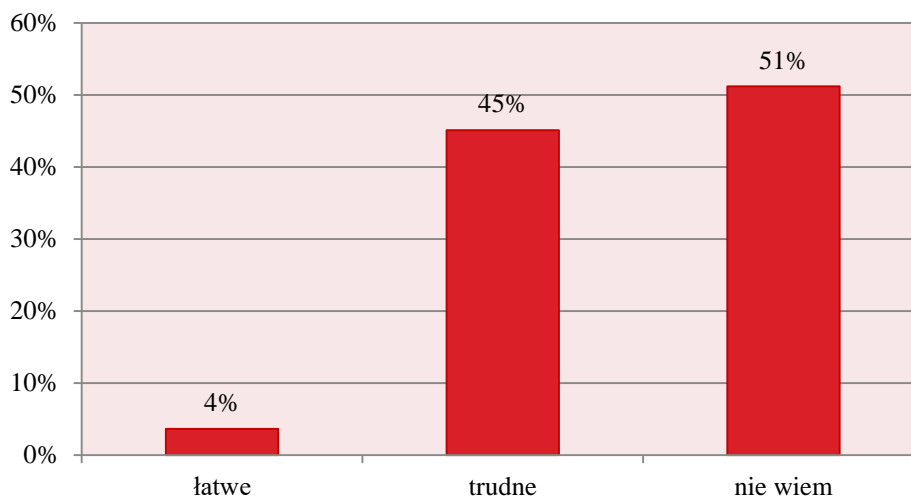
Wykres 52. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to:

W przypadku dostępności dopalaczy – 4% określa ich zdobycie jako łatwe, a 51% nie ma na ten temat wiedzy.

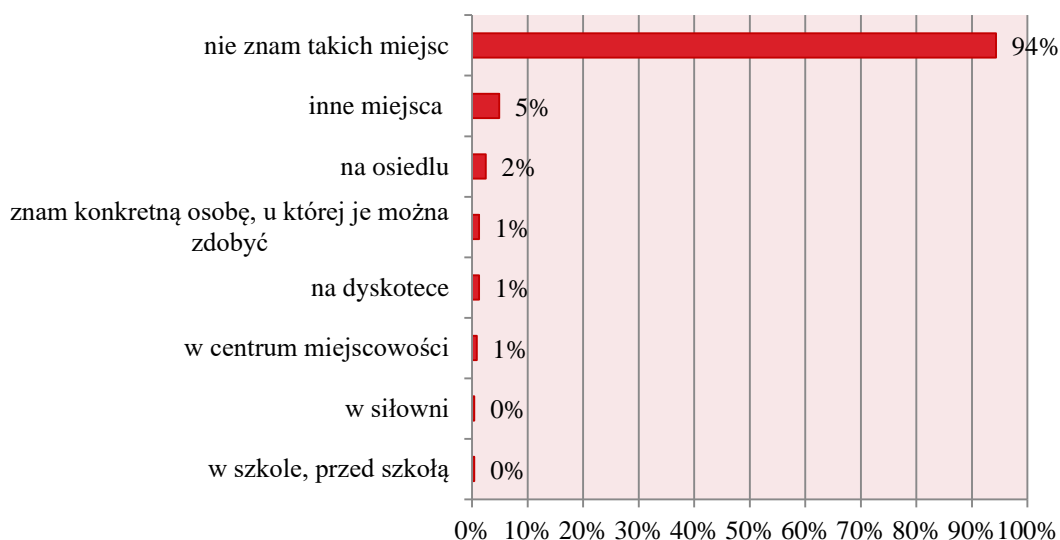

Wykres 53. Gdybyś chciał/a zdobyć dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

Większość respondentów nie zna miejsc w swojej miejscowości, gdzie może kupić narkotyki lub dopalacze (94%). Znajomość takich miejsc zadeklarowało natomiast 6% uczniów: 5% wskazało na inne miejsca (pojawili się takie odpowiedzi jak: sklep monopolowy, sklep, sklep ABC, u starszych ludzi, skatepark), 2% na osiedle, 1% zna konkretną osobę, kolejny 1% na dyskotekę i 1% na centrum miejscowości. W związku z tym, że na terenie Gminy nie funkcjonuje żadna dyskoteka możemy uznać, że uczniowie, którzy na to wskazywali udzielali odpowiedzi w sposób nierzetelny, nie do końca zrozumieli pytanie, bądź są uczniami szkoły znajdującej się na terenie gminy Sadlinki, jednak mieszkają w którejś z sąsiednich gmin.

Wykres 54. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

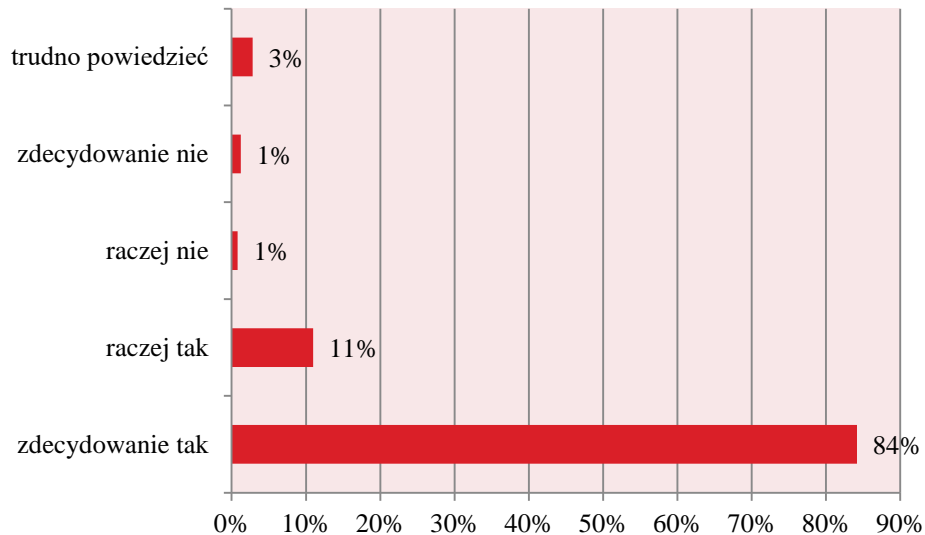

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

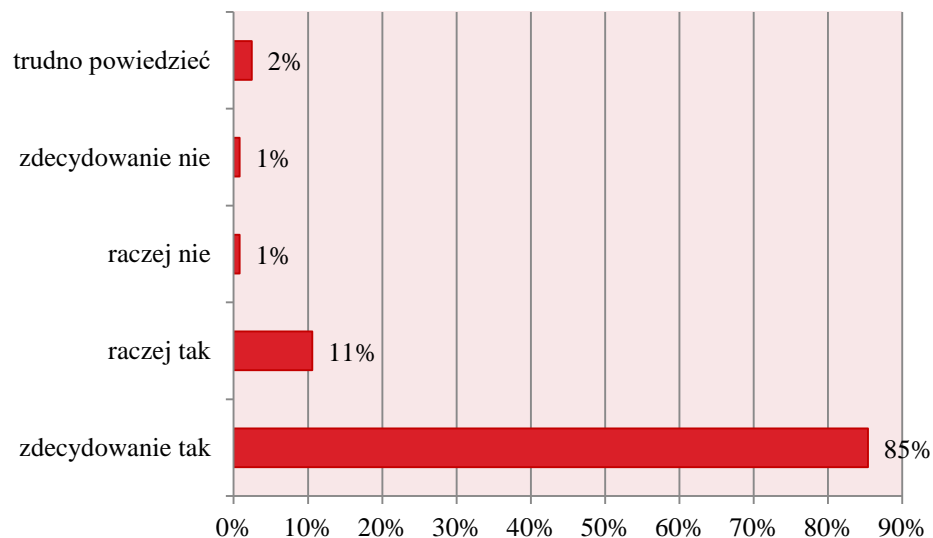
W opinii 84% uczniów zażywanie narkotyków jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia, a zdaniem 11% - raczej szkodliwe. 1% ocenia je jako raczej nieszkodliwe, kolejny 1% jako zdecydowanie nieszkodliwe, a 3% badanych nie ma na ten temat zdania.

Wykres 55. Czy uważasz, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia?

W przypadku pytania o szkodliwość dopalaczy dla zdrowia, 85% respondentów stwierdziło, że takie substancje są zdecydowanie szkodliwe, a zdaniem 11% - raczej szkodliwe. 1% udzieliło odpowiedzi „raczej nie”, kolejne 1% „zdecydowanie nie”, natomiast 2% trudno odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 56. Czy uważasz, że zażywanie dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów.

Respondenci najczęściej wskazywali na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (73%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo (52%), pogorszenie relacji rodzinnych (51%), obniżenie efektywności nauki (42%), poważne kłopoty finansowe (36%) i pogorszenie relacji koleżeńskich (32%). Warto zwrócić uwagę na to, że 16% nie wie jakie mogą być negatywne konsekwencje, a 4% uważa, że takowe nie występują.

Wykres 57. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?

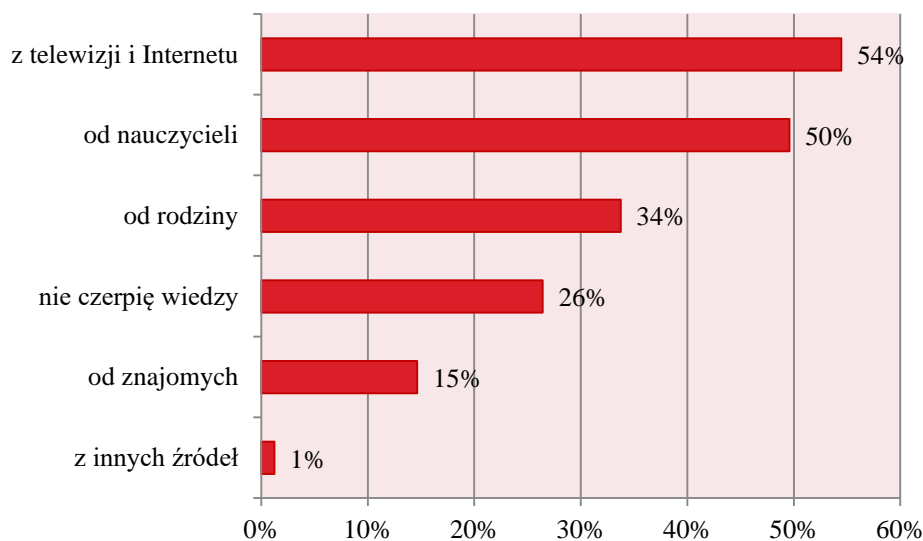

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badani uczniowie czerpią wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy głównie z telewizji i Internetu (54%) oraz od nauczycieli (50%). 34% pozyskuje informacje na ten temat od rodziny, 15% od znajomych, z kolei 1% z innych źródeł. Warto zwrócić uwagę na to, że 26% nie zdobywa wiedzy na ten temat.

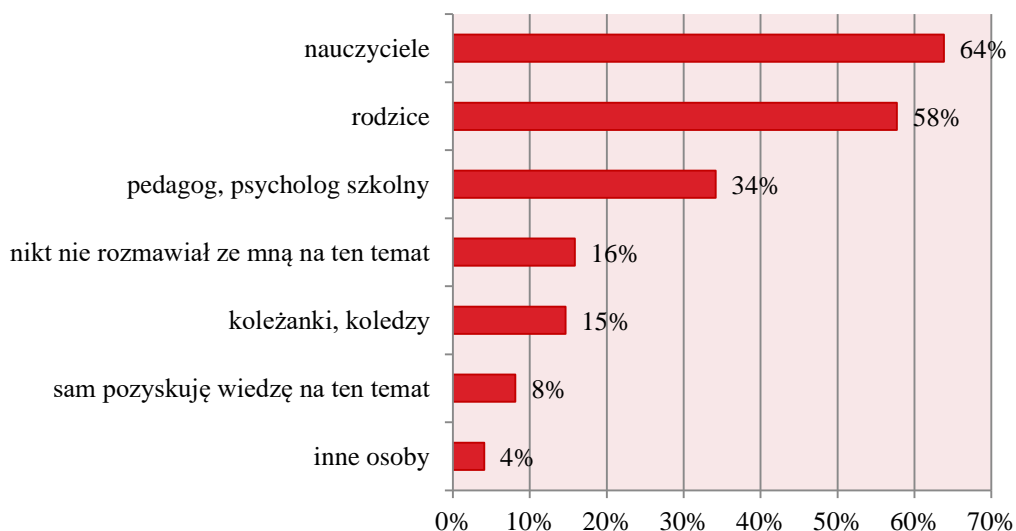
Wykres 58. Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze i papierosy uczniowie rozmawiali głównie z nauczycielami (64%), ale znaczny odsetek badanych wskazał również na rodziców (58%). Zdecydowanie mniej odpowiedzi padło na pedagoga, psychologa szkolnego (34%) i koleżanki/kolegów (15%). W odpowiedzi „inne” uczniowie podawali, iż rozmawiali na ten temat z księdzem, ciocią, wujkiem, babcią i kuzynem. 8% stwierdziło, że samemu pozyskuje informacje na ten temat, natomiast 16% przyznaje, iż nikt z nimi o tym nie rozmawiał.

Wykres 59. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?

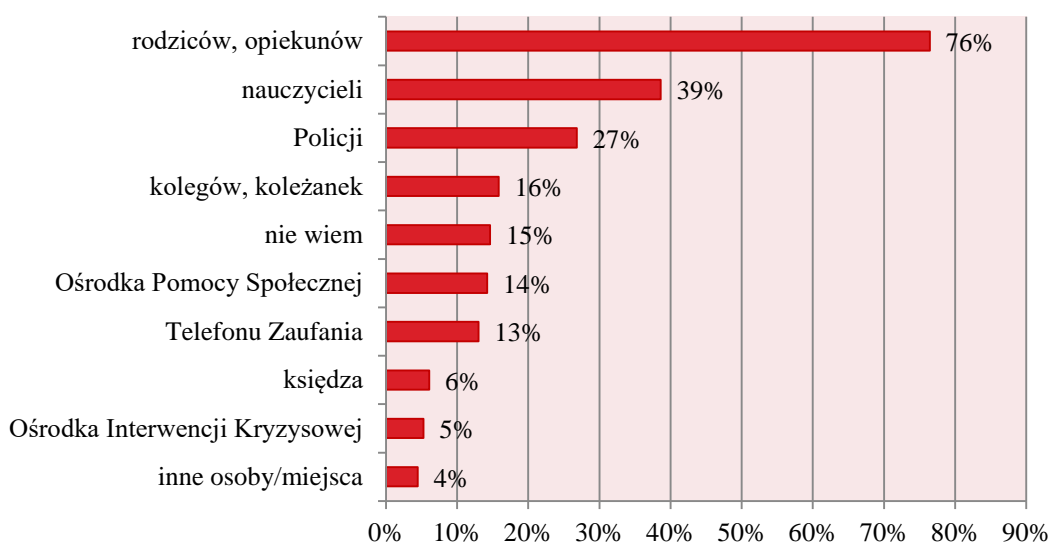

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, większość uczniów zwróciłoby się do rodziców/opiekunów (76%). 39% prosiłoby o pomoc nauczycieli, a 27% policję. Znaczna część osób nie wie gdzie zwróciłaby się mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami (15%), z kolei najmniej odpowiedzi padło na Ośrodek Interwencji Kryzysowej (5%) oraz księdza (6%).

Wykres 60. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

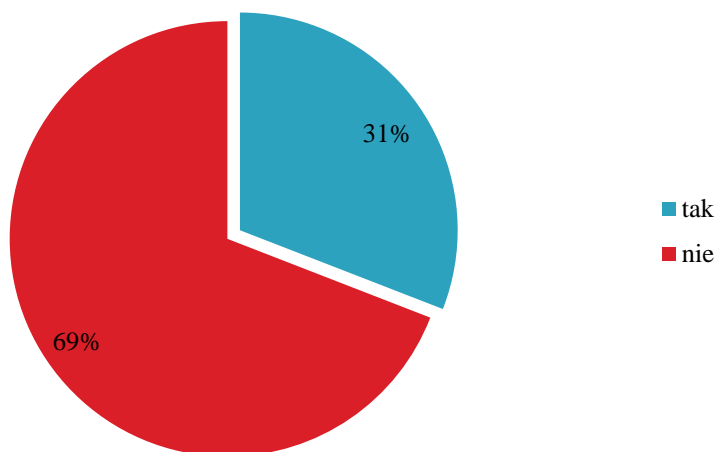

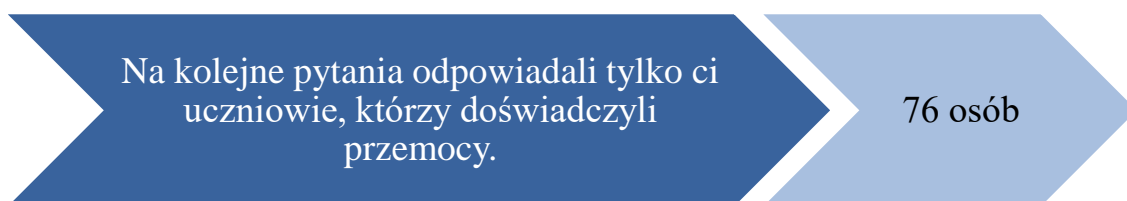
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

5.5. Problem przemocy z perspektywy uczniów

Kolejne pytanie miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży, uczniów spytano więc o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 31% badanych uczniów.

Wykres 61. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, nieco ponad połowa doświadczyła przemocy ze strony kolegów ze szkoły (43 osoby). 17 uczniów wskazało na znajomych, 15 badanych na brata, 12 respondentów na inne osoby, 6 osób doświadczyło przemocy ze strony taty i siostry, z kolei 5 osób ze strony mamy.

Tabela 52. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	60%	43
znajomi	24%	17
brat	21%	15
inne osoby	17%	12
tata	8%	6
siostra	8%	6
mama	7%	5

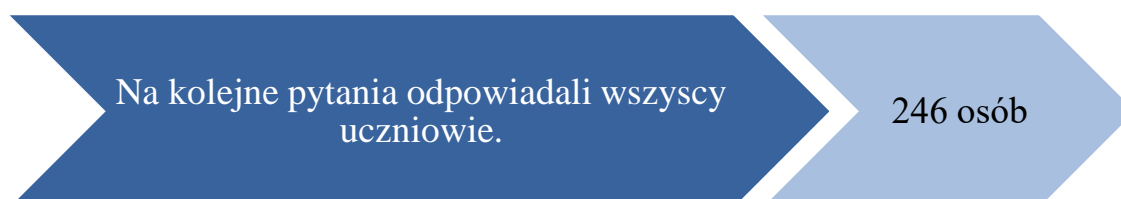
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Według 56 uczniów sprawcy przemocy w momencie jej stosowania nie byli pod wpływem żadnej substancji psychoaktywnej. 6 osób wskazało na znajdowanie się pod wpływem innej substancji, 5 uczniów na narkotyki, 3 osoby na alkohol i dopalacze, z kolei 2 uczniów na leki. 16 respondentów zaznaczyło odpowiedź „nie wiem”.

Tabela 53. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem:

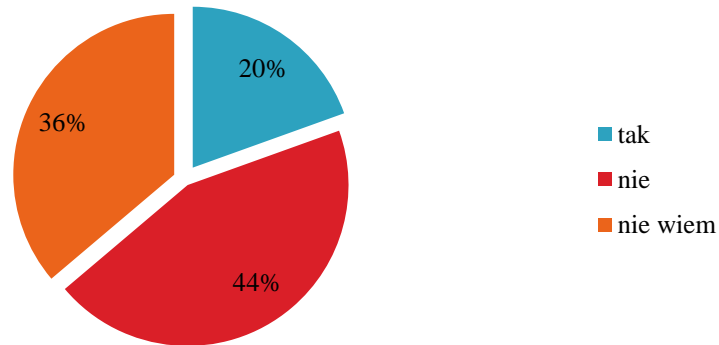
Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie była pod wpływem substancji	77%	56
nie wiem	22%	16
inne	8%	6
narkotyków	7%	5
alkoholu	4%	3
dopalaczy	4%	3
leków	3%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

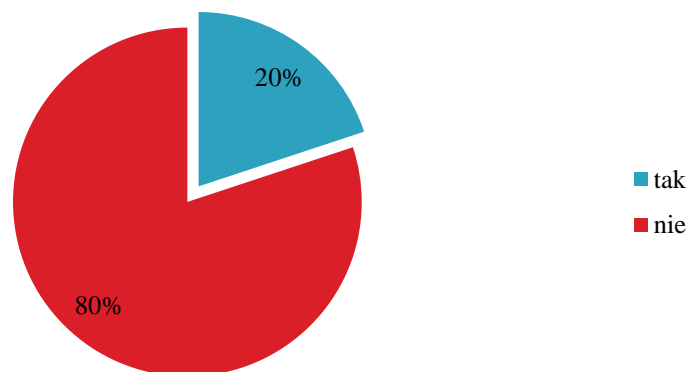
Warto zwrócić uwagę na to, że według 20% uczniów w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami. 36% jest odmiennego zdania, a 44% nie ma na ten temat wiedzy.

Wykres 62. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Uczniowie zostali zapytani również o to, czy stosowali przemoc wobec innych. Znaczna część badanych odpowiedziała przecząco (80%), jednak 20% przyznało się do takiego zachowania.

Wykres 63. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

Na kolejne pytanie odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

49 osób

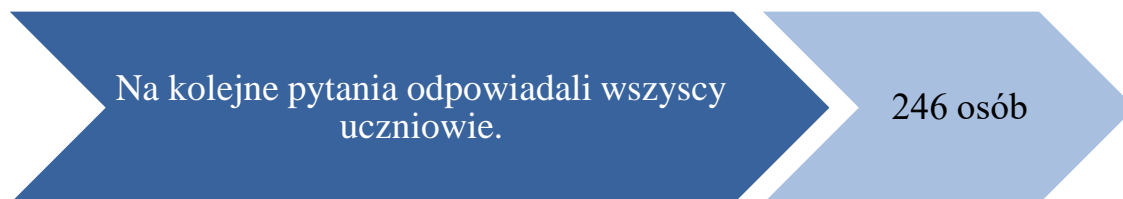
Spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie 29 osób zadeklarowało, że stosowało przemoc wobec rówieśników, 12 osób wobec innych osób (większość respondentów wskazało na kolegów), 8 uczniów wobec rodzeństwa, z kolei 2 badanych wobec rodziców.

Tabela 54. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

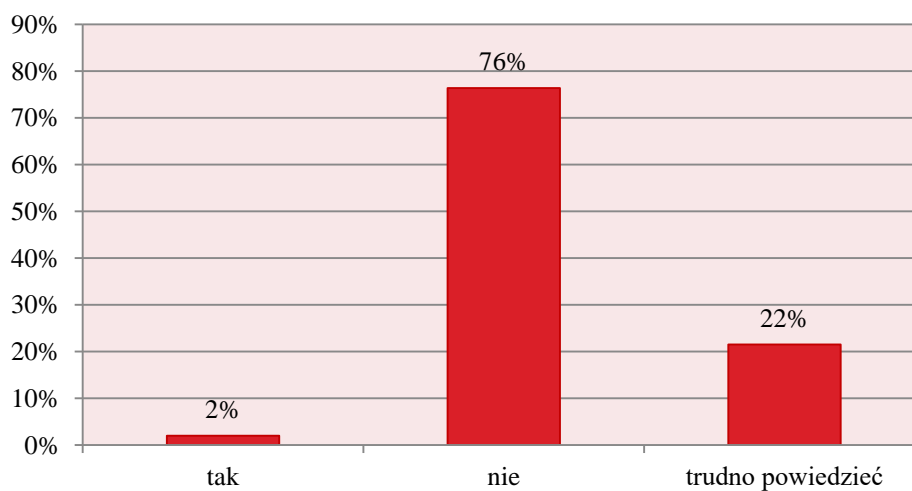
Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rówieśników	62%	29
innych osób	26%	12
wobec rodzeństwa	17%	8
wobec rodziców	4%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W celu sprawdzenia skali zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Sadlinki, uczniów spytano również o to, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu. Pozyskany materiał badawczy wykazał, że taką osobę zna tylko 2% uczniów, a 22% ma trudności w określeniu tego.

Wykres 64. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

W dalszej kolejności spytaliśmy uczniów o to, czym jest cyberprzemoc. Respondenci najczęściej wybierali jako odpowiedź publikowanie w Internecie obraźliwych treści na czyjś temat (61%). Możemy zauważyć również, że część form przemocy w sieci nie została przez wielu badanych uznana. Na agresję elektroniczną wskazało 54% badanych, na naśmiewanie się z kogoś – 45%, na naruszanie czyjejś prywatności 42%, z kolei na przewiska w stronę innych osób - 41%. Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 17% ankietowanych.

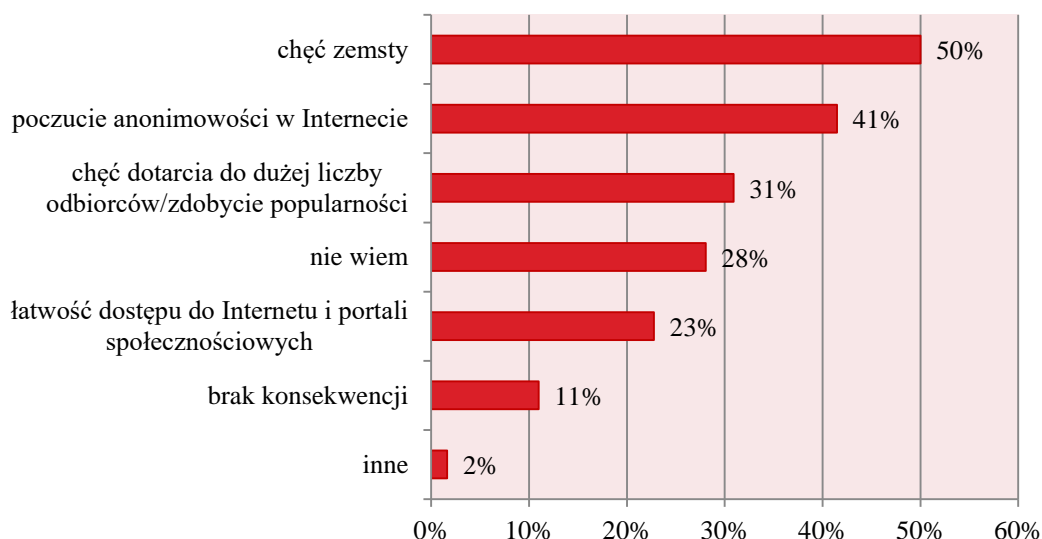
Wykres 65. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Za przyczynę powstawania cyberprzemocy większość uczniów uznaje chęć zemsty (50%). W dalszej kolejności respondenci wskazywali na: poczucie anonimowości w Internecie (41%), chęć dotarcia do dużej liczby odbiorców/zdobycie popularności (31%), łatwość dostępu do Internetu i portali społecznościowych (23%) oraz brak możliwości wyciągnięcia konsekwencji (11%). 28% wykazało się nieznaną tematu.

Wykres 66. Co według Ciebie przyczynia się do powstawania cyberprzemocy?

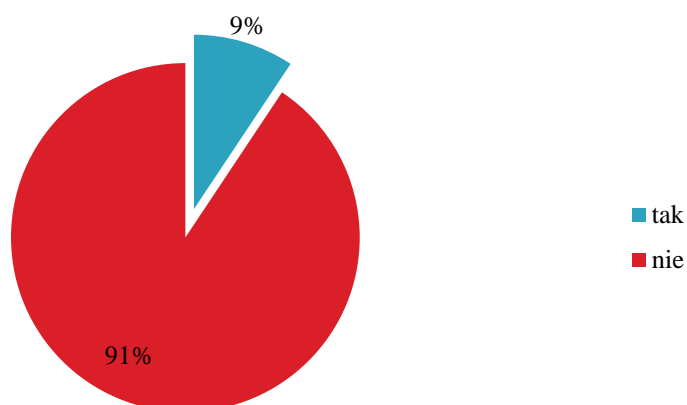

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Sadlinki, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć cyberprzemocy. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 9% ankietowanych.

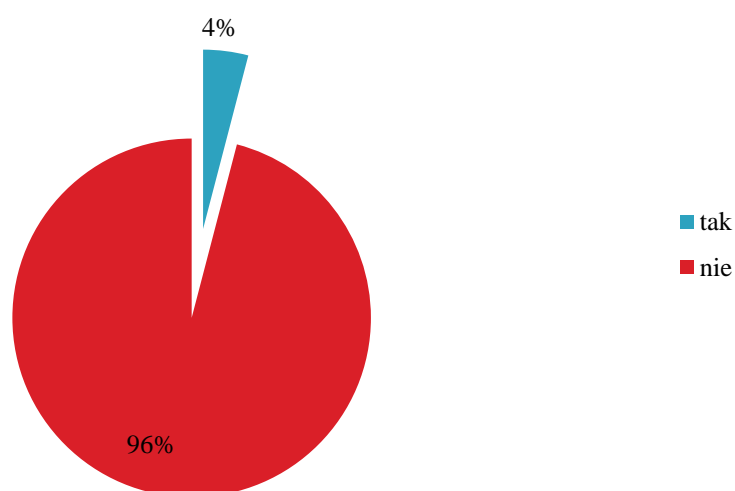

Wykres 67. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć cyberprzemocy?

Uczniów spytano również o to, czy stosowali cyberprzemoc. Do takiego zachowania przyznało się 4% badanych.

Wykres 68. Czy stosowałeś/aś cyberprzemoc?

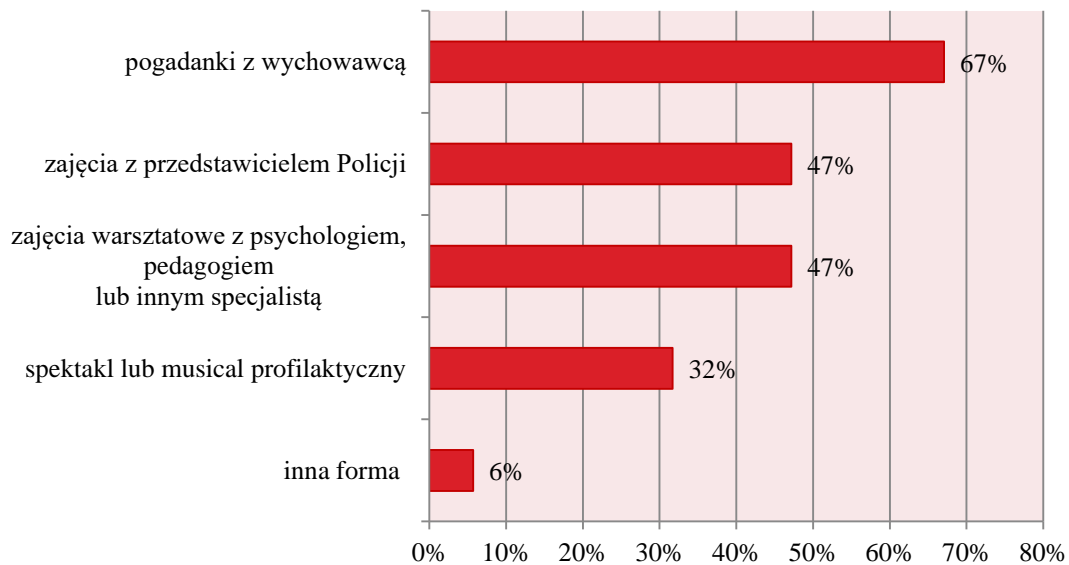

5.6. Profilaktyka z perspektywy uczniów

Ostatni blok tematyczny dotyczył spostrzegania działań profilaktycznych przez dzieci i młodzież z gminy Sadlinki. W pierwszym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie najciekawszych i najefektywniejszych według nich zajęć. Najwięcej odpowiedzi padło na pogadanki z wychowawcą (67%). Dla mniejszej części respondentów najciekawsze byłyby zajęcia z przedstawicielem policji, zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (47%) oraz spektakl lub musical profilaktyczny (32%).

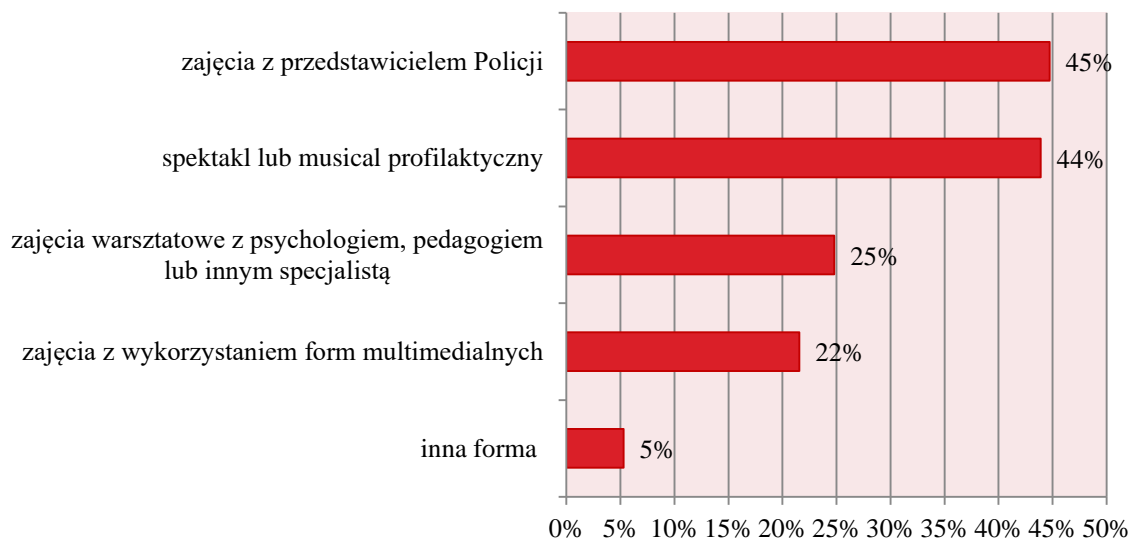
Wykres 69. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Według 45% uczniów w ich szkole brakuje zajęć z przedstawicielem policji, zdaniem 44% nie ma wystarczającej ilości spektakli lub musicali profilaktycznych, 25% uznało za brakujące zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, a 22% wskazało na zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych. 5% stwierdziło, że brakuje innych form zajęć profilaktycznych, ale nie sprecyzowało jakich.

Wykres 70. Jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w Twojej szkole?

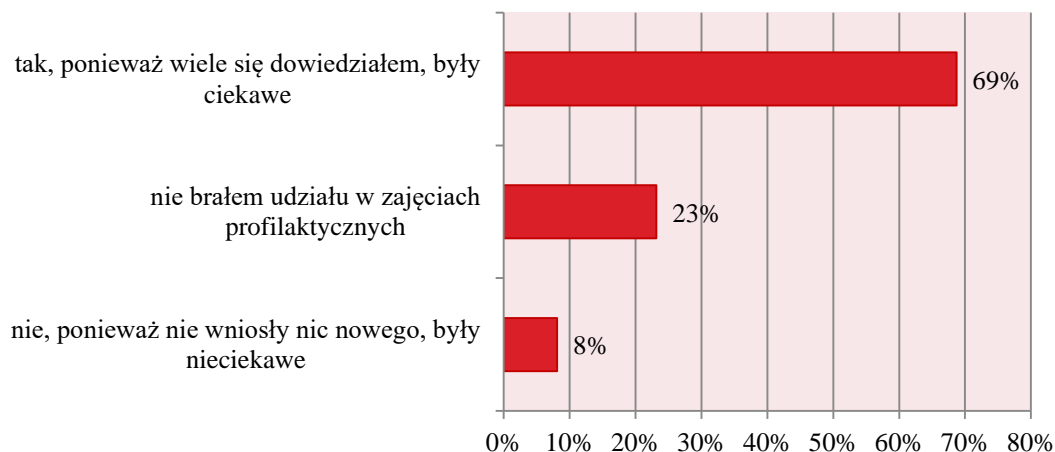

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zdaniem 69% uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe. Warto zwrócić uwagę, że 23% respondentów nie brało udziału takich zajęciach, a 8% uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe.

Wykres 71. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

6. Analiza SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

(wewnętrzne czynniki pozytywne)

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY

(wewnętrzne czynniki negatywne)

to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

SZANSE

(zewnątrze czynniki pozytywne)

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA

(zewnątrze czynniki negatywne)

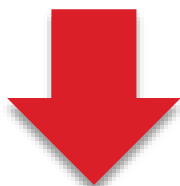
to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Spadek udziału osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności.	Stopniowy wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
Korzystny obszar do rozwoju turystyki i rekreacji.	Wysoki udział mieszkańców Gminy długotrwale bezrobotnych, w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w PUP.
Dbałość Gminy o rozwój infrastruktury sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej.	Duża część mieszkańców deklarujących bycie świadkiem na terenie Gminy prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu.
Dogodne położenie, dobra infrastruktura oraz przyjazny, generowany przez żywiczne lasy mikroklimat.	Znaczny odsetek mieszkańców przyznających się do wykonywania swoich obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu.
Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym.	Brak świadomości co piątego mieszkańca Gminy, na temat negatywnego wpływu picia alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka.
Wzrost liczby ludności Gminy na przestrzeni lat 2012-2018.	Brak świadomości znacznej części badanych, na temat szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia.
Wykwalifikowana kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych.	Znaczny odsetek mieszkańców palących papierosy codziennie (co trzecia osoba).
Funkcjonowanie jednostek działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych (GKRPA, ZI, Punkt Konsultacyjny, ŚDS, Klub Seniora Opiekuńczy Klub Młodzieżowy).	Duży odsetek dorosłych mieszkańców Gminy nieoceniających jednoznacznie negatywnie, stosowania kar fizycznych wobec dzieci (27%).
Rozwinięta współpraca międzyinstytucjonalna w Gminie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	Zadeklarowanie co trzeciego mieszkańca nieznajomości na terenie Gminy miejsc, do których można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemu przemocy.
Niewielki odsetek dorosłych mieszkańców pijących alkohol codziennie.	Duży odsetek uczniów stwierdzających występowanie na terenie ich szkoły zjawiska przemocy.
Mały odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie przemocy.	Wysoki odsetek uczniów deklarujących doznanie przemocy ze strony rówieśników.
Stosunkowo mały odsetek uczniów deklarujących sięgnięcie po alkohol, papierosy i narkotyki.	Brak świadomości znacznej części uczniów na temat form cyberprzemocy.
Niewielki odsetek uczniów uznających możliwość zdobycia alkoholu, narkotyków i dopalaczy na terenie Gminy za łatwe.	Stwierdzenie co trzeciego ucznia z Gminy, że nie brało udziału w zajęciach profilaktycznych lub prowadzone zajęcia były nieciekawe.

Duża świadomość badanych uczniów odnośnie szkodliwości narkotyków i dopalaczy.

SZANSE	ZAGROŻENIA
Rozwój turystyki.	Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
Rozwój gospodarczy Gminy.	Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
Wzrost liczby mieszkańców na terenie Gminy.	Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy.	Wzrost liczby wypadków na terenie Gminy spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców.
Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.	Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach i zaburzenie więzi rodzinnych.
Promocja Gminy w całej Polsce.	Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.	Wzrost problemów zdrowotnych związanych z układem oddechowym wśród dorosłych mieszkańców.
Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.	Zwiększenie się liczby dzieci z zespołem FAS.
Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.	Zwiększenie się liczby dzieci, podejmujących zachowania ryzykowne.
Szkolenie i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.	
Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.	
Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.	
Zmniejszenie liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.	

Wysoka reaktywność i świadomość społeczna
w zakresie problemu uzależnień od alkoholu,
narkotyków, a także papierosów.

Wzrost aktywności i integracji społecznej
mieszkańców.

7. Wnioski i rekomendacje profilaktyczne

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów alkoholowych, narkotykowych oraz przemocy dotyczących gminę Sadlinki w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców Gminy, ich opinii i postaw względem uzależnień oraz przemocy;

zapoznanie się z problemami uczniów, poznanie ich postaw i doświadczeń związanych z wybranymi zagrożeniami społecznymi;

poznanie występujących w środowisku lokalnym problemów społecznych oraz ich natężenia.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego aktualne problemy społeczne występujące na terenie gminy Sadlinki wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców Gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

7.1. Dorośli mieszkańcy

Problem alkoholowy

Podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu przez dorosłych mieszkańców	Spożywanie alkoholu zadeklarowało 70% mieszkańców. 29% pije okazjonalnie (kilka razy w roku), 32% kilka razy w miesiącu, 7% kilka razy w tygodniu, a 2% codziennie. Większość deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija 1-2 porcji tego napoju (29 osób) oraz 3-4 porcje (21 osób). 10 osób spożywa, w dniu w którym pije, bardzo duże ilości alkoholu, tj. powyżej 8 porcji.
Rodzaj spożywanego alkoholu	Mieszkańcy Gminy najczęściej spożywają piwo (30 osób), ale znaczna część badanych sięga również po wino (22 osoby) i wódkę (19 osób).
Wykonywanie obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu	12/70 osób przyznało, że wykonywało swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu.
Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu	12 respondentów zadeklarowało, że prowadziło pojazd pod wpływem alkoholu. 48% mieszkańców było świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu.
Opinia mieszkańców na temat spożywania alkoholu	Na wzrost spożycia alkoholu w gminie Sadlinki na przestrzeni kilku lat wskazało 19% badanych, a na spadek jego spożycia 17%.
Spożywanie alkoholu w ciąży	20% mieszkańców nie wie, czy picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka, a 3% uważa, że nie ma to żadnego wpływu. 14% respondentów przyznało, że widziało kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie ich miejscowości.

Wnioski

- Problem alkoholowy w Gminie występuje w małym natężeniu – abstynencje zadeklarował prawie co trzeci mieszkaniec, prawie 1/3 mieszkańców spożywa go

okazjonalnie i większość osób w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija jego małe ilości. Na picie z częstotliwością wskazującą na nadużywanie alkoholu, bądź uzależnienie wskazało tylko 8%.

- Większość mieszkańców sięga po alkohol dla towarzystwa i dobrej zabawy, ale znaczna część respondentów pije by złagodzić stres, czy też zapomnieć o problemach.
- Zebrany materiał badawczy wykazał dosyć znaczny problem wykonywania obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu – przyznało się do takiego zachowania kiedykolwiek w życiu 12% spośród wszystkich badanych respondentów.
- Warto mieć na uwadze również to, iż 13 mieszkańców spośród tych, którzy spożywali alkohol, kierowało pojazdem pod wpływem alkoholu i prawie połowa wszystkich badanych było świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd w stanie nietrzeźwości.
- Na mogący się zaostrzać problem alkoholowy w Gminie wskazał prawie co piąty mieszkaniec – stwierdzili oni, że spożycie alkoholu na przestrzeni lat wzrasta.
- Podczas realizacji działań profilaktycznych warto poszerzyć wiedzę mieszkańców dotyczącą alkoholu. Badania wykazały bowiem, że aż 23% respondentów nie zdaje sobie sprawy ze szkodliwości picia alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie **kampanii informacyjnej** dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie gminy plakaty i bilbordy. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w Ośrodku Pomocy Społecznej, Ośrodku Zdrowia, Komisariacie Policji, parafii, Punkcie Konsultacyjnym, szkołach itp.
- Aby zwiększyć skuteczność prowadzonych działań profilaktycznych zaleca się **inicjować współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami** działającymi w obszarze uzależnień, organizować szkolenia i kursy mające na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.

- Kampania powinna uwzględniać również informację dla mieszkańców Gminy, na temat **możliwych form pomocy** w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).

Rysunek 5. Przykładowe materiały profilaktyczne dla dorosłych mieszkańców dotyczące uzależnienia od alkoholu

Źródło: www.oficyna-profilaktycza.pl

- Część mieszkańców spośród tych deklarujących spożywanie alkoholu, przekracza standardową porcję alkoholu [porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100 ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia]. Aby zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia u tych osób, zaleca się **tworzenie kampanii mających na celu informowanie oraz edukowanie mieszkańców** na temat konsekwencji spożywania dużych ilości alkoholu.
- **Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego** dla osób uzależnionych i ich rodzin. Warto mieć przy tym na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*:

„Punkty konsultacyjne mogą być prowadzone przez samorząd terytorialny, stowarzyszenia abstynenckie i inne podmioty pozarządowe. Powinny być dostępne dla klientów w godzinach popołudniowych i wieczornych, a warunki lokalowe gwarantować osobom zgłaszającym się do punktu dyskrecję i komfort psychiczny. Jeśli punkt znajduje się w urzędzie gminy czy w ośrodku pomocy społecznej, należy zadbać o oddzielne pokoje, do których nikt nie będzie wchodził i przeszkadzał w czasie rozmowy oraz nie będą dzwoniły telefony służbowe. Rekomendowanym rozwiązaniem jest zatrudnienie na kilka godzin w tygodniu specjalisty psychoterapii uzależnień lub instruktora terapii uzależnień, który pracuje w placówce leczenia uzależnienia. Ważną umiejętnością osób zatrudnianych w punktach konsultacyjnych jest skuteczne motywowanie klientów do zmiany szkodliwych zachowań.” –
Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku.

- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej **programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI)** wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Ważnym aspektem jest przy tym finansowanie szkoleń dla personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek) w zakresie WRKI oraz zaopatrzenie personelu POZ w materiały do wykonywania badań przesiewowych, materiały dla pacjentów (broszury, ulotki), książki i materiały na temat problemów alkoholowych oraz listy teleadresowej do placówek leczenia uzależnienia.
- **Szkolenia dla lekarzy i pielęgniarek** w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Implikacje prawne zawarte są w *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* z dnia 26 października 1982 r., gdzie art. 17 ust.1 mówi: **Kierownik zakładu pracy lub osoba przez niego upoważniona mają obowiązek niedopuszczenia do pracy pracownika, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stawił się on w pracy w stanie po spożyciu alkoholu albo spożył alkohol w trakcie pracy.** Okoliczności stanowiące podstawę decyzji powinny być podane pracownikowi do wiadomości. Ustawodawca określa również, kto przeprowadza kontrolę stanu trzeźwości, art. 17 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy: Na

żądanie kierownika zakładu pracy, osoby przez niego upoważnionej, a także na żądanie pracownika, o którym mowa w ust. 1, badanie stanu trzeźwości pracownika przeprowadza uprawniony organ powołany do ochrony porządku publicznego. Zabiegu pobrania krwi dokonuje fachowy pracownik służby zdrowia. Do badania stanu trzeźwości stosuje się przepisy, wydane na podstawie art.47 ust.2.

- Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie **przedstawienie konsekwencji prawnych** podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- **Szkolenia dla kadry kierowniczej** w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- **Przeprowadzenie kampanii informacyjnej** na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez umacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- **Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach** (wśród starszych uczniów) na terenie Gminy, poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Przy realizacji działań profilaktycznych pomocne mogą być **materiały i filmy** udostępnione na stronie internetowej *Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego*.
Link - <http://www.krbrd.gov.pl/pl/nasze-kampanie/>
- **Nawiązanie współpracy z Ośrodkami Ruchu Drogowego** w celu przeprowadzenia szkoleń dla przyszłych kierowców na temat wpływu alkoholu na organizm i zdolności poznawcze kierowcy.
- **Nawiązanie współpracy z policją** w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- **Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży**, jak również zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego i uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być **plakaty lub ulotki**, które będą zawierać informację na ten temat.

Rysunek 6. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży

Źródło: www.oficyna-profilaktyczna.pl

- **Dostarczanie wiedzy lekarzom, psychologom, pedagogom** oraz wszystkim osobom, które zajmują się pomocą dzieciom z FASD oraz ich rodzinom.
- Szkoleniami z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi warto objąć również **księży**, ponieważ mają oni stały kontakt z niektórymi mieszkańcami i mogą mieć znaczący wpływ na zapobieganie podejmowania pewnych zachowań przez mieszkańców oraz na motywowanie ich do pojęcia leczenia. Wszelkie informacje przydatne w realizacji tego znajdują się na stronie: www.motywujmydozmiany.pl.

Problem nikotynowy

Podsumowanie wyników badań

Skala palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców	▪ 37% respondentów zadeklarowało codzienne palenie papierosów.▪ 11 osób przyznało, że wypala dziennie więcej niż 16 sztuk papierosów.
Próby rzucenia palenia przez mieszkańców	▪ Prawie połowa mieszkańców deklarujących palenie papierosów, nigdy nie próbowała zerwać z nałogiem i nie zamierza podejmować takiej próby (17 osób).
Wiedza na temat palenia papierosów	▪ Według 13% badanych palenie papierosów jest w małym stopniu szkodliwe, a w opinii 2% - nieszkodliwe dla zdrowia.

Wnioski

- Analiza zebranego materiału badawczego wykazała, że znaczna część mieszkańców gminy Sadlinki sięga po papierosy codziennie.
- Warto zwrócić uwagę na to, że prawie połowa mieszkańców palących papierosy, nigdy nie podejmowała próby zerwania z nałogiem i nie zamierza próbować, a 15% nie ma pełnej świadomości na temat szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rozpowszechnianie **ulotek, broszur i plakatów**, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Należy podjąć działania profilaktyczne wykorzystując przy tym **strategię informacyjną**, mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.

Problem narkotykowy

Podsumowanie wyników badań

Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy przez dorosłych mieszkańców	▪ Po substancje psychoaktywne sięgnęło 7% mieszkańców, przy czym 3% zażywało je jednokrotnie, 2% zażywa kilka razy w roku, 1% kilka razy w miesiącu i 1% kilka razy w tygodniu.
Rodzaje zażywanych substancji	▪ Marihuanę zażywało 15 osób, amfetaminę 10 respondentów, dopalacze 7 osób, LSD 3 osoby, kokainę 2 osoby, a środki nasenne i sterydy – 1 osoba.
Dostępność w środowisku lokalnym	▪ Narkotyki za łatwo dostępne na terenie Gminy uznaje 18%, a dopalacze 20%.

Wnioski

- Zebrany materiał badawczy wykazał, iż problem zażywania substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Sadlinki występuje w umiarkowanym natężeniu - 7% mieszkańców zażywało takie substancje i 4% spośród nich nie próbowało jednorazowo, ale sięga po nie regularnie. Problem częstego zażywania substancji psychoaktywnych dotyczy 2% badanych.
- Najpopularniejszą wśród mieszkańców substancją okazała się marihuana (86% sięgało właśnie po nią). 1 osoba zażywała dopalacze, natomiast inne substancje nie zostały przez badanych wskazane.
- Mieszkańcy Gminy sięgali po substancje psychoaktywne głównie dla lepszej zabawy, towarzystwa oraz z ciekawości. Takie przyczyny jak chęć zapomnienia o problemach, czy też złagodzenia stresu nie były w tym przypadku zaznaczane.
- Warto mieć na uwadze również to, że prawie co piąty mieszkaniec uważa narkotyki za łatwo dostępne na terenie Gminy i co piąty uznaje za łatwo dostępne dopalacze.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Działania profilaktyczne na **poziomie uniwersalnym**, dotyczące konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą **kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów** umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Rozpowszechnianie ulotek na temat **możliwych form pomocy** w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościół, szpitale, przychodnie itp.

Problem przemocy

Podsumowanie wyników badań

Skala przemocy	20% badanych zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu.11% mieszkańców doświadczyło przemocy, a 13% przyznało, że było sprawcą przemocy.5 osób doznało przemocy ze strony taty, 2 respondentów ze strony dziadków, natomiast pojedyncze odpowiedzi padły na mamę, partnera/partnerkę oraz inne bliżej nieokreślone osoby.Najwięcej osób było sprawcą przemocy wobec partnera/partnerki (5 osób).
Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci	13% respondentów nie wie, czy stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą, a 14% ma pozytywny stosunek do takiej formy kary.4% badanych przyznało, że stosowało przemoc wobec dziecka/dzieci (spośród wszystkich respondentów, tj. 101 osób).
Opinia mieszkańców na temat przemocy	Według większości mieszkańców problem przemocy domowej związany jest z piciem alkoholu (61%), a najmniej osób za źródła tego typu problemów uznaje wykluczenie społeczne oraz zażywanie leków (2%).

Wnioski

- Zebrane dane pokazały, iż problem przemocy w gminie Sadlinki występuje w małym natężeniu – co dziesiąty jej mieszkaniec stwierdził, że doświadczył przemocy, w związku z czym możemy stwierdzić, że zdecydowana większość osób nie mało tego typu problemów.
- Warto poszerzyć wiedzę mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci - prawie co czwarty mieszkaniec nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie lub ma do niej pozytywny stosunek. 4% respondentów przyznało, że stosowało przemoc wobec dziecka/dzieci.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- **Zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów**, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się również, aby podczas warsztatów mieszkańcy uczeni byli w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy.
- Skutecznym rozwiązaniem może być również **prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej, wstępnej diagnozy** zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów, bowiem badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy. W **załączniku nr 1** znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.
- **Upowszechnienie informacji** o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.

Rysunek 7. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące przemocy w rodzinie dla dorosłych mieszkańców

Źródło: www.oficyna-profilaktyczna.pl

- Pracę podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „**Niebieskie Karty**” może ułatwić plakat udostępniony na stronie www.niebieska.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również

osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w **załączniku nr 2**, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl **lub pod numerem tel. 22 824-25-01**.

- **Nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości**, która ma na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.
- Ważne w zapobieganiu problemom przemocy jest również **podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji** realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.

„Rekomenduje się również, aby gminy zadbały o to, aby profesjonaliści pracujący z członkami rodzin z problemem przemocy posiadali certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nadany przez dyrektora PARPA, który można otrzymać w ramach Programu potwierdzania kwalifikacji osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku.

- Warto tworzyć, wspierać i finansować miejsca pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych. Zaleca się utworzenie grup samopomocowych dla osób doznających przemocy.
- **Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców** na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod

wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.

- Prowadzenie **lokalnych kampanii społecznych**, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy w rodzinie i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Włączanie się w **ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne** mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Profilaktyka

Podsumowanie wyników badań

Opinia na temat działań podejmowanych przez Gminę	▪ 27% mieszkańców ocenia zaangażowanie władz lokalnych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych pozytywnie (1% bardzo dobrze i 26% dobrze). 21% nie ma na ten temat wiedzy, 23% trudno to określić, z kolei 9% ocenia zaangażowanie władz niedostatecznie.
Znajomość miejsc, do których można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemów	▪ Co trzeci mieszkaniec stwierdził, że nie zna na terenie Gminy miejsc, do których można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemu przemocy.▪ Po pomoc w przypadku doświadczenia przemocy, czy też uzależnienia większość mieszkańców zwróciłoby się do policji. Na drugim miejscu pod tym względem znalazł się Ośrodek Pomocy Społecznej, a na trzecim Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Niezwykle istotne jest włączanie i angażowanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Rekomenduje się także włączanie we wszystkie działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów (osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów).

- Zaleca się prenumeratę lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
- Ważna jest interaktywna komunikacja ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Skuteczne może okazać się stałe rozpowszechnianie wiedzy z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnej gazecie, czy też na stronie internetowej Gminy.

7.2. Uczniowie

Problem alkoholowy

Podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież	15% respondentów stwierdziło, że ich rówieśnicy piją alkohol. 10% uczniów przyznało, że spożywało alkohol (25 osób).
Wiek inicjacji alkoholowej	Większość uczniów (spośród tych, którzy pili alkohol) sięgnęło po napoje wysokoprocentowe po raz pierwszy w wieku 11-13 lat (17 osób). 3 osoby deklarują, że alkohol piły po raz pierwszy mając 8-10 lat, 2 osoby miały wówczas 14-16 lat i kolejne 2 osoby 17 lat i więcej.
Rodzaj spożywanego alkoholu	Przeważająca część badanych próbowała piwo (19 osób), jednak szampan (17 osób) również był spożywany przez wielu uczniów biorących udział w badaniu.
Okoliczności spożycia alkoholu	Większość uczniów pierwszy raz spożyło alkohol w czasie uroczystości rodzinnej (11 osób). 8 osób wskazało na dom pod nieobecność rodziców, 7 na inne okoliczności, 6 na imprezę towarzyską, 3 na podwórko ze znajomymi i dyskotekę, a 1 na wycieczkę szkolną. Duża część młodych mieszkańców Gminy została alkoholem poczęstowana (10 osób), 9 osób podkrađło go rodzicom, a 5 uczniów poprosiło kogoś o jego kupno. Z deklaracji większości uczniów wynika, że ich rodzice wiedzą o tym, że próbowali pić alkohol (stwierdziło to 15 osób, tj. 65%).
Dostępność napojów alkoholowych dla osób niepełnoletnich	11% wszystkich respondentów oceniło możliwość zdobycia alkoholu jako łatwe.

Wnioski

- Problem spożywania alkoholu wśród młodych mieszkańców Gminy jest widoczny, jednak nie przybiera znaczących rozmiarów. Świadczy o tym między innymi fakt, że po alkohol sięgnął stosunkowo mały odsetek uczniów. Z deklaracji znacznej części respondentów wynika ponadto, iż alkohol pili ponieważ dali im go do spróbowania rodzice. Na pytanie o okoliczności spożywania alkoholu po raz pierwszy, aż 44% badanych wskazało na uroczystość rodzinną i dostanie go do spróbowania.
- 25% uczniów, spośród tych którzy spożywali alkohol stwierdziło, iż doświadczyło z tego powodu negatywnych konsekwencji.
- Zebrany materiał badawczy wykazał również, że większość rodziców wie o sięgnięciu przez ich dzieci po alkohol – znaczna część rodziców w związku z tym w ogóle nie zareagowała, zapewne dlatego, że samemu dawali spróbować alkohol swoim dzieciom.
- Pozytywny jest fakt, że stosunkowo mały odsetek uczniów uznał możliwość zdobycia alkoholu na terenie Gminy za łatwą.

Rekomendowane działania profilaktyczne

Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.

- Zaleca się podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży, w związku z tym zaleca się przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „Fantastyczne możliwości”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekommendowane.pl>.

- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. profilaktyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: realizacja rekomendowanych programów, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje, muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci młodzieży.

Rysunek 8. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące spożywania napojów alkoholowych

Źródło: www.oficyna-profilaktyczna.pl

- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem, odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach,

którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samoocena, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szansę na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.

- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, podczas których przekazana im będzie wiedza, na temat problemu picia napojów wysokoprocentowych, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni, w zakresie reagowania, w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców. Niezwykle istotna jest realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w swoich rekomendacjach za 2019 rok. Oprócz tego niezwykle ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują.

„[...] rekomenduje się realizowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych we współpracy z rodzicami, aby wspierać abstynencję dziecka i przygotowywać je do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Chodzi zatem nie tylko o przekazanie informacji na temat skali problemu, ale pracę nad przekonaniami normatywnym dotyczącymi picia alkoholu i jego szkodliwości dla młodzieży i dorosłych. W ocenie specjalistów zajmujących się profilaktyką najbardziej skuteczne są programy oparte na równoległym oddziaływaniu zarówno na rodziców, jak i dzieci.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku

- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych, oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań.
- Podjęcie działań, mających na celu zapobieganie wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież. Przydatne w tym przypadku, będzie zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier

psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów lub podnoszenia poczucia własnej wartości.

- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

Problem nikotynowy

Podsumowanie wyników badań

Skala palenia
papierosów przez dzieci
i młodzież

- Co trzeci uczeń biorący udział w badaniu stwierdził, że jego rówieśnicy palą papierosy.
- 11% uczniów przyznało, że paliło papierosy (26 osób), w tym 7% próbowało kilka razy, 2% pali od czasu do czasu, a 1% regularnie/codziennie.
- W ciągu ostatnich 30 dni po papierosy sięgnęło 17 osób, w tym 6 osób więcej niż 6 razy.

Wnioski

- Problem palenia papierosów przez dzieci i młodzież w gminie Sadlinki występuje na stosunkowo niskim poziomie, jednak domaga się podjęcia działań profilaktycznych.
- Zebrany materiał badawczy wykazał, iż mały odsetek uczniów palił papierosy, a większość spośród tych, którzy po papierosy sięgnęli – próbowało je raz lub kilka razy.
- Możemy zauważyć, iż palenie papierosów wyszło poza fazę eksperymentowania i stało się regularną czynnością w przypadku 6 respondentów – stwierdzili oni, że w ciągu ostatnich 30 dni palili więcej niż 6 razy.
- Pomimo, iż problem palenia papierosów zdaje się przybierać niewielkie rozmiary, zaleca się realizowanie działań profilaktycznych w tym zakresie na poziomie uniwersalnym, aby zapobiec dalszemu rozwojowi problemów - zwłaszcza wśród tych uczniów, którzy mieli już kontakt z wyrobami nikotynowymi.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości tego osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych. Przy realizacji tego warto mieć na uwadze rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Społecznych odnośnie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, które brzmią następująco:

„W 2017 roku w pozalekcyjnych zajęciach sportowych, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, brało udział ponad 1 mln 100 tys. dzieci i młodzieży. Wciąż jest to jedna z częściej podejmowanych form oddziaływania, skierowanych do młodych ludzi. Należy jednak podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek.” –
Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku

Zajęcia sportowe powinny wzmocniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem zasad zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Istotne jest również, aby osoba prowadząca takie zajęcia miała odpowiednie przygotowanie i wiedzę w zakresie profilaktyki.

- Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów. Pomocne w realizacji tej strategii, może być zaproszenie wykwalifikowanej osoby (np. lekarza), który w profesjonalny sposób przekaze uczniom odpowiedni zasób wiedzy, na temat skutków podejmowania takiego zachowania.
- Ograniczanie dostępności papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.

Problem narkotykowy

Podsumowanie wyników badań

Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy przez dzieci i młodzież	Do zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przyznał się 1% badanych uczniów, tj. 2 osoby.
Okoliczności zażycia substancji psychoaktywnych po raz pierwszy	Uczniowie sięgali po substancje psychoaktywne z ciekawości, chęci bycia modnym oraz zaimponowania w towarzystwie.Wszyscy odpowiadający na pytania dotyczące substancji psychoaktywnych uczniowie, sięgnęli po raz pierwszy po substancje psychoaktywne ze znajomymi na podwórku. Wszystkie pozostałe okoliczności wskazane zostały jednokrotnie.
Dostępność środków psychoaktywnych w środowisku lokalnym	3% ocenia możliwość zdobycia narkotyków jako łatwe i 4% ocenia za łatwe możliwość zdobycia dopalaczy.6% zna w swojej miejscowości miejsca, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.
Opinia uczniów na temat substancji psychoaktywnych	Przekonanie o szkodliwości narkotyków ma 95%, natomiast w przypadku dopalaczy - 96%.

Wnioski

- Badanie wykazało, że kontakt z narkotykami lub dopalaczami miało tylko 2 uczniów, przy czym odpowiedzi 1 badanego nie są wiarygodne ze względu na to, że osoba ta najprawdopodobniej w każdym pytaniu zaznaczała wszystkie z możliwych do wyboru odpowiedzi.
- Pozyskany materiał badawczy pokazał również, iż niewielki odsetek badanych uznał narkotyki i dopalacze za łatwo dostępne w ich środowisku lokalnym.
- W związku z powyższym można uznać, że problem zażywania substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży z gminy Sadlinki nie jest znaczący.

- Pozytywne jest to, że większość badanych uczniów zdaje sobie sprawę ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy – warto jednak kontynuować prowadzenie działań profilaktycznych w tym zakresie, gdyż 4-5% respondentów takiej świadomości nie ma.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym, mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat, a także zaproszenie osób, które mają za sobą negatywne doświadczenia związane z uzależnieniem od narkotyków i prześlą dostosowane do wieku i poziomu rozwoju uczniów - informację na ten temat.

Rysunek 9. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące dopalaczy

Źródło: www.oficyna-profilaktyczna.pl

- Zaleca się również przeprowadzenie **wśród uczniów programu rekomendowanego** przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych „UNPLUGGED”, którego głównym celem jest ograniczanie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież w wieku 12-14 lat. Do celów szczegółowych tego programu należy zmiana postaw i opinii wobec używania substancji psychoaktywnych, nabycie przez uczniów umiejętności chroniących przed używaniem substancji psychoaktywnych, zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców uczniów

biorących udział w programie. Program warto zrealizować ponieważ wyniki jego ewaluacji wskazały na to, że oprócz ograniczania używania substancji psychoaktywnych, efektem jego realizacji jest również wzmocnienie umiejętności odmawiania rówieśnikom, nieuleganie presji środowiska oraz ograniczenie pozytywnych oczekiwań i postaw wobec takich substancji. Program dotyczy nie tylko używania narkotyków, ale również spożywania alkoholu, czy palenia papierosów.

- Podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły, na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Przydatny w tym zakresie może być materiał udostępniony na stronie *Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii*, która zawiera przykłady objawów mogących wskazywać na używanie przez dzieci i młodzież narkotyków.

Link do strony: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=490267>

- Przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

„Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Rodzice mają największą możliwość podejmowania skutecznych oddziaływań wychowawczych. Szkoła i inne instytucje mogą wspierać rodziców w wychowaniu dzieci i uzupełniać ewentualne braki wynikające ze specyficznych trudności danej rodziny” - Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku.

Problem przemocy

Podsumowanie wyników badań

Skala przemocy	31% uczniów stwierdziło, że doświadczyło przemocy (76 osób).20% respondentów przyznało, że stosowało przemoc (49 osób).
Przemoc rówieśnicza	60% uczniów (43/76 osób) doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły, 24% ze strony znajomych (17/76 osób), a 17% (12 osób) wskazało na inne osoby, ale w odpowiedzi większość badanych podało, iż doznało przemocy ze strony swoich rówieśników.62% badanych zadeklarowało stosowanie przemocy wobec rówieśników (29/49 osób).20% badanych stwierdziło, że w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami.
Przemoc domowa	2% uczniów zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu.6 uczniów spośród 76 badanych, doświadczyło przemocy ze strony taty i mamy.
Cyberprzemoc	9% uczniów przyznaje, iż doświadczyło cyberprzemocy, natomiast 4% zadeklarowało jej stosowanie.Znaczna część respondentów nie ma wystarczającej wiedzy o tym, czym jest cyberprzemoc.

Wnioski

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że problem przemocy wśród młodych mieszkańców Gminy, występuje na stosunkowo wysokim poziomie – co trzeci badany zadeklarował bowiem doświadczenie przemocy, przy czym większość z nich doznało jej ze strony swoich rówieśników.
- Problem przemocy domowej według wyników badania może dotyczyć około 2% spośród wszystkich badanych uczniów – doświadczyli oni przemocy ze strony mamy lub taty.
- Warto również pochylić się nad zjawiskiem cyberprzemocy i poszerzyć wiedzę uczniów zarówno na temat istoty tego problemu, jak i konsekwencji jej stosowania.

Badania wykazały bowiem, iż część uczniów nie ma wiedzy na temat wszystkich form cyberprzemocy – na przewiska w stronę innych osób wskazało na przykład tylko 41% respondentów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); "burza mózgów" (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Warto przekazać uczniom również ulotki bądź plakaty dotyczące hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.

Rysunek 10. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące hejtu i mowy nienawiści

Źródło: oficyna-profilaktyczna.pl

- Na stronie: <http://brpd.gov.pl/aktualnosci/powiedzmy-stop-szkolnej-agresji> znajdują materiały w postaci spotu TV, spotu radiowego oraz plakatu, które pochodzą z najnowszej kampanii społecznej Rzecznika Praw dziecka „Powiedzmy STOP szkolnej agresji”, które można kopiować i rozpowszechniać. Warto wykorzystać je podczas przeprowadzanych zajęć w szkole na temat przemocy rówieśniczej.
- Przekazanie uczniom wiedzy, na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Wprowadzenie na terenie szkoły, jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania, a także rozpowszechnianie tych reguł przez nauczycieli, pracowników szkoły, poprzez informowanie i umieszczenie plakatów w niektórych miejscach budynku szkoły.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się.
- Realizacja programu rekomendowanego „ARCHIPELAG SKARBÓW”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomendowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.

„Warto podkreślić, iż wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku

- Zajęcia i warsztaty integracyjne w klasach. Mają one na celu wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami i wpływanie na pozytywny klimat szkoły, który jest ważnym czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Skuteczne mogą okazać się również spotkania z policją mające na celu uświadomienie dzieciom i młodzieży, jakie zachowania są przemocą i jakie niosą za sobą

konsekwencje (ważne, aby funkcjonariusze byli przeszkoleni w zakresie prowadzenia zajęć profilaktycznych).

- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmocnienia pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- W **załączniku nr 3** znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka*, który zawiera informacje przydatne w diagnozie czy dane dziecko doświadcza przemocy oraz w jaki sposób należy w takim przypadku postępować. Kwestionariusz i algorytm zaleca się rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi (np. wśród pracowników świetlic środowiskowych). Można go pobrać bezpośrednio ze strony <https://www.niebieskalinia.pl/>.
- Zapoznanie z poradnikiem udostępnionym przez Ośrodek Rozwoju i Edukacji - *Jak reagować na cyberprzemoc*. Poradnik dostępny jest pod adresem www.ore.edu.pl w zakładce „kształcenie i wychowanie -> wychowanie i profilaktyka -> bezpieczeństwo w sieci”. Zawarte w nim informacje mogą być pomocne w realizacji dla uczniów zajęć związanych z tą tematyką i przy organizowaniu innych działań zapobiegawczych.
- Przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.

Rysunek 11. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące cyberprzemocy

Źródło: oficyna-profilaktyczna.pl

Profilaktyka

Podsumowanie wyników badań

Opinia o zajęciach profilaktycznych

- 23% respondentów nie brało udziału w zajęciach profilaktycznych, a 8% uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe.
- Z deklaracji wielu uczniów wynika, iż najciekawszą dla nich formą zajęć profilaktycznych, są pogadanki z wychowawcą.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rekomenduje się organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje

w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).

- Rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

„[...] placówki wsparcia dziennego stanowią skuteczny instrument wspierania rodzin, szczególnie tych, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; placówki świadczą pomoc adekwatną do potrzeb dzieci. Mimo skromnych warunków, w jakich funkcjonują, realizują prawidłowo swoje zadania, a ich praca przynosi wymierne pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dziecka, postępów w nauce oraz kształtowania relacji społecznych, opartych na wzajemnej pomocy. Pozytywne efekty pracy z dziećmi w placówkach potwierdzili zgodnie rodzice, nauczyciele, jak i same dzieci” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku

- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.

8. Załączniki

8.1. Załącznik nr 1

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DOROSŁEGO

W przypadku wystąpienia czynników ryzyka proszę zaznaczyć X w kratce.
 Na podstawie zaznaczonych punktów w kwestionariuszu możesz wykonać kroki według proponowanego algorytmu.

1. Pacjentka/Pacjent przejawia niechęć/obawę przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia.....	☐	Zaznaczenie jednego z punktów 1-3: proszę rozważyć pozostawienie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia w celu dalszych badań (w przypadku placówki ambulatoryjnej proszę skierować do właściwego szpitala)
2. U pacjentki/pacjenta bezpośrednio przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia pojawiają się/nasilają się objawy chorobowe (proszę właściwie podkreślić).....	☐	
3. Z powodu sytuacji domowej pacjentkę/pacjenta natchodzą myśli o tym, żeby zakończyć swoje życie.....	☐	
4. Osoba dopuszczająca się przemocy groziła pacjentce/pacjentowi pozbawieniem jej/jego życia.....	☐	Zaznaczenie jednego z punktów 4-5: proszę rozważyć zatrzymanie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia i wezwanie policji
5. Osoba dopuszczająca się przemocy próbowała pacjentkę/pacjenta pozbawić życia.....	☐	
6. Pacjentka/Pacjent boi się mówić (odpowiadać na pytania pracownika ochrony zdrowia).....	☐	Zaznaczenie dwóch lub więcej z punktów 6-9: proszę zadbać o bezpieczne warunki do badania bez osób towarzyszących pacjentce/pacjentowi
7. U pacjentki/pacjenta można zaobserwować nadmierne (nieadekwatne do sytuacji) wycofanie/lęk/poczucie winy (proszę właściwie podkreślić).....	☐	
8. Osoba towarzysząca pacjentce/pacjentowi nie dopuszcza jej/go do głosu, sama odpowiadając na pytania pracownika ochrony zdrowia.....	☐	
9. Osoba towarzysząca nie chce zostawić pacjentki/pacjenta sam na sam z pracownikiem ochrony zdrowia.....	☐	Zaznaczenie jednego z punktów 10-11: proszę poinformować pacjentkę/pacjenta o prawie do otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
10. Podczas badania pacjentki/pacjenta zauważono zmiany wskazujące na urazy nieprzypadkowe.....	☐	
11. Historia pacjentki/pacjenta (w postaci dokumentacji medycznej i/lub wynikająca z przekazu ustnego) wskazuje na powtarzające się urazy mechaniczne.....	☐	Zaznaczenie trzech lub więcej z punktów 12-17: proszę rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty” (wypełnić Kartę A i przekazać pacjentce/pacjentowi Kartę B)
12. Pacjentka/Pacjent jest (lub kiedykolwiek była/był) źle traktowana/traktowany przez osobę bliską.....	☐	
13. Pacjentka/Pacjent została/został zraniona/zraniony fizycznie przez osobę bliską (raz, czy więcej razy?).....	☐	
14. Osoba stosująca przemoc grozi pacjentce/pacjentowi posiadaną bronią.....	☐	
15. Osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu i/lub innych środków psychoaktywnych.....	☐	
16. Osoba stosująca przemoc leczy się psychiatrycznie.....	☐	
17. Pacjentka/pacjent próbowała/ próbował targnąć się na swoje życie z powodu sytuacji domowej.....	☐	

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

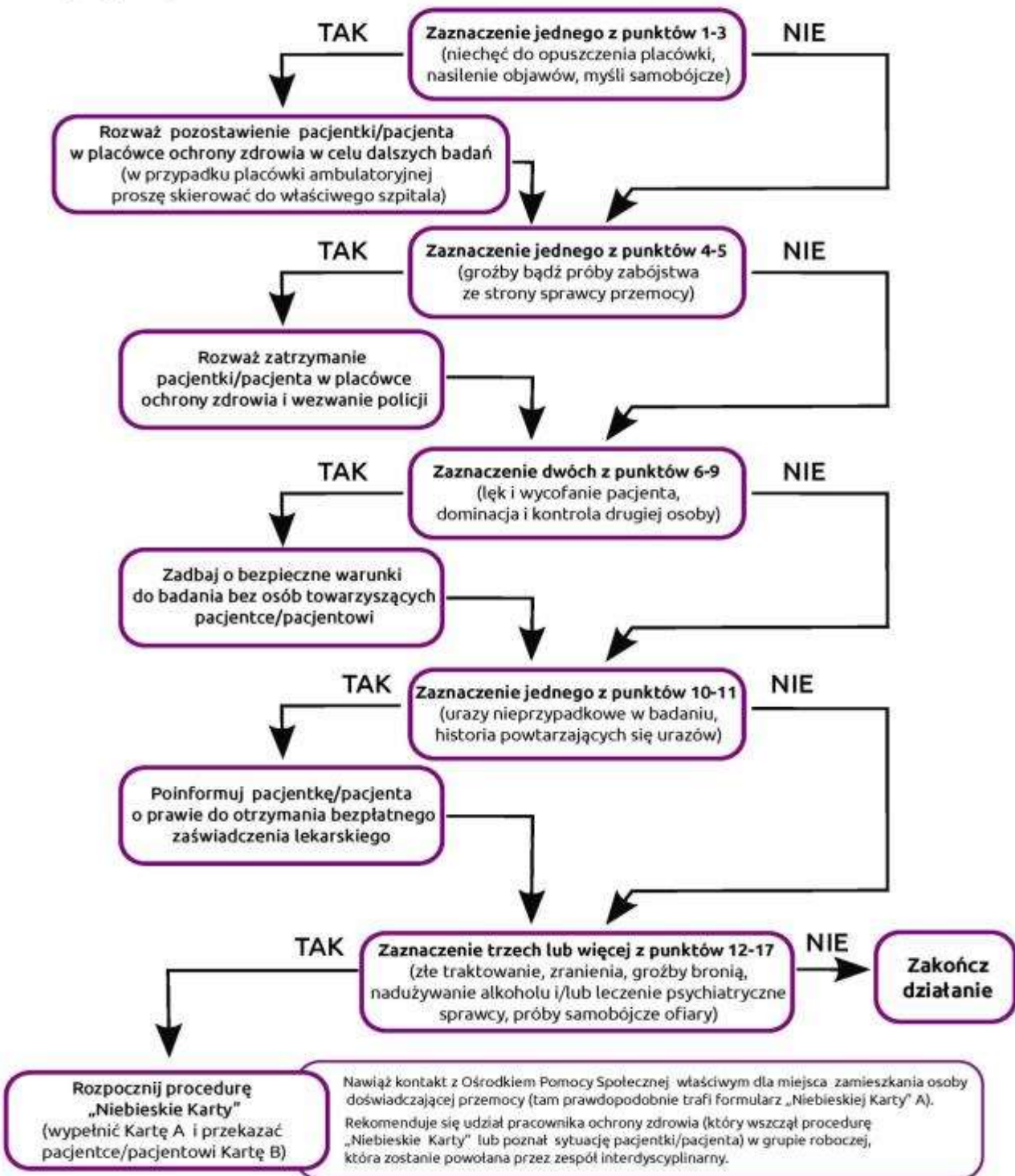

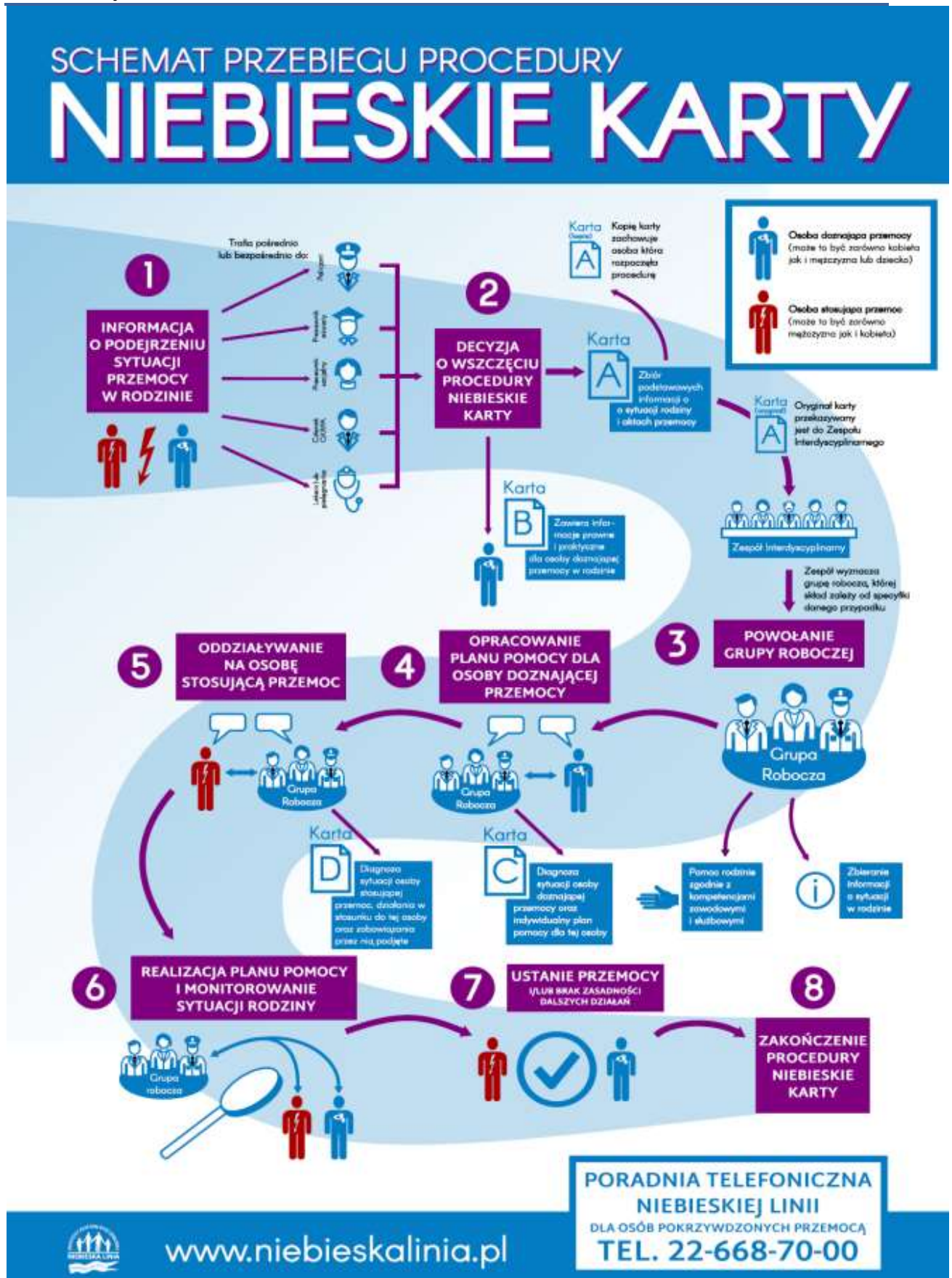
**PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA
 W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W
 RODZINIE WOBEC OSOBY DOROSŁEJ**

Jeżeli masz wątpliwości czy Twoja/Twój pacjentka/pacjent doświadcza przemocy w rodzinie skorzystaj z kwestionariusza w celu podjęcia odpowiednich kroków.

8.2. Załącznik nr 2

8.3. Załącznik nr 3

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DZIECKA

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
 Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

LISTA A

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1. Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2. Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3. Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4. Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5. Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.).
- A.6. Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7. Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8. Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9. Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10. Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11. Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1. Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.
- B.2. Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3. Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej.
- B.4. Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5. Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6. Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7. Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku.
- B.8. Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9. Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka.
- B.10. Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

- C.1. Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2. Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3. Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4. Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5. Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6. Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7. Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8. Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9. Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

**Sprawdź, czy występują sygnały
 ze wszystkich list: A,B i C, a następnie postępuj
 zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

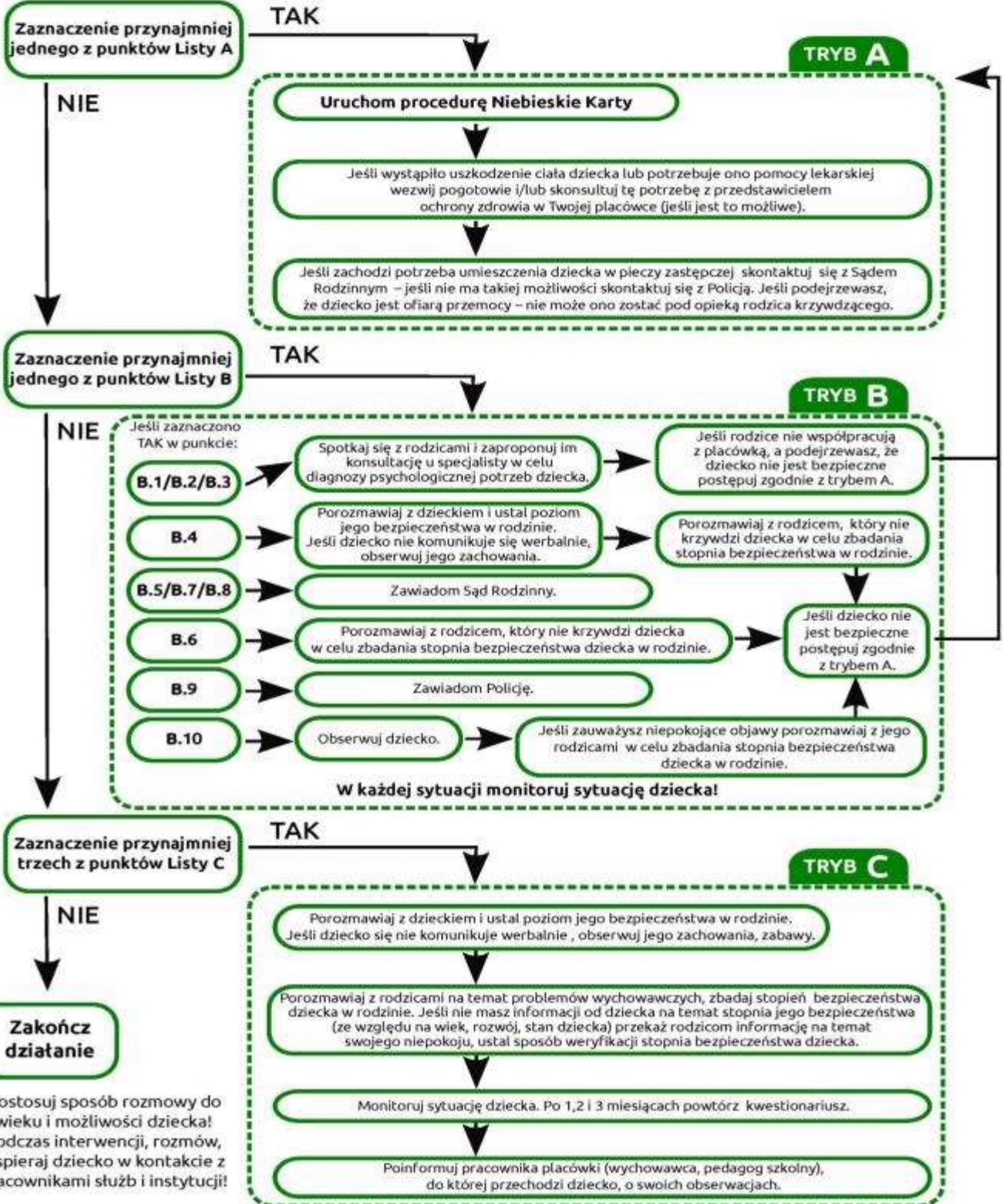

Projekt realizowany w ramach programu
 Obywatele dla Demokracji
 Finansowanego z Funduszy EOG

**PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA
 W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W
 RODZINIE WOBEC DZIECKA**

Dostosuj sposób rozmowy do wieku i możliwości dziecka!
 Podczas interwencji, rozmów, wspieraj dziecko w kontakcie z pracownikami służb i instytucji!

**DZIECI
 STARSZE**

POWYŻEJ 9 LAT

**KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA
 WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE
 WOBEC DZIECKA**

OŚWIATA

LISTA A

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
 Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1. Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2. Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3. Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4. Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5. Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.)
- A.6. Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7. Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8. Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9. Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10. Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zdrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11. Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1. Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.
- B.2. Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3. Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp.
- B.4. Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5. Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6. Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7. Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku.
- B.8. Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9. Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp.
- B.10. Ktorekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

- C.1. Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2. Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3. Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4. Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5. Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6. Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7. Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8. Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9. Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

**Sprawdź, czy występują sygnały
 ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
 zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

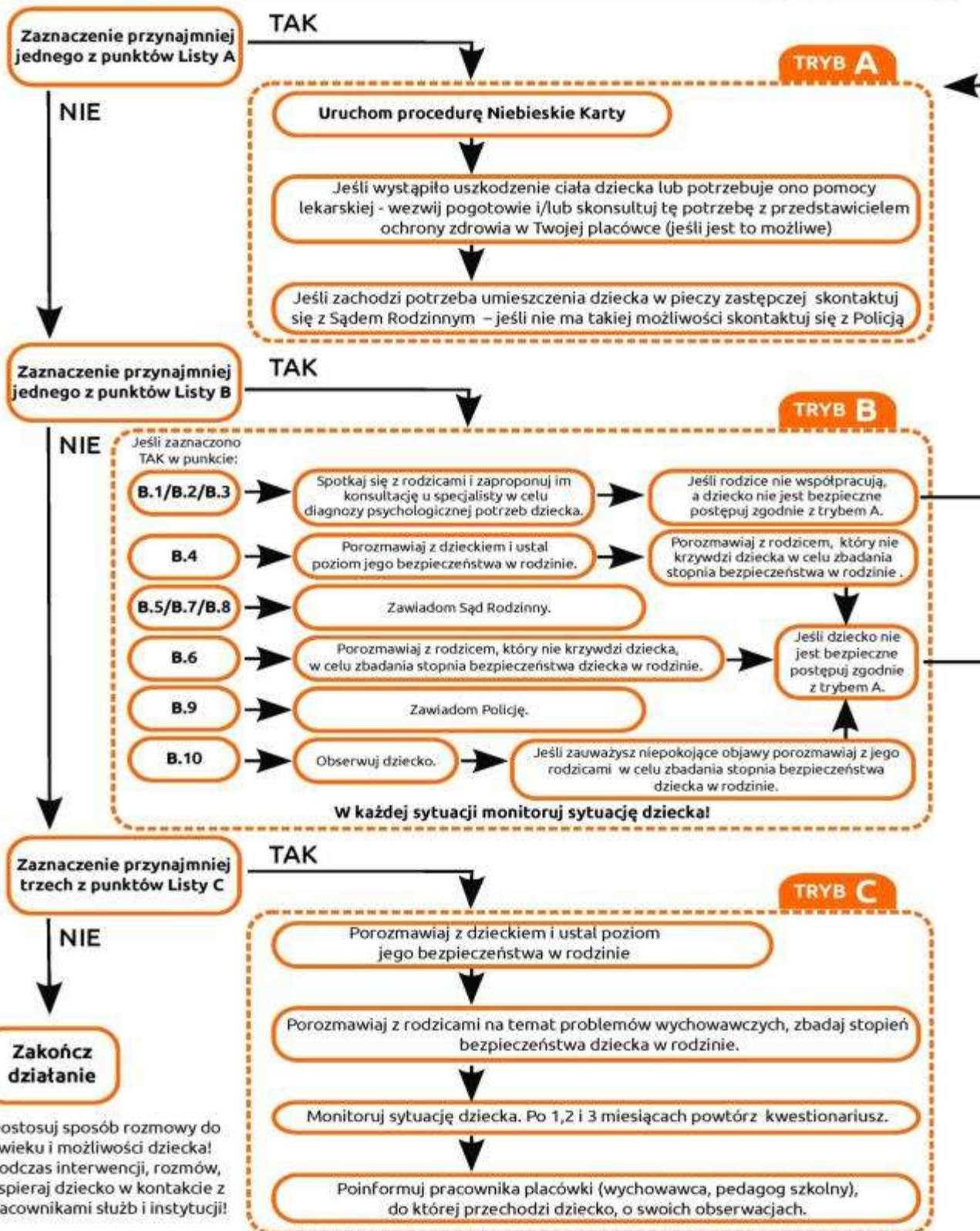

Projekt realizowany w ramach programu
 Obywatele dla Demokracji
 Finansowanego z Funduszy EOG

**PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA
 W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W
 RODZINIE WOBEC DZIECKA**

Dostosuj sposób rozmowy do wieku i możliwości dziecka!
 Podczas interwencji, rozmów, wspieraj dziecko w kontakcie z pracownikami służb i instytucji!

9. Bibliografia

1. Babbie E., Badania społeczne w praktyce.
2. Czajkowska- Majewska D., Człowiek globalny.
3. Denzin N., Wprowadzenia. Dziedzina i praktyka badań jakościowych.
4. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sadlinki na rok 2019 (uchwała Nr III/17/2018 Rady Gminy Sadlinki z dnia 19 grudnia 2018 roku).
5. <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>
6. <http://www.biblioteka.sadlinki.pl/index.php/o-bibliotece-1.html>
7. <https://bdl.stat.gov.pl/>
8. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Sadlinki_\(gmina\)#/media/Plik:Map_-_PL_-_powiat_kwidzynski_-_Sadlinki.PNG](https://pl.wikipedia.org/wiki/Sadlinki_(gmina)#/media/Plik:Map_-_PL_-_powiat_kwidzynski_-_Sadlinki.PNG)
9. <https://poradnik.ngo.pl/>
10. <https://www.google.com/maps/place/Sadlinki/>
11. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
12. Monitoring Zawodów Deficytowych i Nadwyżkowych - II półrocze 2018 roku.
13. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2018
14. Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku.
15. Program współpracy Gminy Sadlinki z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2019 (uchwała Rady Gminy Sadlinki Nr II/9/2018 z dnia 29 listopada 2018 roku).
16. Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
17. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju.
18. Pyżalski J., Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży.
19. Raport o stanie gminy Sadlinki 2018.
20. Sprawozdania MRPiPS Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie
21. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1.
22. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.

23. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych.
24. Uchwała Nr XXX/175/2005 Rady Gminy Sadlinki z dnia 9 grudnia 2005 r. w sprawie nadania statutu Gminnej Bibliotece Publicznej w Sadlinkach.
25. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r. poz. 1030).
26. Wódz J., Socjologia dla prawników i politologów.

10. Spis tabel, wykresów i rysunków

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Sadlinki na mapie województwa pomorskiego	15
Rysunek 2. Mapa gminy Sadlinki	16
Rysunek 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Sadlinki w roku 2018 ..	20
Rysunek 4. Wartość sprzedanego na terenie gminy Sadlinki alkoholu w latach 2016-2018..	38
Rysunek 5. Przykładowe materiały profilaktyczne dla dorosłych mieszkańców dotyczące uzależnienia od alkoholu	106
Rysunek 6. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.....	109
Rysunek 7. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące przemocy w rodzinie dla dorosłych mieszkańców	113
Rysunek 8. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące spożywania napojów alkoholowych	119
Rysunek 9. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące dopalaczy	124
Rysunek 10. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące hejtu i mowy nienawiści.....	127
Rysunek 11. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące cyberprzemocy	130

Spis tabel

Tabela 1. Typy diagnozy społecznej	6
Tabela 2. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu.....	9
Tabela 3. Przyrost naturalny w gminie Sadlinki na przestrzeni lat 2013-2018.....	19
Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2012-2018 (w procentach)	20
Tabela 5. Ekonomiczne grupy wieku w gminie Sadlinki z podziałem na płeć.....	20
Tabela 6. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Sadlinki na przestrzeni lat 2013-2017 w porównaniu do całej Polski	21
Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych w gminie Sadlinki w latach 2016-2018.....	22
Tabela 8. Wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie gminy Sadlinki oraz liczba uczniów do nich uczęszczających (stan na koniec września 2018 roku)	31

Tabela 9. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w latach 2016-2018.....	35
Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2014-2018 (liczba rodzin)...	37
Tabela 11. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sadlinki w latach 2016-2018.....	38
Tabela 12. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie Sadlinki w latach 2016-2018.....	39
Tabela 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2014-2018.....	43
Tabela 14. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach wobec osób uzależnionych w latach 2016-2018	43
Tabela 15. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym latach 2016-2018.....	44
Tabela 16. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2016-2018.....	48
Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadlinkach związane z przemocą w rodzinie w latach 2016-2018	49
Tabela 18. Działania GKRPA w Sadlinkach w związku z przemocą w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2018.....	50
Tabela 19. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?	55
Tabela 20. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).....	56
Tabela 21. Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?.....	56
Tabela 22. Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?	56
Tabela 23. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?	57
Tabela 24. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	57
Tabela 25. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?	57
Tabela 26. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?.....	60
Tabela 27. Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?	61
Tabela 28. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?	61
Tabela 29. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?.....	63

Tabela 30. Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?	64
Tabela 31. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?.....	67
Tabela 32. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?	68
Tabela 33. Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc?	69
Tabela 34. W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe?	69
Tabela 35. Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?	69
Tabela 36. W jakim wieku zacząłeś/ęłaś pić alkohol?	78
Tabela 37. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?	78
Tabela 38. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?	78
Tabela 39. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?	79
Tabela 40. Jak otrzymałeś/zdobyłeś alkohol?	79
Tabela 41. Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś pić alkohol?.....	79
Tabela 42. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?.....	80
Tabela 43. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?	82
Tabela 44. Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?.....	83
Tabela 45. Jakie były to substancje?	83
Tabela 46. W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne po raz pierwszy?	84
Tabela 47. Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję?.....	84
Tabela 48. Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?	85
Tabela 49. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?	85
Tabela 50. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?.....	85
Tabela 51. Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?	86
Tabela 52. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?.....	92
Tabela 53. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem:	92
Tabela 54. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?.....	94

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Sadlinki w latach 2012-2018.....	17
Wykres 2. Ludność gminy Sadlinki w podziale na wiek (stan na koniec 2018 roku)	18
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Sadlinki	19
Wykres 4. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2012-2018.....	23
Wykres 5. Liczba czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej w gminie Sadlinki w latach 2013-2018.....	25
Wykres 6. Udział wydatków z budżetu gminy Sadlinki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2014-2018	27
Wykres 7. Liczba ćwiczących osób w klubach sportowych funkcjonujących na terenie gminy Sadlinki w latach 2012-2018.....	28
Wykres 8. Udział wydatków z budżetu gminy Sadlinki na kulturę fizyczną w ogólnej liczbie wydatków w latach 2014-2017	29
Wykres 9. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Sadlinki	30
Wykres 10. Ludność gminy Sadlinki według edukacyjnych grup wieku w 2018 r.....	30
Wykres 11. Udział wydatków z budżetu gminy Sadlinki na oświatę i wychowanie w latach 2013-2017 (%).....	32
Wykres 12. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Sadlinki w latach 2014-2018.....	35
Wykres 13. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2016-2018	36
Wykres 14. Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy i wsparcia GOPS w Sadlinkach w formie świadczeń na przestrzeni lat 2015-2018	36
Wykres 15. Płeć:	51
Wykres 16. Wiek:.....	52
Wykres 17. Wykształcenie:.....	52
Wykres 18. Miejsce zatrudnienia:	53
Wykres 19. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?	53
Wykres 20. Stan cywilny:	54
Wykres 21. Jak często spożywa Pan/i alkohol?	55
Wykres 22. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?	58
Wykres 23. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?	58

Wykres 24. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?	59
Wykres 25. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:	59
Wykres 26. Jak często pali Pan/i papierosy?.....	60
Wykres 27. Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?	62
Wykres 28. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?	62
Wykres 29. Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?	64
Wykres 30. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?	65
Wykres 31. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	65
Wykres 32. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	66
Wykres 33. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:	66
Wykres 37. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	67
Wykres 35. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?	68
Wykres 36. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?	70
Wykres 37. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?.....	70
Wykres 38. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?	71
Wykres 39. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?	72
Wykres 40. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?.....	73
Wykres 41. Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?	73

Wykres 42. Jakie działania według Pana/i podejmuje Gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?	74
Wykres 43. Płeć:	75
Wykres 44. Wiek:.....	76
Wykres 45. Klasa:	76
Wykres 46. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?.....	77
Wykres 47. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?	77
Wykres 48. Gdybyś chciał zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:	80
Wykres 49. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?	81
Wykres 50. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?	81
Wykres 51. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?	82
Wykres 52. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to:	86
Wykres 53. Gdybyś chciał/a zdobyć dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:.....	87
Wykres 54. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	87
Wykres 55. Czy uważasz, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia?.....	88
Wykres 56. Czy uważasz, że zażywanie dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?.....	88
Wykres 57. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?	89
Wykres 58. Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?	90
Wykres 59. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?	90
Wykres 60. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?.....	91
Wykres 61. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?.....	91
Wykres 62. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?	93
Wykres 63. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?	93
Wykres 64. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?	94
Wykres 65. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?.....	95
Wykres 66. Co według Ciebie przyczynia się do powstawania cyberprzemocy?	95
Wykres 67. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć cyberprzemocy?	96
Wykres 68. Czy stosowałeś/aś cyberprzemoc?	96

Wykres 69. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?	97
Wykres 70. Jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w Twojej szkole?	97
Wykres 71. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?	98

ul. Dworcowa 9a/19

30-556 Kraków

tel: 12 39 50 665

fax: 12 39 50 664

mail: biuro@oficyna-profilaktyczna.pl

